

BERGEN OP ZOOMSE POTBAKKERS-FAMILIE'S

**TUSSEN
1600 EN 1700**

**DOOR
KEES VAN DE WATERING**

**OVERDRUK UIT „DE BRABANTSE LEEUW”
1956**

N.V. DRUKKERIJ VAN GEBR. JUTEN - BERGEN OP ZOOM

Inhoud

Vooraf 4

De familie Houck 5

Claes de eerste potmaker van de familie 5

Jan volgt zijn vader op 5

De jongste zoon treedt in vaders voetsporen 6

De laatste pottenbakker Houck 7

De familie de Pauw 9

De stamvader 9

De jonge Pauwen. 9

De kleinzoons 10

De familie de Coningh 11

De koning van de potmakers 11

Het aantal pottenbakkers wordt groter 12

Ook de kleinkinderen blijven in het vak 14

De familie de Coninck verdwijnt 18

De familie Bouwman 19

De familie Rosen. 21

Een potmakers-familie in opkomst 21

Geen sterk geslacht. 24

De laatste Roose 25

De familie Bruls 26

De familie Augustijn 28

De stamhouder wordt katholiek 28

De familie dreigt uit te sterven 29

De Augustijns worden weer protestant 30

De familie Vetten 32

De familie neemt in betekenis toe 32

De ster gaat weer verbleken 34

De familie Vetten blijft in de rij 36

Familie Erasmus 37

Zijn zoon 38

Indirect verbonden families 40

De familie van Overstraten 40

Deftige potbakkers 40

De familie Lamoen 43

Een potbakker van weinig betekenis 43

Familie Schoen 45

Zwerfers en potmakers 45

Zoon Jan wordt potmaker 46

Familie Wittermans 47

Een sterk potmakers-geslacht 47

De familie Bartholomeus Simonssen de Jager 49

Familie den Track, Trog, Trogh 51

De familie van Hoven 53

Een oud geslacht 53

Een voornaam pottenbakker 53

Het bedrijf gaat over op Jan 54

De gebroeders Jansen van Hoven 55
De familie lost zich op 57

Familie Pieter de Nagele 58

De familie van de Leur 59

De familie evenaart de familie de
Conincgh 60
De familie Philips Adriaens houdt vast
aan de traditie 64
De laatste potmaker van deze stam
66

Familie Coenraedt Douwens
(*Pauwelssen*) 67

Familie Poy 68

De kinderen Poy 68
De Kleinkinderen 71

De familie Antheunis 73

Zeer moeilijke reconstructie 73
Jan Antheunis den oude 73
Jan Anthonissen in de catte 75
Jan Antheunissen Mange 76

De familie Caluwaert 77

Familie Pieter Danielssen Gent 78

of Pieter Lambrechts Daneus). 78

Familie Antheunissen (met ere) 80

Jan Antheunissen met ere 80
Clais Jansen met ere 80
Cornelis Claes met eeren 81

De familie van Herk 83

Familie de Vries 84

De familie Langejaan Langneyn). 85
De oorsprong 85

De familie Saijmans, Schaymans,
Schoeijmans, Schiemans. 87

Familie Rochus). 89

De familie Cornet) 92

Een onrustige familie 92
Anthonie en Jan 93

Familie van de Velde 95

Familie van Beneden 96

Familie van de Weijde 97

Familie Mueren 98

Familie Hendricssen 100

Hendrick Hendricssen de Oude 100
Hendrik Hendrikxen de Jonge 100

Familie van Dorth 102

Gilles Philipssen 103

Familie van de Zande 104

Familie Groeneveld 105

Enige losse aantekeningen 107

De familie Hopmans 111
Familie Jansen 112
Familie van der Vooren 113

Vooraf

Vooral in de 17e eeuw is de potmakersindustrie in Bergen op Zoom zeer belangrijk. Uit de enkele familie's die de drempel van de 17e eeuw overschrijden spruiten spoedig talloze anderen, terwijl menige potbakker van elders zich hier komt vestigen.

In het midden van de 17e eeuw zijn er ruim twintig potmakerijen. Door allerlei oorzaken loopt dit aantal in het begin van de 18e eeuw terug tot 12. Slechts enkele families weten zich als potmakers te handhaven. Zij die een gokje wagen sneuvelen of vestigen zich elders, anderen sterven uit, terwijl sommigen van beroep veranderen.

De familiebetrekkingen tussen de potmakers-familie's onderling zijn zeer sterk. Tegen het einde van de 17e eeuw isoleren zij zich zo veel mogelijk. De katholieke elementen verdwijnen geleidelijk aan, zodat de Ned. Hervormde godsdienst bij de leidende potmakers blijft overheersen.

De familie Houck

Tot de voornaamste potbakkers-familie's uit de 17e eeuw behoort de familie HOUCK. De stamvader JAN CLAESSEN HOUCK is metselaar van beroep en drijft daarnaast een handel in kalk ¹). Uit zijn huwelijk met MAIJKEN PIETERS ²) spruiten verschillende kinderen o.a. CLAES, PIETERNELLEKEN, THEUNKEN, ANTHONIE en MAIJKEN (waarschijnlijk ook nog JANNEKEN en JACQUEMIJNTKEN). De familie is waarschijnlijk katholiek, althans in de doopboeken van de Ned. Herv. Gemeente komen geen dopen voor.

Claes de eerste potmaker van de familie

CLAES JANSEN HOUCK huwt 9 October 1616 met JANNEKEN JANS dochter van Jan Pieters, schipper en van Mayken Willems ³). Beiden zijn in Bergen op Zoom geboren. Uit dit huwelijk worden vijf kinderen geboren: TANNEKEN, 21 Juni 1617; GEERTRUIJT, 2 Sept. 1618; MAEIJKEN, 21 Juli 1620; FRANCIJNTKEN, 6 Maart 1622; JAN 14 Mei 1624.

In zijn kort leven - hij overlijdt vóór 1627 - vinden we hem in 1624 als deken en in 1625 als gezworene van het potmakersgilde. Zijn weduwe huwt 9 Juni 1627 met ARRIAEN CORNELISSEN BOUWMAN gezegd ROSE j.m. uit Rotterdam die we later als mr. pottenbakker tegen komen.

Jan volgt zijn vader op

Vrij spoedig heeft de familie Houck zich een eerste plaats veroverd in de rijen van de Bergen op Zoomse potbakkers. JAN CLAESSEN HOUCK

¹ Gem. Arch. B.o.Z. R 237, fol. 77

² Gem. Arch. B.o.Z. R 666 fol. 28 verso.

³ Gem. Arch. B.o.Z. Register van opdrachten R 235 fol. 167 recto.

is blijkbaar een gefortuneerd man. HIJ bezit de *potterij "de Kat"* gelegen aan de N.Z. Haven in het Nicolaes de Backerstraatje en koopt 28 November 1653 de potterij *de Kleine en Grootte Gapert* gelegen aan de N.Z. van de Haven, van de erven Dignus Willemsen (de Coninck ⁴). Hij huwt 26 October 1649 CORNELIA JACOBS VAN ADDEN, een middenstandsdochter. Op geregelde tijden vermeerdert het kindertal. NICOLAES ziet het levenslicht op 12 Maart 1651; JACOMIJNE op 18 October 1652; MARIA op 26 Januari 1655; JACOBUS op 5 December 1657; JANNEKEN op 24 December 1659; JOHANNES op 18 October 1661 en CORNELIA. op 14 April 1664. De belangrijkheid van deze pottenbakker blijkt ook uit de bestuursfuncties die hij in het gilde bekleedt. Tweemaal in 1650 en 1663 vinden we hem als deken en vijfmaal in 1651, 1655, 1659, 1663 en 1664 als gezworene van het potmakersgilde.

De jongste zoon treedt in vaders voetsporen

Als Jan Claessen Houck sterft laat hij twee zoons na die hem later zouden kunnen opvolgen. Zijn oudste zoon Nicolaes is waarschijnlijk vroeg gestorven. Jacobus is nog een knaap van nog geen tien jaar en Jan, de jongste mannelijke telg, is nog een kleuter.

Moeder Cornelia is echter een kordate vrouw. Zij exploiteert zelf "De Gapert", verhuurt "de Kat" aan diverse pottenbakkers ⁵) en koopt, verkoopt en verbouwt allerlei panden in het pottenbakkerskwartier gelegen ⁶). Nog tijdens haar leven verkoopt zij (5 Febr. 1700) ⁷) "de

4 Gem. Arch. B.o.Z. R. 238 fol. 37 recto.

5 Gem. Arch. B.o.Z. Not. v.d. Creke d.d. 6 Febr. 1667 R 728 en idem d.d. 19 Febr. 1674 R 735.

6 Gem. Arch, B.o.Z. R 246 fol. 121 verso.

7 Gem. Arch. B.o.Z. R 247 fol. 187 recto en volgende; cfr voor de Wed. Jan Claessen Houck haar testament d.d. 9 Jan. 1693 R 893.

Gapert" aan haar zoon Jan en laat de *versleten potterij "de Kat" ombouwen in vijf huisjes* ⁸⁾.

Intussen is Jacobus Jansen Houck de wijde wereld ingetrokken. Na zijn huwelijk (22 Juli 1681) met ARDINA VERVOERENS, wed. van Jan Everts Visscher, gaat hij in Middelburg wonen ⁹⁾. Zijn jongste broer JAN JANSEN HOUCK is dan de aangewezen persoon om in vaders voetsporen te treden.

De laatste pottenbakker Houck

De mannelijke leden van het geslacht Houck zijn blijkbaar niet sterk van constitutie. Zij sterven allen op middelbaren leeftijd. Ook Jan Jansen Houck maakt hierop geen uitzondering.

25 Juni 1687 huwt hij MARIA VAN WEERT, j.d. van Bergen. Dit huwelijk wordt slechts met één kind gezegend. 2 Maart 1688 vinden we de aangifte van JOANNES in de Kath. Doopboeken.

Na het overlijden van zijn eerste vrouw huwt Jan Jansen Houck 9 Juni 1694 voor de tweede maal met ANNA FRISCUS, j.d. van Bergen. Dit tweede huwelijk is kinderrijker. Achtereenvolgens worden geboren: CORNELIA, 16 April 1695, JACOBUS, 24 Maart 1696, MARIA, 13 Januari 1698, MARIA, 7 Maart 1699, WILHELMINA, 15 October 1701, CORNELIA, 29 Maart 1704, CORNELIA, 21 Februari 1706.

6 September 1706 overlijdt JAN CLAESSEN HOUCK en reeds op 22 October 1706 verkoopt zijn weduwe de potterij "*de Groote en Kleijne Gapert*" aan de potbakker Hendrick de Pauw ¹⁰⁾.

8 Gem. Arch. B.o.Z. R 241, fol. 21 verso R 244 fol. 9 verso.

9 Zie noot 7.

10 Gem. Arch. B.o.Z. R 247 fol. 186 verso.

Tijdens zijn leven was deze laatste pottenbakker uit de familie Hoeck (Houck) deken van het gilde in 1694 en gezworene in 1692, 1695, 1699, 1702 en 1704.

59. DE POTTEBACKER.

Draagd in uw vat van aarde,
Een schat van meerder waarde.

Het aarde vat, van leem gemaakt,
Gaat heen en weer om dienst te geven,
Soo lange tot het stukken raakt,
Gelyck het brosse mens'lyck leeven,
Een aarde vat, naa 't sienlyck deel,
Is 't anders wel, de Breuck word heel.

De familie de Pauw

De stamvader

Hendrick de Pauw, de nieuwe eigenaar van "de Gapert" is een kleinzoon van de avonturier HENDRICK ADRIAENSEN DE PAUW, ruiter onder de heer Gouverneur en afkomstig van Vere, die 24 Febr. 1626 huwt met CATELYNE JANS j.d. van Vere, zijn sporen aan de kapstok hangt en potmakersknecht wordt ¹¹).

Als zijn vrouw is overleden mikt hij wat hoger en sleept de potmakersdochter JOSIJNTJE JOOS POY in de wacht waarmee hij op 17 Juli 1639 in het huwelijk treedt.

Uit het eerste huwelijk is een dochter CORNELIA geboren (29 April 1629) die 2 Juli 1656 met de potmaker CORNELIS CLAESSEN MET EEREN trouwt. Het tweede huwelijk brengt vier kinderen voort: JOSIJNTJE (?) ADRIAEN 23 Sept. 1644; JOOS 9 Dec. 1646 (als baby overleden) en JOOST 27 Juni 1649.

Josijntje huwt 2 Juni 1663 met de timmerman Adriaen van Sande en treedt uit de potbakkerswereld. Adriaen en Joost volgen de voetsporen van vader Hendrick.

De jonge Pauwen.

ADRIAEN HENDRIJKSEN DE PAUW huwt met de potmakersdochter MARGRIET JORIS VAN HOVEN ¹²).

Verder niets bekend.

JOOS HEYNDRIXEN DE PAUW huwt 19 Juli 1676 (ondertrouw 27 Juni 1676) te Bergen op Zoom met CORNELIA JANSEN VAN DORTH. Van de kinderen HEYNDRIK 27 April 1677; JOHANNA 21 Juni 1680; ADRIAEN 16

11 Gem. Arch. B.o.Z. R 747 fol. 306 recto.

12 Gem. Arch. B.o.Z. R 239 fol. 263 verso.

Juni 1682; CLASINA 15 Sept. 1684; JOHANNES 6 Nov. 1686; CORNELIS 29 Mei 1689 en JOSIAS 11 Maart 1696, zijn alleen de beide eerste jongens voor de potbakkerswereld van betekenis ¹³).

dd. 23 Jan. 1681 koopt vader Joos van Anthony Hendrick van Overstraten diens potterij met toebehoren "de Lampe" gelegen in de Dubbelstraat ¹⁴). Voorlopig blijft die putterij in de familie. Bijna veertig jaar lang is Joos potmakersbaas. Als deken komt hij voor in 1682 en 1713 en als gezworene in 1683; 1691; 1696; 1702; 1707; 1709; 1714 en 1720. 21 Oct. 1712 koopt hij van Jacobus van Adden en Ida van Adden het huisje "de Kleyne Sael" aan de Z.Z. Lange Dubbelstraat ¹⁵).

De kleinzoons

HEYNDRIK JOOSEN DE PAUW wordt dus 22 October 1706 door aankoop eigenaar van "*de Gapert*". Ook hij is een gezeten potbakker. 25 Jan. 1715 koopt hij van de erfgenamen wijlen Marinus van Dort en Elisabeth de Bont een huis de Grote Smacke ¹⁶) en 4 Febr. 1718 van het potmakersambacht het huis "*Couwenberg*" ¹⁷).

In de geklapperde registers van de 18e eeuw is deze familie vrij gemakkelijk na te sporen. Deze genealogiën vallen echter buiten het kader van dit artikel.

Adriaen Joosen de Pauw huwt Juni 1708 (ondertrouwd 19 Mei 1708) MAGDALENA VAN DORT. Ook hij is potbakker. 25 Jan. 1715 koopt hij uit de boedel van wijlen Marinus van Dort en Elisabeth de Bont enkele huisjes ¹⁸). Hij is 8 Juni 1723 overleden.

13 Zie zijn testament Gem. Arch. B.o.Z. R 854 d.d. 10 Mrt 1694.

14 Gem. Arch. B.o.Z. R 242 fol. 77 recto.

15 Gem. Arch. B.o.Z. R 249 fol. 43 verso.

16 Gem. Arch. B.o.Z. R 249 fol. 139 verso.

17 Gem. Arch. B.o.Z. R 249 fol. 217 recto.

18 Gem. Arch. B.o.Z. R 249 fol. 144 recto en 140 verso.

De familie de Coningh

De koning van de potmakers

Laten wij nu eens terugkeren tot de stamvader van de familie Houck: Jan Claessen. Van zijn kinderen zijn alleen CLAES en THEUNKEN voor ons van belang. De nazaten van Claes Jansen Houck hebben we op de voet gevolgd tot in het begin van de 18e eeuw.

Na dit tijdstip beëindigden wij onze nasporingen omdat de registers dan klappers hebben die een voortgezet onderzoek voor iedere belanghebbende vergemakkelijken.

Wij zullen ons nu bezig houden met de potmakersfamilie de Coningh die door het huwelijk van Theunken Jansen Houck met Dignus Willemsen (de Coningh) met de familie Houck verbonden wordt.

WILLEM MEEUSZ is de stamvader van dit geslacht van flinke potmakers. Hij is een gezeten potbakker en eigenaar van verschillende bedrijven. We mogen wel zeggen dat hij op het laatst van de 16e en het begin van de 17e eeuw de spil is waar de gehele Bergse potmakersindustrie om draait. Tussen 1580 en 1616 wordt hij niet minder dan 10 maal als deken en 20 maal als gezworene van het potmakersgilde gekozen.

Uit zijn huwelijk met LINCKEN PETERS worden zes kinderen geboren : GODELIEVE, BAREEL, BARTHOLOMEUS, PIETER, DIGNUS en WILLEM. Barbel huwt 29 Oct. 1606 met Hendrick Mattheus en vertrekt spoedig daarop naar Amsterdam ¹⁹). De jongste zoon Willem overlijdt vroeg. De andere kinderen vinden we onder de verschillende potmakers terug.

19 Gem. Arch. B.o.z. R 238 fol. 37 recto en R 234 f. 201 recto.

Het aantal pottenbakkers wordt groter

Voor vader Willem oud en versleten is heeft hij zijn drie zoons in de geheimen van het potmaken ingewijd en hun allen in een zaak gezet. Hij kon dat ook best doen.

BARTHOLOMEUS WILLEMS DE CONINCGH heeft van de drie de oudste rechten. 25 September 1613 huwt hij te Goes MAIJKEN CORNELIS. Het huwelijk is zeer kinderrijk. Achtereenvolgens vinden we in de doopboeken der Ned. Herv. Gemeente te Bergen op Zoom : DIGNEKEN, 25 Juli 1614; WILLEM, 13 November 1615; NEELTKEN, 29 Maart 1617; WILLEMEIJNTKEN, 22 Febr. 1619; PETRONELLEKEN, 2 October 1620; CORNELIS, 28 November 1621; CORNELIS, 20 September 1623; QUIRIJN, 26 December 1625; CORNELIS, 12 Januari 1628; KATHLINKEN, 7 October 1629; DINGMAN, 8 December 1630; PIETER, 12 September 1632; CATELIJNKEN, 17 September 1634; ADRIAEN, 24 September 1636.

Van al deze kinderen blijven Willem, Quirijn - die in Middelburg gaat wonen ²⁰⁾ en Pieter in het vak van hun vader terwijl Willemeijntken door haar huwelijk met de potmaker MARINUS PHILIPS VAN LEUR haar potmakersbloed niet verloochent.

Bartholomeus komt in 1618 als deken en in 1619, 1622, 1621:l en 1635 als gezworene voor in het bestuur van het potmakersgilde. Hij overlijdt vóór 17 Sept. 1638.

Na de dood van hun ouders verkopen de erfgenamen de potterij "*de Spaarpot*" met drie schuren, een huisje "*de kleine Spaarpot*" en een huisje "*het Houvat*" gelegen in het Smakkestraatje d.d. 28 October

20 Zie voor gegevens van de familie Bartholomeus Willems, Register van opdr, R 238 fol. 37 recto Gem. Arch B.o.Z. en R. 782 d.d. 2 Juli 1664 testament Mayken Cornelis.

1667 aan de potbakker Bartholomeus Symonssen de Jager, een kleinzoon van de overleden potbakker ²¹). Het is niet bekend aan wien de potterij overging die Bartholomeus 1 April 1622 kocht ²²) uit de boedel van zijn vader en die achter "Couwenborch" is gelegen.

PIETER WILLEMSSEN DE CONINGGH huwt in October 1619 MAIJKEN CORNELIS j.d. van Roosendaal. 9 October 1619 heeft te Bergen op Zoom de huwelijksaangifte plaats ²³).

Uit dit huwelijk komen twee kinderen voort : WILLEM, 15 November 1620 ²⁴) en CATHARINA (LINTKEN), 25 Januari 1622.

Het tweede huwelijk dat 18 October 1633 te Bergen op Zoom wordt gesloten met JANNEKEN MARINUS, j.d. van Tholen is vruchtbaarder. Als de vader sterft blijft de moeder achter met vijf onmondige kinderen: BARTHOLOMEUS, BAREEL, DINA, CORNELIS en MARINUS PIETERS de CONINCK ²⁵) Van al deze kinderen ontmoeten we later alleen Bartholomeus als potbakker.

Pieter Willems oefende zijn beroep uit in de potterij van zaliger Jan Anthonissen, potbakker, gelegen aan de Dubbelstraat en waarschijnlijk "de Rozenkrans" geheten. 7 Maart 1631 verkoopt hij deze potterij aan Adriaen Cornelis Rose, potbakker ²⁶). We ontmoeten hem tweemaal als deken 1623 en 1632 en vier maal als gezworene van het potmakersgilde 1621, 1624, 1633 en 1636.

21 Gem. Arch. B.o.Z. R 240 fol. 256 recto.

22 Gem. Arch. B.o.Z. R 231 fol. 57 verso.

23 Zie voor deze stamboom Gem. Arch. B.o.Z. R 680 fol. 359 en R 680 fol 361.

24 Hij overlijdt ongehuwd, zie R 238 fol. 37 recto.

25 Gem. Arch B.o.Z. Register van opdrachten R 237 fol. 187 verso.

26 Gem. Arch. B.o.Z. Register van opdrachten R 233 fol. 166 recto.

1 Febr. 1622 koopt hij in verband met boedelscheiding van zijn broer enig onroerend goed aan de Dubbelstraat ²⁷). 28 November 1631 verkoopt hij het huisje de Marotte aan Adriaen Augustyns ²⁸). DIGNUS WILLEMSEN (DE CONINGGH) heeft uit zakelijk oogpunt bekeken veel geluk. Enkele maanden na zijn huwelijk koopt hij van zijn mede-erfgenamen de potterij "*de Grootte en Cleyne Gapert*" ²⁹) welke zijn vader heeft nagelaten en kan dus dit bedrijf gewoon voortzetten. Hij huwt 19 Sept 1621 THEUNKEN JANS, wed. van Cornelis Quirijnsen van Reymerswale en dochter van de metselaar Jan Claessen Houck, de stamvader van de potmakers-familie Houck. De twee kinderen KATHELIJNKEN, 2 April 1624 en TANNEKEN, 10 Mei 1628, die uit dit huwelijk werden geboren sterven op jeugdige leeftijd zodat beide ouders voor 28 Nov. 1653 kinderloos zijn gestorven ³⁰). Dignus is ook weer normaal vertegenwoordigd in het bestuur van het gilde. 1626 vinden we hem als deken en in 1627, 1630, 1634, 1638 en 1650 als gezworene. 10 Dec. 1621 koopt hij enig onroerend goed van zijn collega Jan Anthonissen ³¹).

Ook de kleinkinderen blijven in het vak

Als er veel nakomelingen zijn is het moeilijk hun allen voldoende op dreef te helpen. Een achteruitgang in financiële gesteldheid en invloed kan dan ook niet uitblijven. Dat merker, we al dadelijk bij de kinderen van Bartholomeus Willems de Conincgh. Zijn oudste zoon WILLEM

27 Gem. Arch. B.o.Z. R 231 fol. 58 verso.

28 Gem. Arch. B.o.Z. R 233 fol. 184 verso.

29 Gem. Arch. B.o.Z. R 231 fol. 57 recto.

30 Gem. Arch. B.o.Z. R 238 fol. 37 recto en testament Dignus Willemsen R 666 fol. 28 verso.

31 Gem. Arch. B.o.Z. R 231 fol. 36 recto.

MEEUSSEN DE CONINGH komt niet eens meer voor in het bestuur van het gilde. 12 Juli 1644 huwt hij te Bergen op Zoom een schippersdochter MAIJKEN JACOBS ³²), welke hem vier dochters schenkt. MARI, 23 Jan. 1646; MAETJE, 9 Juli 1647; ELISABETH, 28 Mei 1649 en CATELIJNE, 14 Juli 1651.

Alleen Elisabeth vinden we later bij de potbakkers terug als echtgenote van CORNELIS PIETERSEN DE CONINCK, potbakker.

Maria overleden vóór 6 Maart 1691 was gehuwd met Barent Jansen en Catelyne met Jacob Moyens (ook Mugge genoemd). Zij huwde 26 April 1776 voor de tweede maal met Paulus Scheffelaar. Voor 13 Mei 1706 was zij weer weduwe.

De potterij van vader Willem is gelegen aan de N.Z. Haven en heet "Croonenburg". Hij kocht het bedrijf d.d. 2 Juni 1651 van Joris Janssen ³³).

Na het overlijden van Willem Meeussen de Coningh ³⁴), huwt zijn weduwe met de potmaker JACOB VAN DE ZANDE, j.m. van Santhove. Voor de uit dit tweede huwelijk spruitende kinderen is het blijkbaar moeilijk in de kring van potmakers te worden opgenomen. Tenminste geen van de kinderen komen we later tegen en als Jacob v. d. Zande is gestorven verkoopt zijn weduwe de potterij "Croonenburg" d.d. 19 Mei 1662 aan PIETER MEEUSSEN DE CONINCK ³⁵), de jongste broer van haar eerste man, zodat het bedrijf weer in de familie terug komt. Tot aan haar dood blijft zij nog wel in het bezit van het huis Cannenburgh, maar als zij is gestorven verkopen de erfgenamen van

32 Dochter van Jacob Janss en Elysabeth Jans tzie R 237 fol. 142 v.i.

33 Gem. Arch. B.o.Z. R 237 fol 271.

34 Zie R 237 fol. 144 verso.

35 Gem. Arch. B.o.Z. R 239 fol. 263 verso.

haar eerste man het huis aan het potmakersambacht (d.d. 21 April 1676) ³⁶).

QUIRIJN MEEUSSEN DE CONINCK schakelt zich als concurrent uit door in Middelburg te gaan wonen, maar de jongste telg van Bartholomeus PIETER BARTHOLOMEUS DE CONINCK, weet de oude luister van zijn grootvader enigszins te herstellen. Niet minder dan vier maal 1668, 1671, 1674, 1677 wordt hij als deken van het potmakersgilde gekozen en zevenmaal 1664, 1666, 1669, 1672, 1675, 1678, 1679 als gezwoorene.

Met vrijwel iedere transactie in de familie heeft hij iets te maken ³⁷). Zo is hij mede-eigenaar van de potterij de "*Spaarpot*", die d.d. 28 October 1667 door de familie de Coninck wordt verkocht aan de potmaker Bartholomeus Sijmonssen de Jager. 24 Maart 1679 krijgt hij deze potterij in volle bezit ³⁸). Overigens oefent hij zijn beroep uit in de potterij "*Croonenburg*", gelegen aan de N.Z. van de Haven, welke hij 19 Mei 1662 van zijn schoonzuster kocht ³⁹).

15 Maart 1661 huwt hij te Bergen op Zoom LADIERKEN CORNELIS CNOLLAERT j.d. van Bergen ⁴⁰).

Uit dit eerste huwelijk zijn slechts twee kinderen en wel: DINA, 18 April 1663 ⁴¹) en BARTHOLOMEUS 7 October 1661. Waarschijnlijk is dit laatste kind gestorven want het eerste kind uit het tweede huwelijk dat 2 Juni 1668 te Bergen op Zoom wordt gesloten tussen Pieter

36 Gem. Arch. B.o.z. R 241 fol. 146 verso.

37 Zie o.a. Gem. Arch. B.o.Z. R 240 fol. 60 recto.

38 Gem. Arch. B.o.z. R 241 fol. 287 verso R 241 fol. 303 recto.

39 Gem. Arch. B.o.Z. R 237 fol. 271 recto.

40 Gem. Arch. B.o.Z. R 239 fol. 271 recto.

41 Gem. Arch. B.o.Z. gehuwd 1 Mei 1689 te Steenberg met Jethro Everaerts j.m. v. Bergen.

Bartholomeus de Coninck en CATARINA VAN WEERDT (ook wel CATHARINA GERAERTS VAN HOUFF) is wederom een BARTHOLOMEUS 20 December 1673. Vier jaar later 23 Juni 1677 vond ik nog een tweede kind: GERARDUS.

BARTHOLOMEUS PIETERSEN DE CONINCK doet voor zijn neef niet onder. In 1667 en 1681 is hij deken en in 1665, 1668, 1673, 1675, 1678, 1682, 1687, 1691 en 1698 gezworene van het potmakersgilde. Hij huwt 5 September 1662 te Bergen op Zoom met MAIJKEN JACOBS VAN ADDEN, j.d. van Bergen ⁴²). De familie is katholiek. Uit dit huwelijk werden zeven kinderen geboren :

JACOMINA, 14 Jan. 1688, gehuwd met Mattheus van der Weyden, wed. van Middelburg; PETRONELLA, 19 Juli 1644, gehuwd 18 Juli 1698 met Pieter Friscus; BARTHOLOMEUS, 4 Mei 1666, PETRONELLA, 9 December 1668, PETRUS, 25 Februari 1670, JOHANNA, 26 October 1671 en PETRUS, 18 December 1674.

Aanvankelijk huurt hij van Cornelia Jacobssen van Adden weduwe van Jan Claessen Houck de potterij "de Kat" aan de N.Z. Haven maar als hij 18 Februari 1667 van de potmaker SANDER CORNET, diens gehele bedrijf eerst genaamd "de Marotte" nu "Den Doolhoff" gelegen in de Dubbelstraat naast "de Rooden Leeuw" koopt ⁴³), verhuurt hij "de Kat" op zijn beurt aan JAN PIETERSEN HOPMANS ⁴⁴).

42 Zie voor de fam. v. Adden R 241 fol. 210 verso en 323 recto en not. Adr. Schippers 13 Sept. 1678 R 892 testament van Catharina Peeters van Weerd, wed. wijlen Pieter Jacobsen van Adden.

43 Gem. Arch. B.o.Z. R 240 fol. 133.

44 Gem. Arch. B.o.Z. not. Adr. van der Creke, R 728 d.d. 6 Febr. 1667.

Na het overlijden van hun moeder verkopen de kinderen op 31 Jan. 1710 een gedeelte van de boedel ⁴⁵).

CORNELIS PIETERSEN DE CONINCK is deken in 1692 en gezworene in 1689, 1693, 1695, 1699, 1703, 1705. Uit zijn huwelijk met ELISABETH WILLEMSEN DE CONINCK, zijn nichtje, dat 28 December 1683 te Bergen op Zoom wordt gesloten, worden voor zover we konden vinden, drie kinderen geboren: PETRUS, 2 Januari 1685; JOHANNA, 31 Juli 1688 en WILHELMINA, 13 November 1688. Ook deze familie is katholiek.

28 November 1698 koopt hij van de familie Adriaen Augustijn de potterij "*De Boom der Liefde*" gelegen aan de Dubbelstraat ⁴⁶).

13 Jan. 1681 koopt hij van Anthony Hendricks van Overstraten een huis en erf "*de Kleine Sale*" gelegen aan de Dubbelstraat ⁴⁷).

De familie de Coninck verdwijnt

Langzamerhand kiezen de achterkleinkinderen van de grote Willem Meeus een ander beroep en na Cornelis Pieterssen de Coninck komen we dan ook geen enkele pottenbakker van deze familie meer tegen.

45 Gem. Arch. B.o.Z. R 248 fol. 124 verso enz.

46 Gem. Arch. B.o.Z. R 245 fol. 77 recto.

47 Gem. Arch. B.o.Z. R 242 fol. 77 verso.

De familie Bouwman

ADRIAEN CORNELISSEN BOUWMAN gezegd ROSE ook wel genoemd ADRIAEN CORNELIS ROSE ⁴⁸⁾ afkomstig van Rotterdam ⁴⁹⁾ huwt 9 Juni 1627 met JANNEKEN JANS, wed. van Claes Janssen Houck en zit daarmee midden in de potmakerswereld. Als deken van het potmakersgilde komt hij weer voor in 1633 en later in 1641 en als gezworene in 1631, 1634, 1638 en 1642 ⁵⁰⁾.

7 Maart 1631 koopt hij van Pieter Willemsen de potterij aan de Dubbelstraat hebbende toebehoord aan wijlen de potmaker Jan Anthonissen ⁵¹⁾. MAEYKEN 13 Febr. 1628; CORNELIS 17 April 1630; CLAES 23 November 1631; CORNELIS 17 Mei 1634 en WILLEM 26 Aug. 1636 zijn de kinderen die we uit dit huwelijk hebben gevonden. Uit het feit dat bij deze dopen uitsluitend directe familieleden van de moeder Janneken Jans en geen enkele Houck als getuigen optreden mag worden geconcludeerd dat de familie Houck niet erg was ingenomen met dit huwelijk.

Van al deze kinderen volgt Willem de voetsporen van zijn vader. Cornelis en Claes zijn waarschijnlijk vroeg overleden terwijl MAYKEN 16 Aug. 1652 huwt met de appreciateur CORNELIS PHILIPSZ VAN DER LEUR, een telg uit de bekende potmakersfamilie van der Leur. Zij overlijdt 15 April 1678.

48 Gem. Arch. B.o.Z. R 239 fol. 131 verso.

49 Het is waarschijnlijk dat de vader van Adriaen Cornelis Roose in Bergen woonde. We vonden dat de Wed. van Cornelis Adriaenssen Roose, Sara Servaes 9 Maart 1620 hertrouwt.

50 Zie voor zijn handmerk art. 89 Keure van de Potmakers d.d. 8 Dec. 1653 Gem. Arch. B.o.Z.

51 Gem. Arch. B.o.Z. R 233 fol. 166 recto.

WILLEM ADRIAENSEN BOUWMAN huwt 27 Mei 1657 met CATHLIJN CRIJNS. 25 Juni 1660 verkoopt zijn vader de potterij ⁵²⁾, waarschijnlijk "De *Rosenkrans*" ⁵³⁾ die later "de *Lampe*" genoemd wordt, gelegen in de Dubbelstraat onder de Noordmolen en afkomstig van Pieter Willemsen aan zijn zoon Willem. In 1666 vonden we hem als deken en in 1660, 1663, 1667 en 1669 als gezwoorene van het potmakers-ambacht,

Uit het huwelijk met CATHLIJN CRIJNS vinden we twee kinderen ADRIAEN 20 Maart 1658 en HELENA 10 Februari 1660. Helena huwt later 25 Jan. 1678 met de potmaker ANTHONY HENDRIKS VAN OVERSTRATEN. Van Adriaen Willemsen Bouwman heb ik in het kader van de Bergse potmakerswereld niets kunnen vinden. Hoogstwaarschijnlijk heeft hij het beroep van zijn vader en grootvader niet gevolgd of is jong gestorven.

Een Bergse kachelpan met een bijzonder verhaal. Volg [deze link](#) en bekijk ook pag 35 van het [opgravingrapport](#)

52 Gem. Arch. B.o.Z. R 239 fol. 131 verso.

53 Gem. Arch. B.o.Z. R 235 d.d. 22 Febr. 1641 fol. 131 recto.

De familie Rosen

Door het huwelijk van de potmaker DIERICK ROOSEN met TANNEKEN CLAIS HOUCK dochter van de potmaker Claes Jansen Houck, wordt de fam. Rosen enigszins aan de fam. Houck verbonden. De telgen van de familie Rosen worden bijna allen potmakerspatroons door huwelijken met dochters van gezeten potmakers. De stamvader van het geslacht is een soldaat en komt uit het land van Luyk.

26 Mei 1609 huwt QUILLIAM ROSEN, soldaat onder de heer Drossaert Stralen en weduwnaar met TRUYCKEN VAN HOUTOM. Beiden zijn afkomstig uit het land van Luyk. Willem neemt het vreedzame ambacht van kleermaker ⁵⁴⁾ ter hand nog weinig bevroedend dat zijn beide zoons later potmakers zullen worden.

GEERIDT ziet 21 Maart 1610 het levenslicht, KATHELYNE 13 Sept. 1615, DIERICK 4 Maart 1618 en KATHELYNE - het eerste dochtertje is inmiddels overleden - 8 April 1625.

28 November 1631 koopt hij een huisje met erf en grond van de potmaker Jan Rochussen ⁵⁵⁾.

Een potmakers-familie in opkomst

De zoons Geerid t en Dierick zoeken beiden hun levensgezellin in potmakerskringen.

GEERIDT ROSEN of ROSIJN huwt 25 Juni 1634 met DINGETJE JANS, een dochter van de potmaker Jan Rochussen ⁵⁶⁾. Hij had het slechter kunnen doen. 8 Juni 1635, een jaar na zijn huwelijk, koopt hij van zijn

54 Gem. Arch. B.o.Z. R 238 fol. 51 verso.

55 Gem. Arch. B.o.Z. R 233 fol. 184 recto.

56 Gem. Arch. B.o.Z. R 237 fol. 193 verso.

schoonvader Jan Rochussen een potterij met toebehoren alsmede een huis en erf genaamd de *Kleine Sale* ⁵⁷).

10 jaar later, 27 Jan. 1645, verkoopt hij zijn potterij, woonhuis en schuur gelegen aan de Dubbelstraat aan Adriaen Adriaenssen Vetten ⁵⁸). Deze verkoop staat misschien in verband met de stichting van een nieuwe potterij "*Den boom der Liefde*" die uit drie panden aan de Dubbelstraat wordt gebouwd.

Het huwelijk wordt met verschillende kinderen gezegend:

JOHANNES 1 Nov. 1635; CORNELIS 11 Juli 1636; WILLEM 1638; ROCHUS 1639 ; CATHALYNE (?) ; MARIA 1 Nov. 1651 (R.K.). Dit is waarschijnlijk het laatste kind uit dit huwelijk want vader Geeridt Rosen sterft en zijn vrouw Dingetje Jans huwt 28 Febr. 1653 met de potmaker JAN VAN BENEDEN.

In zijn leven was Geeridt Rosen in 1637 en 1643 deken en in 1638 en 1644 gezworene van het potmakersgilde.

In 1659 vindt boedelscheiding plaats. d.d. 24 Mei 1659 (weeskamer) worden Jan Rochussen, grootvader van moederszijde en Willem Rose, meerderjarige broer, benoemd tot voogd en toeziende voogd over de vijf minderjarige kinderen van Geeridt Rosen en Dingetje Jans ⁵⁹). De nagelaten boedel gaat zwaar gebukt onder schulden.

27 Juni 1659 koopt Willem Rose van de erfgenamen van wijlen zijn vader de potterij "*Den boom der Liefde*" ⁶⁰).

57 Gem. Arch. B.o.Z. R 234 fol. 61 recto.

58 Gem. Arch. B.o.Z. R 236.

59 Gem. Arch. B.o.Z. notulen Weeskamer 1659-1675.

60 Gem. Arch. B.o.Z. R 239 fol. 40 verso.

Als de potmakers Jan Rochussen en Willem Rose zijn overleden worden 22 Dec. 1663 ⁶¹⁾ Rochus Geertssen Roose als broer en voogd en Laureys Laureys de Limale ⁶²⁾ behuwd oom en toeziende voogd van Cathalyne Geers voor de weeskamer beëdigd. De goederen van de drie resterende minderjarige kinderen van wijlen Gerraert Rose worden dan beheerd door de rentmeester de Craenie ⁶³⁾.

DIERICK ROOSEN ⁶⁴⁾ huwt 1 Juli 1640 met TANNEKE CLAIS HOUCK, de dochter van de potmaker Claes Jansen Houck. Uit dit huwelijk vonden we zes kinderen: WILLEM 19 April 1641; WILLEM 9 Juli 1642; ADRIAAN 14 Oct. 1644; GEERTRUYDT 3 Oct. 1646; NICOLAAS 9 Sept. 1648 en JOHANNES 19 Dec. 1649.

Ook Dierick die tweemaal deken (1647-1653) en tweemaal gezworene (1648-1654) van het potmakersambacht is, is vroeg uit de tijd. Reeds op 20 Juni 1655 huwt zijn weduwe met de potmaker CORNELIS JANSEN BRULS. Een half jaar na zijn huwelijk 22 Febr. 1641 koopt Dierick van de potmaker Adriaen Cornelissen een erf met schuur gelegen in de omgeving van de Noordmolen aan de stadswal om daar een potterij te bouwen ⁶⁵⁾. Deze potterij vinden we later terug onder de naam "Zierikzee".

61 Gem. Arch. B.o.Z. De katholieke Doopboeken tussen 1600 en 1650 ontbreken. Voor de kinderen Rochus en Cathalyne zie notulen Weeskamer, 22 Dec. 1663.

62 Een broer Jan Laureyssen de Liema (Liemaker) weduwenaar doet 21 April 1677 ondertrouw met de potmakersdochter Anneken Niclaes den Troch. Rochus Geertssen Roose wordt later potmakersknecht, zie R 240 fol. 4 recto.

63 Gem. Arch. B.o.Z. R 249 fol. 130 recto.

64 Voor zijn potmakersteken zie Gem. Arch. B.o.Z. Keure voor de potmakers art. 89 sub 8 December 1653.

65 Gem. Arch. B.o.Z. R 235 fol. 131 recto. Adriaen Cornelissen (Roosen) is waarschijnlijk een oom van Dierick, maar dit kan ik niet bewijzen.

Geen sterk geslacht.

Het geslacht Rose is niet sterk van constitutie. WILLEM de zoon van Geeridt huwt 25 Aug. 1658 met ELISABETH JANS de jongste zuster van zijn overleden moeder en sterft enkele jaren later.

Als voogd en toezienende voogd over Diggena, dat als enigst kind uit dit huwelijk op 24 Febr. 1660 werd geboren, worden 8 Oct. 1661 respectievelijk aangesteld de potmaker Jan Rochussen (grootvader) en Thomas Claessen ⁶⁶⁾ schoenmaker en behuwd oom.

Zoals we reeds hierboven zagen kocht Willem Rose dd. 27 Juni 1659 de potterij "*Den boom der Liefde*" van zijn vader. Zijn zwakke gezondheid heeft hem hiervan niet lang doen profiteren.

Na zijn dood verkoopt zijn weduwe op 4 November 1661 de potterij "*De boom der Liefde*" aan Adriaen Adriaensen Vetten ⁶⁷⁾.

Dit geslacht is dan uitgestorven. Het enigst dochttertje Diggena huwt 10 Juli 1685 met CORNELIS PIETERSEN j.m. van Bergen die hoogstwaarschijnlijk geen potmaker is.

Haar moeder Elisabeth Jans huwt 23 Juli 1662 met de potmaker DIGNUS WILLEMSEN ⁶⁸⁾ die in "*De Vergulde Melckanne*" zijn potmakersbedrijf uitoefende.

De weinige kinderen uit dit huwelijk geboren gaan allen vroeg dood ⁶⁹⁾. Het zijn CORNELIS, geb. 4 Sept. 1667; WILLEM, geb. 18 Sept. 1668 en JOHANNES, geb. 22 Mei 1673. De vader overlijdt voor 12 Dec. 1674, de kinderen overlijden voor 13 Mei 1675.

66 Gem. Arch. B.o.Z. Notulen Weeskamer 1656-1675.

67 Gem. Arch. B.o.Z. R 239 fol. 219 recto.

68 Gem. Arch. B.o.Z. xot. Adr. v.d. Creke d.d. 12 Dec. 1674; R 735. In dit testament worden genoemd de potmakersgezellen Pieter Blanckaert en Andries Andriessen van Eggen.

69 Zie noot 68.

De laatste Roose

ROCHUS GEERTSEN ROOSE wordt potmakersknecht.

De familie Roose verdwijnt hiermede uit de Bergse potmakerswereld.

Muizenkannetjes van pottenbakkerij De Kat; ontwerp Chris van der Hoef ca 1915

De familie Bruls

Als Dierick Rosen is gestorven huwt zijn weduwe TANNEKEN CLAEIJS HOUCK (20 Juni 1655 ondertr.) met attestatie CORNELIS JANSSEN BRULS j.m. van Maastricht. Het huwelijk is kinderloos maar de zakelijke vruchten van het huwelijk zijn niet gering. Als zijn vrouw Tanneken is overleden komt hij bij contract van verkoop dd. 26 Mei 1659 in het bezit van de gehele *potterij* gelegen aan de Dubbelstraat *naast de potterij de Haan* van Philip Cornelissen Berendans en *de potterij de Lampe*. De potterij wordt niet met name genoemd maar is in het bezit van de erven wijlen Tanneken Claey's Hoeck. Haar man Cornelis Janssen Bruls is mede-erfgenaar voor de helft, haar broer Jan Claessen Hoeck voor 1/3, Maria Pauwels, dochter van Paulus Erasmus en Francyntje Claes Hoeck ook voor een derde en Adriaen Adriaens Vetten namens Geertruyd Claes Houck eveneens voor 1/3⁷⁰). Cornelis Janssen Bruls huwt 7 September 1659 voor de tweede maal, thans met CORNELIA TOBIAS, geb. te Bergen op Zoom. Dit huwelijk wordt rijk met kinderen gezegend.

Achtereenvolgens worden geboren: JOHANNES 23 Juli 1660; HELENA 15 Dec. 1662; ARNOUT 24 Febr. 1665; TOBIAS 5 Oct. 1666; CATARINA 27 Maart 1669; ANNA 25 Oct. 1671; CHRISTOFFEL 17 April 1674 en CORNELIA 17 Nov. 1677.

Onder de getuigen die bij deze dopen optreden treffen we opmerkelijk veel potmakers en hun echtgenoten aan. Ik tekende aan : Adriaen Vetten; Cornelis Philipssen van de Leur; Paulus Erasmus, Adriaen Augustijn; Hendrick Antonissen; Bertel Schaiman en Jacob Schaiman of Schamans; Maria Paulus, echtgenote van de potmaker den Trog. Het schijnt dat men nogal met deze potbakker heeft weggelopen.

70 Gem. Arch. B.o.Z. Notulen Weeskamers 1656-1675.

Johannes, Arnout, Catarina en Christoffel sterven zeer jong terwijl Helena en Tobias amper de huwbare leeftijd bereiken ⁷¹). Anna die 19 Dec. 1694 met de potbakker JAN CLAESSEN QUAKAES huwt heb ik niet verder nagezocht. Wel is mij bekend dat hij in 1696 en 1702 als gezwoene en in 1701 als deken in de gilde optreedt.

Cornelis Janssen Bruls is voor 12 Juli 1680 gestorven op deze datum koopt zijn weduwe een huis en erf gelegen in de Dubbelstraat van de erven van Geertrui Claes Hoeck wd. van Adriaen Adriaenssen Vetten eerder van Augustijn Adriaenssen ⁷²).

Hij was deken in 1661 en 1678 en gezwoene in 1658, 1662, 1672 en 1676.

De potbakker TOBIAS CORNELISSEN BRULS die 11 Nov. 1687 met ELYSABETH ADRIAENSSEN MUYTERS j.d. van Bergen huwt, laat een zontje na, in het testament van de wed. Cornelia Tobias dd. 16 Sept. 1693 ⁷³) genoemd Adriaen Tobiassen Bruls. Voor de geschiedenis van de potbakkers in de 18e eeuw is deze familie van geen belang meer.

71 Gem. Arch. B.o.Z. R 893 d.d. 16 Sept. 1693. Helena huwt met Pieter Woutersen Lamoen.

72 Gem. Arch. B.o.Z. R 242 fol. 58 recto.

73 Zie noot 71

De familie Augustijn

De tweede dochter van Claes Jansen Houck, GEERTIEN CLAES HOEKS, verbindt door haar huwelijk met AUGUSTIJN ADRIAENSSEN twee voorname potmakersfamilies, waarvan de familie Augustijn ongetwijfeld de oudste brieven heeft en zich het langst handhaaft. Gezien zijn nauwe relaties met grote potmakers mogen we wel aannemen dat AUGUSTIJN ADRIAENSSEN reeds potmaker is geweest, al komt zijn naam in het bestuur der gilde niet voor.

25 Januari 1587 huwt hij te Bergen op Zoom ADRIAENKEN ANTHONIS, wed. van Antheunis van der Croet. Uit dit huwelijk worden drie kinderen, ADRIAEN, 21 Juni 1590, SION, en LISKEN, 10 Februari 1602 te Bergen geboren.

Augustijn Adriaenssen sterft reeds in het begin van de 17e eeuw en zijn weduwe huwt 6 Februari 1605 PIETER CORNELISSEN MEUREN die in het potmakersvak blijft.

De stamhouder wordt katholiek

De familie verdwijnt plotseling uit de Ned. Herv. doopboeken. In allerlei andere archiefstukken vinden we echter de draad terug. Het blijkt dat ze katholiek zijn geworden.

ADRIAEN AUGUSTIJN is gehuwd met CATHELIJNE GEERTS en heeft vijf kinderen: AUGUSTIJN, JOANNA, MAIJKEN, ADRIAENTKEN en GODELIEVE ⁷⁴). De enigste zoon Augustijn volgt natuurlijk zijn vader op. De beide oudste dochters huwen respectievelijk met de potmaker ANTHONY SANDERS CORNET en de potmaker SANDERS CORNET, terwijl Adriaentken met HENDRICK HARMANSSEN HOEFSMID en

74 Zie voor de opzet van deze stamboom R 237 fol. 120 recto d.d. 25 Juni 1649 Gem. Arch. B.o.Z.

Godelieve met de brouwersmeester LAMBRECHT EVERAERTS in het huwelijk treedt.

16 September 1616 koopt Adriaen Augustijn van de potmaker Pieter Daneus Lambrechts *een potterij aan de Dubbelstraat* die afkomstig is van de timmerman Andries van Couveringhe maar verder niet met name wordt genoemd ⁷⁵). 5 Februari 1644 verkoopt zijn weduwe de potterij aan haar schoonzoon Alexander Cornet, potmaker ⁷⁶).

De oude Augustijn Adriaens exploiteerde waarschijnlijk de potterij "*de Marotte*", want 28 April 1623 verkoopt zijn zoon Adriaen zijn helft in het huis de Marotte aan zijn pleegvader Pieter Cornelissen Mueren, potbakker, die de andere helft in zijn bezit kreeg door zijn huwelijk met Adriaentken Anthonis de wed. van Augustijn Adriaens ⁷⁷). De potterij de Marotte is van geen betekenis en wordt spoedig opgeheven. 28 November 1631 koopt Adriaen het huis "*de Marotte*" terug van Pieter Willemsen ⁷⁸). Overigens is Adriaen Augustijn niet de eerste de beste. Het gilde kiest hem in 1621, 1625 en 1631 tot deken en in 1619, 1622, 1626, 1632, 1636 en 1639 tot gezworene.

De familie dreigt uit te sterven

AUGUSTIJN ADRIAENSSEN huwt 8 Augustus 1640 met GEERTIEN CLAES HOEKS, een dochter van de potmaker Claes Jansen Houck en overlijdt reeds het jaar daarop. Uit dit huwelijk wordt dan ook slechts één kind geboren ADRIAEN ⁷⁹). Gelukkig is dit een mannelijke telg zodat het

75 Gem. Arch. B.o.Z. R 230 fol. 47 en 59 verso.

76 Gem. Arch. B.o.Z. R 236 fol. 27 verso.

77 Gem. Arch. B.o.Z. R 231 fol. 107 verso.

78 Gem. Arch. B.o.Z. R 233 fol. 184 verso.

79 Gem. Arch. B.o.Z. Zie testament voor not. Adriaen v.d. Creke R 718 d.d. 12 Juni 1657.

geslacht zich in rechte lijn kan handhaven. Adriaen huwt MARGRIET-GEN JANS welk huwelijk rijk met kinderen wordt gezegend.

Intussen verloochent zich het potmakersbloed in zijn moeder Geertien Claes Houck niet. Reeds in 1642 (ondertrouw te B.o.Z. 24 September 1642) treedt zij voor de tweede maal in het huwelijk met de potmaker ADRIAEN ADRIAENSSEN VETTEN, de oudste zoon van een potmaker uit Oosterhout afkomstig.

De Augustijns worden weer protestant

Met ADRIAEN AUGUSTIJN leeft de familie weer enigszins op. 20 December 1661 treedt hij te Bergen op Zoom in het huwelijk met MARGRIETGEN JANS en vanaf het volgende jaar vinden we in de Ned. Herv. Doopboeken een reeks van kinderen: CHRISTINA 1 Sept. 1662; GEERTRUID 19 Augustus 1663; JOHANNA 1 Juli 1665; ADRIANA 17 April 1667; FRANCINA 8 Februari 1669; ADRIANA 8 April 1671; MARIA 22 Augustus 1672; MAETGEN 8 Juni 1674; CORNELIA 9 September 1676; AUGUSTIJN 14 Januari 1678; JOHANNES 22 Augustus 1679; NICOLAAS 23 Maart 1681; JAN 3 November 1682; en JACOMIJN 11 November 1685.

Bijna de helft dezer kinderen overlijdt op zeer jeugdige leeftijd. Van de meisjes huwt Johanna met de meester bezemmaker Jan Hendrickx, terwijl de jongste zoon Jan schipper wordt en met Cornelia Govertse van der Kuyl in het huwelijk treedt. De andere kinderen zijn voor ons van meer belang. GEERTRUID huwt met de potmaker CORNELIS SCHOEN en FRANCINA met de potmaker PIETER WITTERMANS. AUGUSTIJN treedt in zijn vaders voetsporen, maar gaat een beroerde tijd tegemoet. Zijn vader wist zich tot een gezeten burger op te werken. Naast zijn pottelij "de Boom der Liefde" koopt hij 29 Maart 1675 van de familie Vetten een stal "*Het Hammeken*" gelegen in de

Dubbelstraat ⁸⁰). 12 Juli koopt hij van zijn mede-erfgenamen een huis en erf eveneens aan de Dubbelstraat gelegen ⁸¹) en 12 November 1688 vermeerdert hij weer zijn bezit met de potterij van THOMAS JANSSEN die door de schout wegens het niet betalen van de kooppenningen wordt verkocht ⁸²). Af te meten naar de koopsom is het een flink bedrijf.

Opmerkelijk is dat na zijn dood zijn erfgenamen de potterij "De Boom der Liefde" *wegens slechte tijdsomstandigheden en voornamelijk wegens het achteruitgaan van de potterijen* aan de potmaker CORNELIS PIETERSSEN DE CONINCK verkopen (d.d. 28 November 1698 ⁸³). Hij was deken in 1665, 1672 en 1691 en gezworene in 1666, 1673, 1679, 1682 en 1692.

Voor de stamboom van de familie Augustijn in de volgende eeuwen zie P.M.H. Welker "De familie Augustijn 1906", waarvan een exemplaar in het bezit is van de familie Dobbenburg te Bergen op Zoom ⁸⁴).

80 Gem. Arch. B.o.Z. R 241 fol. 55 verso.

81 Gem. Arch. B.o.Z. R 242 fol. 54 recto.

82 Gem. Arch, B.o.Z. R 244 fol. 46 verso.

83 Gem. Arch. B.o.Z. R 245 fol. 177 recto.

⁸⁴ En in de bibliotheek van het [Westbrabants Archief](#)

De familie Vetten

Als Geertruydt Claes Houck weduwe is geworden huwt zij voor de tweede maal met ADRIAEN ADRIAENSSEN VETTEN en geeft daardoor meer aanzien aan deze opkomende potmakersfamilie die zich evenals de familie Augustijn de eeuwen door weet te handhaven.

ADRIAEN ADRIAENSSEN VETTEN, een potmaker afkomstig van Oosterhout is de stamvader van deze familie. 20 Aug. 1606 huwt hij met LIENTKEN CORNELIS VAN REIMERSWAAL. Waarschijnlijk is hij als potmakersgezel naar Bergen op Zoom gekomen. Het is zeker dat de man geen geld van zich zelf bezat om een potbakkerij te beginnen, terwijl hij zich ook niet door middel van een huwelijk met een dochter van een gezeten pottenbakker in het bezit daarvan kon stellen.

Pas in 1614 komt men hem als gezworene van het potmakersambacht tegen. Dezelfde functie bekleedt hij in 1618, 1627 en 1630.

In 1614 staat hij dus wel op eigen benen, hoewel nog niet vaststaat in welke potterij hij zijn beroep uitoefent.

Uit het huwelijk met LEENTKEN CORNELIS VAN REIMERSWAAL worden zes kinderen geboren: NEELTKEN, 27 Juni 1607; ADRIAENTKEN, 11 Dec. 1609; MAEYKEN, 8 Juli 1612; ANNEKEN, 1 Febr. 1615; ADRIAEN, 13 Sept. 1617; en BARBARA, 22 Oct. 1627.

De familie neemt in betekenis toe

De enigste zoon, evenals zijn vader ADRIAEN ADRIAENSSEN VETTEN genaamd, huwt in Oct. 1642 (ondertrouwd 24 Sept. 1642) GEERTRUYT CLAES HOUCK (overleden 21 Aug. 1670) weduwe van de potmaker AUGUSTIJN ADRIAENSEN. Dat brengt tevens wat geld in het laatje

want 27 Jan. 1645 koopt hij van Gerardt Rose diens *potterij*, woonhuis en schuur, gelegen *aan de Dubbelstraat* ⁸⁵).

Dat de zaken goed gaan blijkt uit de aankoop d.d. 4 Nov. 1661 van de potterij aan de watermolen genaamd "*De Boom der Liefde*", eigendom van de weduwe van Willem Rose ⁸⁶).

Naast de zaken is ook het huwelijk vruchtbaar. Niet minder dan veertien kinderen worden er uit geboren : ADRIAEN, 23 Aug. 1643; CLAESKEN, 25 Sept. 1644; CORNELIS, 6 Dec. 1645; LEENDERT, 30 Jan. 1647; MARINUS, 3 Mrt. 1648; LEENDERT, 21 Mrt. 1649; JOHANNES, 6 Nov. 1650; JANNEKEN, 26 Dec. 1651; ANNEKEN, 7 Febr. 1653; FRANCIJNTGEN 22 Nov. 1654; JANNEKEN, 13 Nov. 1657; ADRIAEN, 23 Mrt. 1659; ADRIAEN, 16 Sept. 1660; CORNELIA, 27 Mei 1663.

Wanneer vader sterft (tussen 26 Juni 1664 en 19 Febr. 1666) zijn er van het grote aantal kinderen nog maar vijf over ⁸⁷).

De drie jongens hiervan: Leendert, Johannes en Adriaen komen we later als pottenbakkers tegen. De beide meisjes Claesken en Cornelia zijn voor de geschiedenis van de pottenbakkers van geen betekenis ⁸⁸). Vader Adriaen is in 1655 deken en in 1648, 1656 en 1661 gezworene van het ambacht.

85 Zie noot 58

86 Zie noot 6767

87 Gem. Arch. B.o.Z. not. Philips Scheuring R 808 fol. 48 recto en not. Hieronimus de Rouck R 747 fol. 280 recto.

88 Claesken huwt eerst met de schipper Reijnier Willemsen van der Stam en later met Willem Jobsen de Jager.

Cornelia huwt 9 April 1687 met Leendert Zacharias j.m, van Bergen.

Bergen op Zoomse Potbakkers-families

De ster gaat weer verbleken

De zaak van Adriaen Adriaenssens Vetten kan een splitsing in drieën niet verdragen.

De oudste zoon LEENDERT ADRIAENSSEN VETTEN in een verkoopacte van dd. 12 Juli 1680 nog potmaker genoemd blijkt bij een verkoop dd. 3 Oct. 1687 potmakersgezel te zijn.

Hij huwt 9 Maart 1670 te Bergen op Zoom met TANNEKEN JANS DE GEEP. Het huwelijk wordt gezegend met zeven kinderen te weten: ADRIAEN, 31 Jan. 1672; DINA, 4 Sept. 1674; GEERTRUYDT, 2 Jan. 1678; JOHANNES, 27 Nov. 1679; GEERT, 12 Febr. 1683; NICOLAAS, 31 Oct. 1685; en ADRIANA, 2 Jan. 1692.

dd. 29 Maart 1675 verkoopt Willem Jobsen de Jager, echtgenoot van Claesken Adr. Vetten, mede namens Leendert Adr. Vetten en Jan. Adr. Vetten een stal genaamd "*Het Hammeken*" gelegen in de Dubbelstraat aan hun halfbroer Adriaen Augustijns ⁸⁹).

Dit is blijkbaar hun vaders deel want als moeder is overleden verkoopt Adriaen Augustijns dd. 12 Juli 1680, (mede namens de minderjarige kinderen Adriaen en Cornelia Adriaenssen Vetten) Leendert Vetten, potmaker, Willem Jobsen de Jager, gehuwd met Claesken Adr. Vetten en Jan Adr. Vetten, allen erfgenamen van Geertien Claes Hoeck, *een potterij* met toebehoren gelegen *aan de Dubbelstraat* te Bergen op Zoom (naam onbekend) ⁹⁰). De potbakker THOMAS JANSEN wordt eigenaar.

Tegelijkertijd verkopen de erfgenamen aan Leendert Adr. Vetten het huis "*het Hoefijzer*" nu "*het Hammeken*" gelegen in de Dubbelstraat naast de potterij; aan Adriaen Augustijn een huis met erf op de

89 Gem. Arch. B.o.Z. R 241 fol. 155 verso.

90 Gem. Arch. B.o.Z. R 242 fol. 54 recto.

Dubbelstraat en aan Cornelia Tobias, wed. van Cornelis Bruls ook een huis en erf gelegen aan de Dubbelstraat.

Leendert blijft niet lang eigenaar want d.d. 3 Oct. 1687 verkoopt hij het Hammeken aan de rijke potmakersweduwe Cornelia van Adden wed. van Jan Claessen Hoeck ⁹¹).

Van nog kleiner formaat is JAN ADRIAENSEN VETTEN.

Hij huwt 19 Juli 1672 met CLAESKEN ADRIAENSSEN WITTERMANS, een telg van de potbakkersfamilie Wittermans die tot in de 20e eeuw de potbakkersstiel uitoefende. We tekenden uit dit huwelijk drie kinderen aan: ADRIAEN, 2 Mei 1673; CLAEYS, 16 Juli 1675; en CORNELIA, 10 Oct. 1677.

Jan Adriaensen Vetten komt als potbakker voor in een brief aan de Magistraat dd. 19 Juli 1676 ⁹²).

De derde zoon ADRIAEN ADRIAENS VETTEN is in 1690 en 1692 gezworene van het potmakersambacht. 6 Juli 1683 huwt hij te Bergen op Zoom met TRIJNTIEN GEERBRANDS j.d. *van* Bergen op Zoom. Niet minder dan acht kinderen worden er achtereenvolgens geboren: GEERTRUYDT, 4 Juni 1684; ANNA, 27 Juli 1685; GEERTRUYDT, 5 Mrt. 1687; GEERTRUYDT, 14 Mrt. 1688; MARTIEN, 31 Jan. 1690; PIETERNELLA, 12 Febr. 1692; MARIA, 18 Aug. 1693; ADRIANA 1 Dec. 1697.

91 Gem. Arch. B.o.Z. R 244 fol. 9 verso.

92 Gem. Arch. B.o.Z. Zie copie van deze brief in het Keurboek van de potmakers.

De familie Vetten blijft in de rij

De familie Vetten is een van de weinige families die tot in de 20ste eeuw of het potmakersambacht blijft beoefenen of potmakers-artikelen gaat verkopen.

Voorlopig blijven het echter potmakers.

Familie Erasmus

Tenslotte koppelt een derde dochter van Claes Jansen Houck, Francyntgen Claes Houck de familie Erasmus en Houck aan elkaar. Van de stamvader van deze familie weten we tot nu toe weinig, ERASMUS GEERTS huwt MAEYKEN OLIVIERS en onder de kinderen uit dit huwelijk: JOHANNES, 19 Dec. 1618; ELISABETH, 20 Jan. 1621; PAULUS, 22 April 1622; KATHELYNE, 14 Jan. 1626 en ANNEKEN en MAEYKEN. 18 Aug. 1627 treedt Paulus als pottenbakker naar voren.

PAULUS ERASMUS is weer een potmaker van flink formaat. Hij huwt 20 Febr. 1647 te Bergen op Zoom FRANCIJNTGEN CLAES HOUCK ⁹³).

Kinderen uit dit huwelijk zijn: JASPAR, 3 Sept. 1647 (overleden voor 1651) en MARIA, 17 Jan. 1649. Maria huwt 19 Febr. 1668 met de potmaker BARTHOLOMEUS SIMONSEN DE JAGER en op 9 November 1670 de potmaker ROELANDT CLAESSEN DE TROGH.

Na de dood van Francijntgen Claes Houck huwt Paulus Erasmus met BARBARA SAMUELS (BLACK) wed. van Gerrit Coenraedt (ondertrouwd 13 Mei 1650). Uit dit tweede huwelijk spruiten drie kinderen voort: JASPER, 26 Maart 1651; MARTINUS, 3 Jan. 1653 (overleden voor 25 Juli 1659) en ELISABETH, 10 Sept. 1656 (eveneens overleden voor 25 Juli 1659). Van deze kinderen wordt Jasper later potmaker.

Als ook deze tweede vrouw is overleden huwt hij op 5 Maart 1660 voor de derde maal met LIJSBETH JANS j.d. van Bergen op Zoom.

Achtereenvolgens worden hieruit geboren : FRANCINA, 28 Nov. 1660; JANNEKEN, 1 Nov. 1662; ELISABETH, 26 April 1665; MARIA, 27 Mei

93 Gem. Arch. B.o.Z. R 237 fol. 77.

1667; MAEYKEN, 14 Jan. 1671; FRANCINA, 15 Mei 1672; JOHANNA, 21 Juli 1673; en JACOBUS, 26 Dec. 1675.

Van al deze kinderen zijn bij het overlijden van de vader Paulus Erasmus nog in leven: Maria Pauwels uit het eerste; Jasper Pauwels uit het tweede en twee kinderen uit het derde huwelijk ⁹⁴).

5 Januari 1657 koopt Paulus Erasmus van de wezen wijlen Marinus Philipssen van de Leur de potterij "*de Rooden Leeuw*" aan de Dubbelstraat ⁹⁵) die door erving aan zijn zoon overgaat ⁹⁶).

11 Maart 1672 verkopen de erfgenamen van Anthony Jansen Hoeck aan Paulus Erasmus een huis genaamd *de Cleynen steenen Ruyter* ⁹⁷). Jasper is deken van het gilde in 1659, 1669 en 1672 en gezworene in 1653, 1656, 1660, 1663, 1667, 1670, 1677, 1679.

Zijn zoon

Zijn zoon JASPER PAULUS, is deken in 1683 en 1698 en gezworene in 1681, 1684, 1699, 1704, 1707 en 1709.

24 November 1680 treedt hij in het huwelijk met CORNELIA PIETERSEN VERDONCK dochter van Janneken Willems van Hoboecken ⁹⁸).

Uit dit huwelijk vinden we een kind: JANNEKEN. d.d. 21 Jan. 1682 huwt hij voor de 2e maal met JANNEKEN POULIER wed. van Wilhelmus van

94 Gem. Arch. B.o.Z. not. Adr. Schipperts R 892 d.d. 4 Oct. 1679 en d.d. 2 Jan. 1680 zelfde register.

95 Gem. Arch. B.o.Z. R 238 fol. 214 recto.

96 Zie noot 9494

97 Gem. Arch. B.o.Z. R 241 fol. 56 verso.

98 Gem. Arch. B.o.Z. not. Adr. Schipperts R 893 d.d. 20 Mei 1681.

Bommelen. Volgens een testament 6 Juli 1689 is er dan uit dit huwelijk waarschijnlijk een kind ⁹⁹).

4 Maart 1689 koopt Elisabeth Jans ten behoeve van haar stiefzoon Jaspas Pauwels van de potmaker PIETER LAMOEN, dan wonende te Antwerpen de potterij "Steenbergen" nu "de Haan", genoemd ¹⁰⁰). Of de potterij "de Rooden Leeuw" op dit moment ook nog in het bezit is van Jasper kan ik niet bevestigen.

Met Jasper die voor 22 Sept. 1713 overlijdt is waarschijnlijk de familie uitgestorven.

22 Febr. 1700 verkoopt hij aan Daniel Lambreghts van Overbeeke een huis genaamd *Agter Eyke* ¹⁰¹). Op 20 Sept. 1713 verkoopt Elisabeth Jans, wed. wijlen Lieven Joosen Pooy aan Johanna Poulter, wed. wijlen Jaspas Pauwels, een huis en erf aan de Z.Z. van de Dubbelstraat ¹⁰²). De eerste grote groep van Bergse potmakers is hiermede afgesloten.

Behalve de in de noten aangegeven registers werden geraadpleegd de doop- en trouwboeken alsmede de gildeboeken van 1488---1754. Gem. archief Bergen op Zoom.

99 Gem. Arch. B.o.Z. Not. Adr. Schipperts R 893.

100 Gem. Arch. B.o.Z. R 244 fol. 35 verso.

101 Gem. Arch. B.o.Z. R 246 fol. 118 recto.

102 Gem. Arch. B.o.Z. R 248 fol. 77 verso.

Indirect verbonden families

Behalve de potbakkers-families die rechtstreeks voortkwamen uit of door huwelijk verbonden waren met de familie HOUCK, is er nog een aantal dat slechts indirect in relatie stond met deze familie.

De familie van Overstraten

Deftige potbakkers

HENDRIK ANTONISSEN VAN OVERSTRATEN een telg uit de voorname en bekende Bergen op Zoomse familie van Overstraten waaruit verschillende magistraten voortkwamen, verschijnt vrij plotseling in de geschiedenis van de Bergse potmakers. Hij komt voor in het gildebestuur als deken in 1660, 1664, 1676 en als gezworene in 1652, 1657, 1661, 1665, 1677. Hij huwt met ADRIAENTIEN SABULENS. Uit dit huwelijk stammen CORNELIA, 8 Dec. 1647; SABULON, 1649; PIETERNELLA, 29 Maart 1652; CATELIJNE, 19 Jan. 1656; ANTHONY, 19 Mei 1658 en AELBRECHT, 4 Juni 1660.

Uit het testament dat 7 November 1662 ten huize van Hendrik Antonissen, waar zijn vrouw ziek op bed ligt, wordt opgemaakt, blijkt dat dan nog alle zes kinderen leven ¹⁰³). Blijkbaar overlijdt ze kort daarna want reeds 6 Maart 1663 huwt hij voor de tweede maal met CATHLIJN MICHIELS VAN DER HEIJDEN dochter van de makelaar Michiel Pieterssen van Bergen op Zoom ¹⁰⁴). We vinden een kind

103 Zie voor opzet stamboom testament Catharina Michiels d.d. 19 Febr. 1678 Not. Adriaan Schipperts R 892.

104 Zie testamenten Catalyne Michiels : Not. Hieronimus de Rouck 18 Sept. 1664. R 747 fol. 242 recto; Not. Adriaan Schipperts 19 Febr. 1678 R 292 (van de kinderen zijn dan Pieterrella, Anthony en Aelbrecht nog in leven, terwijl vader

MICHIEL 12 November 1664. Dit kind overlijdt want uit de testamenten van Catalijne Michiels blijkt dat er geen kinderen uit dit huwelijk in het leven zijn gebleven.

Uit het eerste huwelijk blijven drie kinderen over: Piaternella die 15 Juli 1678 huwt met de weduwnaar HUYBRECHT GILLISSEN VAN DE GROENEVELD, *potbakker*; Anthony, die potmaker wordt en Aelbrecht die eveneens in het potmakersambacht wordt opgenomen.

Vader Hendrik kwam in het bezit van de potterij "*De Dry Potkens*" door aankoop van de erfgenamen van Marinus Philipssen van de Leur dd. 19 Febr. 1654 ¹⁰⁵). Na zijn dood verkopen de erfgenamen de potterij dd. 19 April 1680 aan hun medeerfgenaam de potmaker Huybrecht van Groeneveld ¹⁰⁶).

ANTHONY HENDRICKSEN VAN OVERSTRATEN, die de voetsporen van zijn vader volgt zwaait de scepter in de *potterij "De Lampe"* voorheen "*De Rosenkrans*" gelegen in de Dubbelstraat die zijn vrouw heeft meegebracht en die hij 23 Jan. 1681 verkoopt aan de potmaker Joos Hendricx de Pauw ¹⁰⁷).

Op dezelfde datum verkoopt hij aan Cornelis Pieterssen de Koningh een huis en erf in de Dubbelstraat genaamd "*De Kleine Sael*" ¹⁰⁸) dat hij 8 Sept. 1679 in bezit kreeg door koop van de schout uit de boedel van Cornelis Pieterssen van de Leur ¹⁰⁹).

Hendrik dan is gestorven); Not. Adriaan Schipperts 10 Juli 1680 R 892 en 24 Sept. 1680, R 892.

105 R 238 fol. 49 recto.

106 R 242 fol. 33 verso.

107 R 242 fol. 77 recto.

108 Zie noot 60

109 R 241 fol. 319.

Bergen op Zoomse Potbakkers-families

Het huwelijk d.d. 25 Jan. 1678 met HEYLJEN BOUWMAN (Helena Boumans), kleindochter van Adriaan Cornelissen Bouwman, gezegd Rose en Janneken Jans eerder weduwe van CLAES JANSEN HOUCK, brengt een dochtertje voort ADRIANA (30 Nov. 1678). 23 Jan. 1680 huwt hij voor de tweede maal met CORNELIA VAN DER HEYS j.d. van Bergen op Zoom. Hieruit worden verschillende kinderen geboren : HEYNDRIK, 27 Nov. 1680; HEYNDRICK, 6 Sept. 1682 ¹¹⁰); STAEPHANUS, 27 Juni 1691.

Hij huwt voor de derde maal te Halsteren op 26 Febr. 1696 met TANNEKEN COOQUIT wed. van Isaak Bailly.

Anthony Hendricksen van Overstraten is in 1678 gezworene. Hij is blijkbaar in goede doen want hij heeft in tle stad verschillende huizen ¹¹¹). Voor de potbakkersindustrie is hij van geen belang meer ¹¹²).

AELBREGT VAN OVERSTRATEN huwt 22 April 1681 ELISABETH VAN DER HEYST j.d. van Bergen op Zoom. Het eerste kind wordt 13 Jan. 1682 geboren en ADRIANA genoemd (zie verder klapper); MARIA 19 Jan. 1691. Verder niets bekend wat voor de geschiedenis van de potbakkers van belang kan zijn.

110 Meerdere kinderen kunnen in de geklapperde registers worden nagezocht.

111 R 241 fol. 269 recto; R 245 fol. 37 verso; R 245 fol. 119 recto; R 245 fol. 154 verso; R 246 fol. 127 verso.

112 Zie zijn testament 23 Febr. 1679 Not. Adr. Schippers R 892

De familie Lamoen

Een potbakker van weinig betekenis

PIETER WOUTERSSEN LAMOEN, meester potmaker, is blijkbaar voor de eerste maal gehuwd met ELISABETH WILLEMSSEN STRAATMAN ¹¹³). Hij huwt 19 Jan. 1683 voor de tweede maal met HELENA CORNELISSE BRUIJLS dochter van CORNELIS JANSSEN BRULS potbakker en TANNEKEN CLAEIJS HOECK. De Iste November 1684 steekt hij voor de derde maal van wal met JANNEKEN GEERTS wed. van Jan Delijers en zet tenslotte de kroon op zijn werk door op 13 Mei 1693 met WILLEMEIJNTJE WILLEMS STROOSNIJER j.d. van Roosendaal voor de vierde maal in het huwelijk te treden.

De familie Lamoen is hoogstwaarschijnlijk afkomstig van Antwerpen. 9 Juli 1680 vinden we het huwelijk van WOUTER LAMOEN, wed. van Antwerpen met FRANCIJNTJE DIRKS wed. van Cornelis Stadthouder beiden zijn in Bergen woonachtig. Ook Pieter keert tijdelijk naar Antwerpen terug. d.d. 4 Maart 1689 verkoopt hij ¹¹⁴), op dat moment wonende te Antwerpen, aan Elisabeth Jans, huisvrouw van Jan Andriessen ten behoeve van de meester potbakker JASPER PAUWELS een huis en *potterij* met toebehoren genaamd *Steenbergen* nu de *Haan* gelegen in de Dubbelstraat en grenzende aan de *potterij* van HUYBREGT VAN DER WEIJDEN en die van CORNELIA TOBIAS. Opmerkelijk is dat in een acte van 19 Februari 1674 ¹¹⁵) waarbij PIETER DIGNUSSEN van de wed. Jan Claessen Houck de potterie *de Kat*

113 Gem. Arch. B.o.Z. Zie testament voor Not. Adr. Schipperts R 893 d.d. 21 Sept. 1682.

114 Gem. A.rch. B.o.Z. R 244 fol. 55 verso.

115 Gem. Arch. B.o.Z. Not. Adr. van der Creke R 735 dd. 19 Febr. 1674.

gelegen aan de Haven aan het Nicolaes de Backerstraatje ¹¹⁶) huurt, als vader van de huurder wordt genoemd WOUTER LAMOEN.

Of Pieter Woutersen Lamoen en Pieter Dignussen identiek zijn kan ik echter niet bewijzen. De familie heeft te weinig sporen achtergelaten.

Keurmerk op het enige paginá hier voor afgebeelde komfoor

¹¹⁶ Nu: Havenstraat (Ham, W. van, *De straatnamen van Bergen op Zoom*, 1995)

Familie Schoen

Zwerwers en potmakers

Van de oorsprong van de familie Schoen weten we betrekkelijk weinig. Het testament van Cornelis Cornelissen Schoen d.d. 6 Juli 1629 ¹¹⁷⁾ vergunt ons even een blik in het duister verleden te werpen. Het is ongetwijfeld een potmakers-familie in opkomst die echter nimmer tot grote hoogte is gestegen.

Vader CORNELIS SCHOEN of zijn vrouw is voor 6 Juli 1629 voor de tweede maal gehuwd. Uit beide huwelijken worden als kinderen genoemd : CORNELIS, geboren te Heerel , SYKEN; CLAES en AECHTEN. Syken huwt JASPER LAUREYSSSEN LANTMAN.

Ook Aechten, die reeds voor 6 Juli 1629 is gestorven, blijkt gehuwo te zijn geweest en heeft slechts een kind nagelaten.

Van Claes weten we niets.

CORNELIS CORNELISSEN SCHOEN is de enigste *die* voor de potmakers-geschiedenis van belang is. Oorspronkelijk potmakersgezel van beroep ¹¹⁸⁾ trekt hij later als ongehuwde varensgezel de wijde wereld in. Als hij hiervan zijn bekomst heeft keert hij naar Bergen op Zoom terug en huwt daar 17 November 1630 MAYKEN ADRIAENSSEN, de dochter van potmaker ADRIAEN ADRIAENSSEN CALUART.

117 Gem. Arch. B.o.Z. Zie voor opzet stamboom dit testament voor Not. de Witte R 680 fol. 61 recto.

118 Gem. Arch. B.o.z. Zie notulen Weesboek d.d. 15 en 18 Mei 1655.

Voogd van de enigst nagelaten zoon Jan is de potmakersgezel Jacobus Violier, aangehuwde oom van het kind van moederszijde.

Bergen op Zoomse Potbakkers-families

De familie Schoen is dan blijkbaar zo goed als geheel uitgestorven want onder de getuigen bij de dopen vinden we slechts namen van zwagers en andere familieleden.

Uit dit huwelijk spruiten voort : CORNELIS, 20 Augustus 1631; JAN, die ± 1634 in de Brielle wordt geboren en HUBRECHT die 19 September 1638 weer in Bergen op Zoom het levenslicht aanschouwt. Cornelis en Hubrecht overlijden voor zij de volwassen leeftijd hebben bereikt.

Zoon Jan wordt potmaker

JAN CORNELISSEN SCHOEN brengt het iets verder dan zijn vader. In 1686 is hij deken en in 1675, 1684, 1687 en 1701 gezworene van het potmakersambacht.

8 November 1658 huwt hij CORNELIA JANS j.d. van Bergen op Zoom. Zij is een zuster van Francijntjen Jans, de vrouw van de potmaker Nicolaas Troch. De potmakersgezel Pieter Jansen is haar broer. Dit huwelijk wordt met acht kinderen gezegend: CORNELIS, 1 Oct. 1659; JOHANNES, 4 Jan. 1662; MARIA, 27 Febr. 1665; JANNEKE, 6 April 1668; ADRIAEN, 22 Mei 1761; JACQUEMIJNE, 11 Oct. 1673; NELLEKEN, 15 Mei 1676; en JAN 15 Sept. 1680.

Van deze kinderen worden Cornelis en Jan potmaker.

CORNELIS JANSEN SCHOEN huwt 18 Juli 1684 te Bergen op Zoom met GEERTRUYD ADRIAENS AUGUSTIJN, kleindochter van AUGUSTIJN ADRIAENSSEN en GEERTIEN CLAES HOEKS en voor de tweede maal op 6 Mei 1692 met ADRIANA STOFFELSE VAN DER HEIJDEN j.d. van Bergen op Zoom. Uit het eerste huwelijk heb ik maar een kind aangetekend ADRIAEN, geb. 10 October 1690. Cornelis Jansen Schoen is gezworene in 1695 en 1714.

Familie Wittermans

Een sterk potmakers-geslacht

Tegen het midden van de 17e eeuw komt ADRIANUS CLAESSEN UDEMANS alias WIJTERMANS, WITTERMANS, WIETEMANS uit Dordt naar Bergen op Zoom, huwt 14 Juni 1647 CLAERKEN JANS (Janneken Jans) j.d. van Bergen op Zoom en doet tegelijk zijn intrede in de grote familie van de potmakers. In het bestuur van de Gilde wordt hij niet gekozen. Toch is hij de grondvester van een sterk potmakersgeslacht dat het tot de 20e eeuw volhoudt.

Van zijn kinderen CLAESKEN 22 Jan. 1649; JAN, 22 Juli 1654; PHILIPS, 1 Dec. 1660; ACHTGEN, 18 Jan. 1658; PIETERNELLA, 24 Oct. 1663; en PIETER, 18 Febr. 1666 worden Jan, Philips en Pieter potmakers.

De oudste dochter Claesken huwt 19 Juli 1672 met de potmaker JAN ADRIAENSSEN VETTEN. Achtgen huwt 18 Jan. 1658 met de potmaker GILLES JACOBSEN GROENEVELD j.m. van Bergen. Van Pieterrella is mij niets bekend.

JAN ADRIAENSEN WITTERMANS is een belangrijk persoon. Hij is deken in 1693, 1696, 1699, 1702, 1707, 1710, 1718 en gezworene in 1689, 1694, 1697, 1700, 1703, 1705, 1708, 1716 en 1719. Hij is overleden 25-12-1737¹¹⁹). 9 Juli 1680 huwt hij MARIA CLAESSEN BRUGHMANS. Een zoon ADRIAEN wordt 18 Mei 1681 geboren, dan volgt CORNELIS 20 September 1682.

22 Mei 1689 huwt hij voor de tweede maal met ANTHONETTA ANTHONYSSEN PRONCKERS j.d. van Antwerpen. PIETER ADRIAENSSEN WITTERMANS wordt eveneens potbakker. Hij huwt 15 Febr. 1693 met

119 Gem. Arch. B.o.Z. Zie Rek. 1747 fol. 16 recto.

FRANCINA ADRIAENS AUGUSTIJNS, kleindochter van AUGUSTIJN ADRIAENSSEN en GEERTIEN CLAES HOUCK.

Hij is deken in 1695 en gezworen in 1696 ¹²⁰).

PHILIPS ADRIAENSSEN WITTERMANS, deken in 1688 en gezworene in 1686, 1689, 1694, 1697 en 1700, huwt 18 Juli 1682 met AELTGEN CLAES j.d. van Bergen. Hij koopt 28 Jan. 1695 van Pieter Poy de potterij "*Het Rad van Avonturen*"

Kinderen uit het huwelijk met Aeltgen Claes zijn o.a. NICOLAAS, broodbakker, JAN PIETER en een dochter CORNELIA, die gehuwd is met ADRIAEN VERDONCK.

Momboors van het weeshuis en Adriaen Adriaensen Vetten verkopen 1 Juni 1714 een potterij aan de Z.Z. Dubbelstraat aan de broodbakker Nicolaas Wittermans. Het pothuis was voor een jaar verhuurd aan Daniel Jansen Gorten ¹²¹).

JAN PHILIPS WITTERMANS, koopt van zijn mede-erfgenamen d.d. 2 Nov. 1714 de potterij van zijn vader "*Het Rad van Avonturen*" ¹²²). Hij huwt 7 Mei 1713 met ADRIANA GOVERTSE DE RONDT, j.d. van Bergen. Uit het huwelijk worden geboren PHILIPPUS, 26 Jan. 1714; HELENA, 1 April 1716; PHILIPPUS, 28 Jan. 1718; AELEKEN, 2 Febr. 1720; ANNA, 29 Oct. 1721; GOVERT, 19 Sept. 1723.

120 De familie Wittermans is door mij in de klappers van de 18e eeuw niet verder nagezocht.

121 Gem. Arch. B.o.Z. R 249 fol. 107 recto.

122 Gem. Arch. B.o.Z. R 249 fol. 130 recto.

De familie Bartholomeus Simonssen de Jager

BARTHOLOMEUS SIMONSSSEN DE JAGER ¹²³) de zoon van Symon Jansen de Jager en Dingentje Meeussen de Coninck uit Goes, huwt 19 Febr.

1668 MARIA PAULUS ERASMUS, dochter van de Bergse potmaker PAULUS ERASMUS en FRANCIJNTKEN CLAES HOUCK. DINA 2 Dec. 1668 is het enigste kind dat uit dit huwelijk geboren werd ¹²⁴).

Het bestaan van Bartholomeus Simonssen de Jager als potmaker is slechts van korte duur. Eenmaal, in 1669, komt hij voor als gezworene van het potmakersambacht.

28 Oct. 1667 verkopen de erfgenamen van Maeyken Cornelis wed. van Bartholomeus Willemsen de Coninck met name Dingeman de Coninck, marktschipper van Middelburg op Rotterdam; Peter de Coninck, mr. potmaker; Adriaen de Coninck, mr. Kuyper; Lucas Jacobssen (Beddenoot) gehuwd met Maria Symanssen de Jager ¹²⁵), dochter van wijlen Dingentien Meeussen de Coninck aan Bartholomeus Simonssen de Jager de potterij "*de Spaarpot*" met drie schuren, een huisje "*de kleine Spaarpot*" en een huisje "*het Houtvat*" aan het Smakkestraatje ¹²⁶).

Een jaar later overlijdt Bartholomeus Simonssen de Jager zonder dat de koopsom is afbetaald en als ROELANDT CLAESSEN DEN TROCH, waarmede de weduwe 9 Nov. 1670 in het huwelijk treedt en de

123 Gem. Arch. B.o.Z. Zie zijn testament voor Not. Adr. Schipperts d.d. 2 Mei 1669.

124 Gem. Arch. B.o.Z. Zie testament Elisabeth Jans d.d. 2 Jan. 1680 voor Not. Adr. Schipperts, R. 892.

125 Gem. Arch. B.o.Z. R 241 fol. 303 recto dd. 24 Mrt 1679. Cornelis Symonssen de Jager is een broer en Martyntje gehuwd met Barant Gandolf een zuster van Maria.

126 Gem. Arch. B.o.Z. R 240 fol. 156 rector. Zie ook de familie de Coninck.

potterij met de daarop rustende schulden door hem wordt overgenomen ¹²⁷), de schulden ook niet kan aflossen, verkoopt de schout d.d. 16 Dec. 1678 de potterij "de Spaarpot" terug aan de erfgenamen de Coninck.

Tenslotte wordt op 24 Maart 1679 de potterij "de Spaarpot" definitief verkocht aan de potmaker Pieter Meeussen de Coninck ¹²⁸).

Een Bergse fopkan met op de rand een rebus: "Geen roosje zonder doornen", blijkens onderschrift kennelijk gemaakt voor een (verliefde?) militair. privébezit

127 Gem. Arch. B.o.Z. R 241 fol. 287 verso.

128 Gem. Arch. B.o.Z. R 241 fol. 303 recto.

Familie den Track, Trog, Trogh

NICOLAAS ROELANTS DEN TROCH, afkomstig uit Brussel, doet 18 Nov. 1639 te Amsterdam ondertrouw met FRANCIJNTGEN JANS j.d. van Bergen op Zoom. Waarmee hij aanvankelijk de kost verdient is mij niet duidelijk. We vinden als eerstgeborene uit dit huwelijk ROELANT, 4 Sept. 1640 en pas 23 Oct. 1650 ANNEKEN en 29 Dec. 1652 MARIA. Toch zijn er tussen Roelant en Anneken op zijn minst nog twee andere kinderen geboren LEENDERT en CORNELIA.

Waarschijnlijk woonde de familie tussen 1640 en 1650 buiten de stad, want pas op 21 Febr. 1653 vinden we Nicolaas Roelants den Troch in het poortersboek vermeld en na deze datum keert hij ook verschillende malen in het bestuur van het potmakersgilde terug en wel als deken in 1656 en als gezworene in 1657, 1660, 1664, 1668, 1670, 1672.

Het schijnt geen financieel krachtige familie te zijn want nergens komt men een koop of verkoop van een pottelij tegen zodat verondersteld mag worden dat hij zijn beroep uitoefende in een gehuurd bedrijf. Wel verkoopt hij dd. 18 Febr. 1667 een huisje met toebehoren gelegen in het Claes de Backerstraatje tussen de N.Z. Haven en de Dubbelstraat aan Janneken Marinus wed. wijlen de potmaker Pieter Willemsen ¹²⁹). Van de kinderen weten we dat Roelant zijn vader opvolgt. Cornelia huwt met Jochem Janssen; Anneken doet 21 April 1677 ondertrouw met de weduwnaar Jan. Laureyssen de Lima (Liemaker) van Bergen op Zoom afkomstig, terwijl Maria 4 April 1673 te Bergen op Zoom huwt met Hendrick Adams van de Velde van Ruevenout corporaal. Pieter Jansen, de broer van moeder Francijntgen is potmakersgezel. Bij zijn overlijden wordt Claes Roelants den Troch dd. 3 Juli 1651 benoemd

129 Gem. Arch. B.o.Z. R 240 fol. 125 verso.

als voogd en Stoffels Daniels, arbeider en neef van moederszijde als toezienende voogd over de vijf nagelaten kinderen van Pieter Jansen en Stoffelynken Joos Wollen met name Maeyken, 21 jaar; Janneken, 18 jaar; Jan, 15 jaar; Joos, 12 jaar; en Stoffelijntje, oud 7 jaar ¹³⁰).

De oudste zoon ROELANDT CLAESSEN DE TROGH zet het bedrijf van zijn vader voort. Hij huwt 9 Nov. 1670 MARIA PAULUS ERASMUS, dochter van Paulus Erasmus en Francyntken Claes Houck en wed. van de potmaker BARTHOLOMEUS SIMONSS DE JAGER en komt daarmee in het bezit van de potterij "*de Spaarpot*". Hij moet echter hiervoor een bepaalde som betalen en als hij hiertoe niet bij machte is verkoopt de schout dd. 16 Dec. 1678 de potterij terug aan de familie de Coninck ¹³¹). De familie de Coninck verkoopt 24 Maart 1679 de potterij aan het familielid Pieter Meeussen de Coninck ¹³²). Tot dit tijdstip is de potterij in gebruik bij Roelandt Claessen de Trogh (zie Bartholomeus Simonssen de Jager).

We vinden Roelandt als deken in 1675 en als gezworene in 1671 en 1676. Uit het huwelijk van Roelandt Claessen de Trogh en Maria Paulus Erasmus werden voor zover mij bekend zes kinderen geboren te weten: CLAES, 22 Jan. 1673; PAULUS, 9 Jan. 1674; NICOLAAS, 15 Nov. 1675; JASPER, 8 Sept. 1677; MARINUS, 1 Aug. 1678 en ELISABETH, 26 Juni 1680. Van deze kinderen is mij niets bekend. Zij verdwijnen uit de potmakerswereld.

130 Gem. Arch. B.o.Z. Notulen Weeskamer.

131 Gem. Arch, B.o.Z. R 241 fol. 287 verso.

132 Gem. Arch. B.o.Z. R 241 fol. 303.

De familie van Hoven

Een oud geslacht

Met de familie van Hoven ontwikkelt zich een tweede belangrijke groep potbakkers. Voor 1600 is het moeilijk uit de weinige gegevens die ter beschikking staan een enigszins juist inzicht te krijgen in de samenhang tussen de verschillende pot·makersfamilies. Soms moeten we dan ook een toevlucht zoeken in hypothesen die dikwijls door een gelukkige vondst bevestigd worden.

Uit een verkoopacte d.d. 24 Januari 1597¹³³) blijkt het bestaan van een potmaker WILLEM THEUNISSEN - deken in 1580 en 1582 en gezworene in 1575, 1576, 1583 - gehuwd met LISKEN JACOBS. Na het overlijden van Willem Theunissen huwt zijn weduwe met de passementwerker Marinus Philipssen (28 November 1593) en het is deze die d.d. 24 Januari 1597 aan zijn pleegzoon Cornelis Willemsen Theunissen een potterij met aangrenzend stuk land (potaarde) verkoopt gelegen onder de Noordmolen, als een uitvloeisel van een scheiding en deling. Uit de begrenzingen van deze potterij blijkt dat we hier te doen hebben met een potterij die bij een der latere verkopen "*de drij Potkens*" wordt genoemd en die tot 17 November 1623 in het bezit blijft van Janneke Jans wed. van de potmaker Cornelis Willemsen.

Een voornaam pottenbakker

CORNELIS WILLEMSSEN vinden we in 1586, 1591 en 1595 als deken en in 1582, 1585 1587, 1589, 1590, 1592, 1594, 1595 er, 1596 als gezworene van het potmakersgilde. Uit zijn huwelijk met JANNEKEN JANS spruiten minstens zes kinderen. JAN, MARGRIET, MAIJKEN,

133 Gem. Arch B.o.Z. R 227 fol. 217 recto.

WILLEMEIJNTKEN, TANNEKEN (?), 18 Augustus 1591, CORNELIS, 28 Febr. 1593. De oudste zoon Jan wordt potmaker, Maijken en Willemeijntken huwen resp. met PHILIPS ADRIAENS, potmaker en COENRAED PAUWELSEN of DOUWENS eveneens potmaker. Margriet treedt in het huwelijk met HENRICH JOOSEN ¹³⁴), van Tanneken raken we het spoor bijster en de jongste zoon Cornelis die met Jacquemeijntje Jans van Weert trouwt, wordt bakker ¹³⁵). Evenals Willem Meeus is ook Cornelis Willemsen blijkbaar een voornaam pottenbakker. Hij oefent zijn bedrijf uit in de potterij aan de Noordzijde van de Dubbelstraat die later "*de drij Potkens*" wordt genoemd. Zijn invloed gaat over op de tweede man van zijn vrouw, PIETER DE NAGELE, weduwnaar van Angien, waarmee zij 6 Febr. 1606 te Bergen op Zoom huwt. Bovendien is Pieter de Nagele graag gezien want hij komt als peter bij verschillende telgen uit de voornaamste pottenbakkers-families voor.

Het bedrijf gaat over op Jan

JAN CORNELISSEN VAN HOVEN is eigenaar van de potterij "*Croonenburgh*" ¹³⁶) die hij waarschijnlijk van zijn vader heeft overgenomen. Hij huwt 25 Juli 1599 me: MARGRIETE JORIS de dochter van Joris Willems. CORNELIS, 13 October 1600; JANNEKEN, 6 November 1605; LIEVEN (?); JOORES, 12 Juli 1609; MAEIJKEN, 13 November 1612 en CORNELIS, 5 Juni 1615 zijn de kinderen die ik uit dit huwelijk heb kunnen vinden.

134 Gem. Arch. B.o.Z. R 231 fol. 96 verso R 234 fol. 112 verso.

135 Het huwelijk wordt gesloten 21 April 1624.

136 Gem. Arch. B.o.Z. R 667 fol. 208 verso.

De oudste zoon Cornelis overlijdt als knaap; Janneken huwt met de schipper Nicolaes Huijbrechts Schipper; Lieven en Joores worden pottenbakkers; Maeijken is waarschijnlijk ook vroeg overleden en de jongste zoon Cornelis wordt schipper ¹³⁷).

Over deze pottenbakker vinden we overigens weinig. Hij is in 1611 en 1628 deken en in 1608, 1609, 1612, 1623 en 1629 gezworene van het gilde.

De gebroeders Jansen van Hoven

Onder bescherming van hun vader beginnen Lieven en Joores Jansen van Hoven een potmakersbedrijf. LIEVEN JANSEN VAN HOVEN, de oudste zoon, oefent zijn beroep uit in "*Het Zeepeert*", Na zijn dood verkopen zijn erfgenamen de potterij aan de potmaker GILLES PHILIPSEN (18 Feb. 1639) ¹³⁸). Hij is dus zeer jong gestorven.

Bij zijn echtgenote GEERTRUIJT JACOBS VAN ERKEL, waarmede hij 13 Juni 1629 te Bergen op Zoom in het huwelijk treedt, procureert hij vijf kinderen. JANNEKEN, 12 Juni 1630; ADRIAENTGEN, 15 Februari 1632; WILLEM, 21 Augustus 1633; MARGRIET, 14 Augustus 1635 en GODELIEVE, 22 Februari 1639.

Van al deze kinderen blijven alleen Adriaentgen, die met de potmaker JOOS ADRIAENSEN POOY huwt ¹³⁹) en Willem, die zijn vader opvolgt als potbakker, in het leven.

De familie woonde in "*het Hammeken*" naast de potterij van Pieter Willems waarschijnlijk dan "*De Duizend Vreeze*" genaamd.

137 Gem. Arch. B.o.Z. Notulen Weeskamer dd. 23 Febr. 1646.

138 Gem. Arch. B.o.Z. R 234 fol. 245 verso.

139 Gem. Arch. B.o.Z. R 239 fol. 263 verso.

"Het Hammeken" is eigendom van vader Jan Cornelissen. 29 Mei 1648 verkoopt Joris Jansen van Hove dit huis in opdracht van zijn vader aan Machiel Pieterssen Blankaert ¹⁴⁰). Lieven is slechts eenmaal deken (1636) en driemaal gezworene (1631, 1633, 1637).

De familie heeft niet veel geluk. Terwijl Lieven die het ver had kunnen brengen, op jeugdige leeftijd sterft - ongeveer 36 jaar - moet Joris zijn bedrijf staken.

JORIS JANSSEN VAN HOVEN huwt 3 October 1633 MARGRIET WOUTERS te Bergen op Zoom. Het huwelijk is niet vruchtbaar. Met vrij grote tussenpozen worden geboren: MARGRIET, 5 November 1634; GEERTRUIJT, 14 December 1636; WILLEM, 1 Februari 1642 en ADRIAENTKEN, ? Juni 1645 ¹⁴¹).

Slechts Margriet vinden we later terug als echtgenote van de potbakker ADRIAEN DE PAUW. De andere kinderen overlijden ongehuwd.

Als zijn vrouw met Kerstmis 1645 overlijdt huwt hij reeds het volgende voorjaar, 3 April 1646, met TEUNTJE SAMUELS BLACK j.d. uit Zierikzee. Kinderen uit dit huwelijk heb ik niet kunnen vinden.

De zaken gaan blijkbaar slecht, er komen zo langzamerhand ook te veel potmakers. 8 Februari 1647 komt hij in het bezit van de potterij "*Croonenburgh*" gelegen op de N.Z. van de Haven ¹⁴²). Enkele jaren later, 2 Juni 1651 verkoopt hij zijn potterij aan de potmaker WILLEM MEEUSSEN met inboedel en al ¹⁴³) en trekt zich uit de potmakers-wereld terug.

140 Gem. Arch. B.o.Z. R 237 fol. 67.

141 Zie noot 7 en notulen Weeskamer 23 Febr. 1646

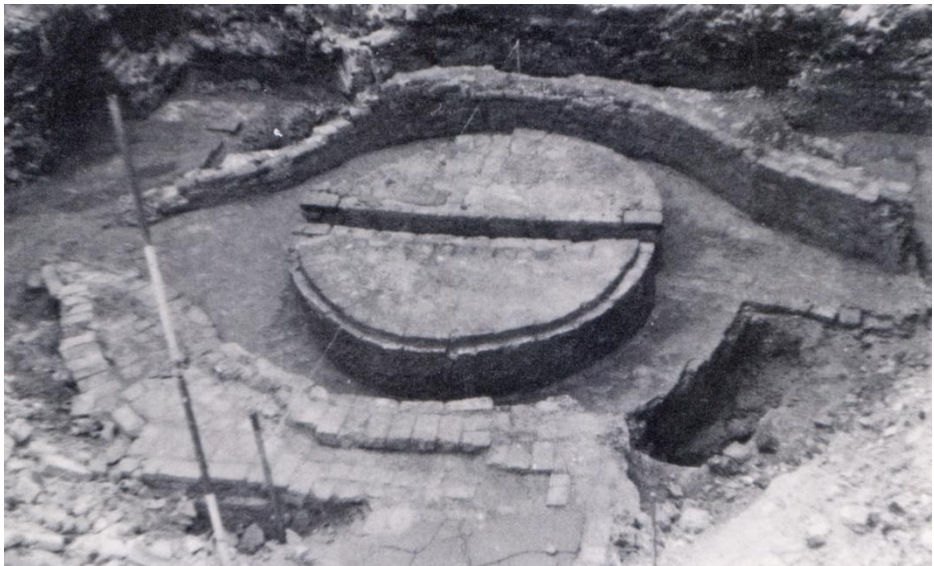
142 Gem. Arch. B.o.Z. R 236 fol. 242 verso.

143 Gem. Arch. B.o.Z. R 237 fol. 271 recto.

Van grote betekenis is zijn persoon overigens niet geweest, slechts eenmaal in 1644 komt zijn naam als deken voor en slechts tweemaal als gezworene in 1641 en 1645.

De familie lost zich op

WILLEM LIEVENS VAN HOVEN, de oudste en enigste zoon van Lieven Jansen van Hoven is de enigste mannelijke telg uit dit geslacht die het familieberoep kan handhaven. Hij huwt voor 1665 met BEATRIX ANDRIES. Helaas vinden we hem slechts eenmaal als potbakker ¹⁴⁴) genoemd en ontmoeten verder nergens meer een spoor van hem. Hij heeft waarschijnlijk een ander beroep gekozen. In ieder geval was hij bij zijn overlijden 14 Juni 1665 geen potbakker meer.

Restant van de pottenbakkersoven van Steenbergende (rode) Haan; verm. plm 1765 buiten gebruik gesteld (Bron:Groeneweg, Bergen op Zooms aardewerk)

144 Gem. Arch. B.o.Z. Notulen Weeskamer 30 Sept. 1664.

Familie Pieter de Nagele

Als de potmaker Cornelis Willemsen (van Hoven) is overleden en zijn weduwe JANNEKEN JANS d.d. 6 Febr. 1606 met PIETER DE NAGELE, weduwnaar van Angien in het huwelijk treedt, doet een voornaam en gezien persoon zijn intrede in de potmakerswereld. Voornaam omdat de weduwe blijkbaar gefortuneerd is en gezien omdat Pieter de Nagele bij zeer vele potmakerstelgen als getuige voorkomt.

Er is niet met zekerheid te zeggen of uit dit huwelijk nog kinderen zijn voortgesproten. In de Herv. doopboeken komen geen kinderen voor en de Katholieke doopregisters beginnen pas in 1650. Het testament van Pieter de Nagele d.d. 27 Nov. 1638 (Not. Jasper Heybeek) zou enige opheldering kunnen brengen maar is niet te vinden. Uit het feit evenwel dat vrijwel nergens in de op deze potmaker betrekking hebbende archiefstukken van kinderen sprake is, mogen we wel concluderen dat hij bij zijn overlijden geen kinderen heeft nagelaten. Hij komt onder de dekens en gezworene van het potmakersgilde van 1608 tot en met 1620 voor.

Zijn vrouw bezit uit de nalatenschap van haar eerste man Cornelis Willemsen twee potterijen die ook gedeeltelijk eigendom zijn van de kinderen uit het eerste huwelijk. {Zie familie van Hoven}.

Als moeder Janneke overlijdt vindt boedelscheiding plaats. (Zie fam. van de Leur met name Philips Adriaens).

Als Pieter de Nagele overlijdt is hij in het bezit van de potterij "*Den Rooden Leeuw*" gelegen aan de Dubbelstraat. Tenminste d.d. 7 Januari 1639 verkopen zijn erfgenamen: de stiefkinderen Jan Cornelissen van Hoven, Coenraet Douwens gehuwd met Willemeyntien Cornelis van Hoven; Cornelis Cornelissen van Hoven, bakker, de potterij aan Philips Adriaens, mede-erfgenaam en mede-eigenaar van de pottenbakkerij ¹⁴⁵).

145 Gem. Arch. B.o.Z. R 234 dd. 7 Jan. 1639.

De familie van de Leur

Het huwelijk van Mayken Cornelis Willemsen van Rover, met Philips Adriaens van de Leur koppelt deze families aan elkaar. In 1597 vinden we als deken van het potmakersgilde genoemd: ADRIAEN PHILIPS ¹⁴⁶). Later in 1606, 1607, 1616 en 1623 ontmoeten we hem nog als gezworene van hetzelfde gilde. Bij zijn dood kon deze pottenbakker dus op een lange staat van dienst terug zien en ook op een hele rij nakomelingen. Uit zijn huwelijk met TANNEKEN PIETERS stammen niet minder dan negen kinderen: PHILIPS, JASPER, PIETER, MAEIJKEN, 12 November 1589, BARBARA, 21 Mei 1597, TEUNTKEN, 20 Mei 1598, GODELIEVE, 22 Februari 1601; MAIJKEN, 12 Sept. 1606 en JOHANNES, 22 Augustus 1610. De twee oudsten en de jongste zoon worden potmakers. Pieter huwt 22 Februari 1618 met Abigail Stoffels, Maijken met Wouter Pieterssen Wagemaker, Barbara en Theuntken overlijden ongehuwd, Godelieve huwt 26 Januari 1622 met Jan Andriessen j.m. van Antwerpen, Maijken Adriaens de Jonge huwt (5 Mei 1627 te B.o.Z. ondertrouw) Joris Aertss en later waarschijnlijk Geert Dauwel ¹⁴⁷). Al deze kinderen zijn voor de geschiedenis van de potmakers van geen betekenis.

De potterij van Adriaen Philips is gelegen aan de Dubbelstraat. 6 Juni 1625 verkopen zijn erfgenamen het bedrijf aan hun mede-erfgenaam

146 Cornelis Philipsz. is een broer van Adriaen de potmaker. Hij huwt 17 Sept. 1596 met TRUYKEN CORNELIS de dochter van Cornelis Geertss van Bergen op Zoom. Kinderen uit dit huwelijk zijn o.a. Cornelis (10 Mei 1598); Philips (1 October 1599); Janneken (6 Nov. 1602); Maeyken (22 Aug. 1604); Dignus (4 Mei 1607); Neeltken (16 Mei 1610).

147 Gem. Arch. B.o.z. R 231.

Jasper Adriaens ¹⁴⁸). Hij had ook nog ander bezit want 12 Febr. 1593 verkoopt hij een huis aan de N.Z. Haven, gelegen naast de potterij van JAN ANTHEUNIS MET EERE aan Cornelis Pieterssen alias Cornel ¹⁴⁹), en rondom dezelfde tijd een huis, erf en grond gelegen aan de Noordzijde van de Dubbelstraat aan Neelken Jans wed. wijlen Rossijn Jansen.

De familie evenaart de familie de Conincgh

Niet minder dan drie zonen worden potmaker. PHILIPS ADRIAENS is de oudste en belangrijkste. Hij huwt 16 Augustus 1615 te Bergen op Zoom met MAIJKEN CORNELIS, een van de dochters van de potmaker CORNELIS WILLEMEN (VAN HOVEN). Door dit huwelijk ontstaat er een band tussen de twee belangrijke potmakersfamilies die voor Philips later de nodige vruchten afwerpt.

Het huwelijk wordt ook weer rijk met kinderen gezegend. ADRIAEN, 6 Juli 1616; CORNELIS, 29 November 1617, waarschijnlijk GILLES, 20 Mei 1619; MARINUS, 15 Maart 1622; JOHANNES, 23 Juni 1624; CORNELIS, 24 Maart 1627; ADRIAEN, 30 September 1629, CORNELIS, 19 September 1632 ¹⁵⁰); JANNEKEN, 26 Nov. 1634; MAIJKEN, 26 April 1638. Van al deze kinderen zijn alleen Gilles en Marinus voor ons van belang.

Philips Adriaens slijt zijn potmakersleven in de potterij "De *Drije Potkens*" aan de noordzijde van de Dubbelstraat gelegen. Hij verkreeg deze potterij door aankoop van de erfgenamen van wijlen zijn schoonmoeder Janneken Jans (d.d. 17 November 1623) ¹⁵¹). Hier ging

148 Gem. Arch. B.o.Z. R 231 fol. 223 recto.

149 Gem. Arch. B.o.Z. R 227 fol. 9G verso.

150 Cornelis huwt 16 Aug. 1652 met de potmakersdochter Mayken Adriaens Bouwman en op 17 Mei 1679 voor de tweede maal met Geertruyd van Kerssels.

151 Gem. Arch. B.o.Z. R 231 fol. 140 verso en R 665 fol. 216 verso.

eerst een bredere transactie aan vooraf. Het is een ingewikkelde geschiedenis.

3 Februari 1623 komt Philips Adriaens, gedeeltelijk door erfenis, gedeeltelijk door koop in het bezit van de potterij "*Den Rooden Leeuw*" die tot dan toe in het bezit was van zijn schoonmoeder Janneken Jans en haar tweede echtgenoot de potmaker PIETER DE NAGEL ¹⁵²). Ruim een jaar later (28 Juni 1624 verkoopt hij de potterij aan zijn zwager de potmaker COENRAEDT DOUWENS ¹⁵³). 28 April 1628 gaat de potterij over aan de potmaker PIETER DANEUS VAN GENT ¹⁵⁴). 16 Maart 1629 komt de potterij weer terug aan de familie d.w.z. aan Philips Adriaens en zijn schoonvader Pieter de Nagel. Dit komt omdat Pieter Daneus door bemiddeling van Philips Adriaens in het bezit komt van de gehele potterij van Adriaen Adriaenssen Caluwaert gelegen in het Havenstraatje 16 Maart 1629 ¹⁵⁵).

Enkele jaren blijft de toestand onveranderd totdat Pieter Nagel op 20 Februari 1632 zijn helft in de potterij "*den Rooden Leeuw*" verkoopt aan Philips Adriaens ¹⁵⁶). Tegelijkertijd verkoopt Philips Adriaens zijn potterij "*de Drije Potkens*" aan Pieter de Nagel onder zekere voorwaarden ¹⁵⁷). Het jaar daarop, 14 Januari 1633, worden deze transacties weer ongedaan gemaakt ¹⁵⁸). Na de dood van Pieter de Nagel verkopen zijn erfgenamen hun deel in de potterij "*den Rooden*

152 Gem. Arch. B.o.Z. R 234 fol. 127 verso en R 231 fol. 96 verso.

153 Gem. Arch. B.o.Z. R 231 fol. 193 recto.

154 Gem. Arch. B.o.Z. R 232 fol. 203 verso.

155 Gem. Arch. B.o.Z. R 233 fol. 25 verso.

156 Gem. Arch. B.o.Z. R 233 fol. 195 recto.

157 Zie noot 156

158 Gem. Arch. B.o.Z. R 233 fol. 239.

Leeuw" aan Philips Adriaens. Vanaf dit tijdstip bezit deze dan twee flinke bedrijven in volle eigendom. (7 Januari 1639). Nauwelijks een maand later verkoopt hij "*den Rooden Leeuw*" aan de potmaker ADRIAEN JOOSEN POY, de oudste telg van een potmakersfamilie uit het land van Waes. (4 Februari 1639)¹⁵⁹). Wanneer hij tegen het einde van het jaar sterft, verkoopt zijn weduwe d.d. 26 Januari 1640 de potterij weer terug aan de potmaker en *Capitein van de Burgerij* PHILIPS ADRIAENS¹⁶⁰). Philips, blijkbaar dus een belangrijk man, vinden we als deken in 1622, 1630 en 1640 en als gezworene in 1620, 1623, 1626, 1631, 1634 en 1637.

Zijn broer JASPER ADRIAENS loopt minder hard van stapel. Hem vallen de rijpe vruchten niet in de schoot. 19 Juli 1624 huwt hij te Bergen op Zoom JANNEKEN AERTS, j.d. van Wuest Wezel. KATHELIJNKEN, 15 October 1625, ADRIAEN, 23 Aug. 1628, JANNEKEN, 23 Juni 1632; CORNELIA, 25 Januari 1634; ABRAHAM, 5 Juli 1637¹⁶¹); ISAAK, 27 Nov. 1639; TANNEKEN, 15 December 1641; zijn de kinderen; de beide oudsten uit het eerste huwelijk, de rest uit het tweede huwelijk op 14 Augustus 1631 te Bergen op gesloten met TANNEKEN CORNELIS, j.d. van Bergen. Als Tanneken weduwe is geworden huwt zij, 31 Juli 1665, Hendrick Hendricksen, weduwnaar van Antwerpen.

De familie sukkelde blijkbaar achteruit want later ontmoeten we de oudste zoon ADRIAEN slechts als potmakersgezel. Hij huwt 25 Mei 1663 met PIETERNELLEKEN CORNELIS, J. d. van Geertruidenberg. Toch was Jasper wel een ondernemend man. Gedeeltelijk door erfenis, gedeeltelijk door koop afkomstig, komt hij 6 Juni 1625 in het bezit van

159 Gem. Arch. B.o.Z. R 234.

160 Gem. Arch. B.o.Z. R 235 fol. 23 verso.

161 Abraham is schipper en huwt 5 Juni 1667 met Catalyne Michiels (Miekhout) zie zijn testament 27 Juli 1679 R 892 en R 735 20 April 1672.

de potterij ten westen van "Steenbergen" afkomstig van zijn vader en gelegen aan de Dubbelstraat ¹⁶²)

Waarschijnlijk laat hij achter het huis Steenbergen een nieuwe potterij bouwen, want 16 Mei 1642 verkoopt hij een *potterij, schuur en huisje gelegen naast de potterij "Steenbergen"* aan de potmaker GILLES PHILIPSEN DE NEEFF ¹⁶³).

De potterij "*Steenbergen*" zelf verkoopt hij 11 Mei 1646 aan de potmaker CHRISTIAEN VAN DE VELDE ¹⁶⁴).

Jasper is deken in 1635 en gezworene in 1625, 1626, 1633, 1636 en 1641.

De jongste broer JAN ADRIAENS ontmoeten we maar een keer als gezworene van het gilde. Hij is waarschijnlijk de *uitvinder van de vormstok*, een belangrijk stuk gereedschap in het potmakersbedrijf ¹⁶⁵). 31 Januari 1629 huwt hij te Bergen op Zoom met MAIJKEN GOVAERTS j.d. van Bergen. Met de regelmaat van de klok worden de kinderen geboren. ADRIAEN, 12 Januari 1630; JAN, 31 Mei 1632; TANNEKEN, si Januari 1635; PHILIPS, 8 April 1637; MARGRIET, 19 Juni 1639; ADRIAEN, 25 Augustus 1641; ANNEKEN, 2 Maart 1644; TANNEKEN, 15 April 1645. Dit laatste kind huwt 22 Juni 1670 met de potmakersgezel ZACHARIAS JANSEN CALUART. Meerdere bijzonderheden van belang voor de

162 Gem. Arch. B.o.Z. R 231 fol. 223 recto.

163 Gem. Arch. B.o.Z. R 235 fol. 235 recto

164 Gem. Arch. B.o.Z. R 236 fol. 207 verso.

¹⁶⁵ Het profileren van de mondrand diende ter versteviging van de pot, en werd oorspronkelijk met de vinger gevormd. Vanaf 1600 werd deze rand dankzij het vormhout van een standaard profiel voorzien, hetgeen de herkenbaarheid van het Bergs aardewerk aanzienlijk bevorderde. (Groeneweg, G.; *Bergen op Zooms aardewerk*, 1992.

geschiedenis van de potmakers konden we van deze tak niet vinden. Hij is gezworene in 1639.

De familie Philips Adriaens houdt vast aan de traditie

We kunnen toch wel met grote zekerheid zeggen dat de potmaker GILLES PHILIPSEN, die 13 December 1637 te Bergen op Zoom met de potmakersdochter MAIJKEN JACQUES huwt, een van de zoons is van Philips Adriaens. Immers bij het eerste kind dat uit dit huwelijk wordt geboren zijn Philips Adriaenken en de moeder van de echtgenote, Adriaentie Hubrechts, gehuwd met de potmaker Jacques Antheunis, getuigen. De bruidegom was erg jong - ruim 18 jaar - toen hij huwde. De kinderen worden vrij ongeregeld geboren. ANNEKEN, ?; JACOBUS, 27 Februari 1643; ADRIAENTJEN" 23 Januari 1646; CATALINA, 6 Maart 1654 en HENDRIK, 3 Augustus 1657. 18 Februari 1639 koopt hij van de erven van de potmaker Lieven Jansen van Hove de potterij "*Het Zeepeert*"¹⁶⁶). Enige jaren later wordt de potterij vergroot¹⁶⁷). Blijkbaar gaan de zaken toch niet naar wens want 29 September 1561 verkoopt de Schout het gehele bedrijf. Koper is de potmaker JAN COURTEN¹⁶⁸). Waarschijnlijk een zwager van Gilles en gehuwd met Geertruyt Jacobs. Gilles heeft het nooit tot deken van het potmakersgilde kunnen brengen. In 1640, 1643 en 1646 was hij gezworene van het gilde.

Ook MARINUS PHILIPSSZ VAN LEUR gaat het niet voor de wind. Hij en zijn vrouw WILLEMEIJNTJE BARTHOLOMEUS (dochter van de potmaker Bartholomeus de Coningh) sterven op jeugdige leeftijd. 10 October 1645 wordt het huwelijk tussen Marinus en Willemeijntje te Bergen op Zoom gesloten.

166 Gem. Arch. B.o.Z. R 234 fol. 245 verso.

167 Gem. Arch, B.o.Z. R 235 fol. 291 verso.

168 Gem. Arch. B.o.Z. R 237 fol. 277 verso.

Achtereenvolgens worden dan geboren: PHILIPPINA, 25 Juli 1646; CORNELIS, 10 December 1647; MARIA, 28 September 1649; JANNEKEN, 7 Mei 1651 en nog eens JANNEKEN, 2 Juli 1652.

Bij hun overlijden laten de beide ouders drie onmondige wezen na. Voogd hierover is de broodbakker Cornelis Philipssen van der Leur en toezinder Philips Cornelissen Berendonck. Deze laatste betaalt in naam der wezen de laatste paymenten van de koopsom van de potterij "*Den Rooden Leeuw*" die hun grootvader Philips Adriaens kocht van de erven van Pieter de Nagel (7 Januari 1639)¹⁶⁹).

19 Februari 1654 zijn er nog maar twee wezen over. Op dat tijdstip verkopen Philips Cornelissen Berendans en Anthony Jansen van Weert, resp. voogd en toezinder voogd, aan de potmaker HENDRICK ANTONISSEN (VAN OVERSTRATEN) de gehele complete potterij "*De Drij Potkens*" gelegen in de Dubbelstraat. De potterij is op dat moment verhuurd aan LAUREIJS JANSSEN, een onbeduidend man¹⁷⁰).

5 Januari 1657 verkopen Cornelis Woutersen Witte, beenhakker, toezinder voogd en vervangende Philips Cornelissen Berendans, koopman en voogd over de twee nagelaten wezen voor de ene helft en Cornelis Philipssen van der Leur, broodbakker voor de andere helft de potterij "*Den Rooden Leeuw*" aan de potbakker AULUS ERASMUS¹⁷¹).

Hiermede komt aan het ingewikkelde eigendomsrecht van de potterij "*den Rooden Leeuw*" een eind. Er zijn ook geen van de Leur's meer om het bedrijf voort te zetten. De twee nagelaten wezen blijken namelijk twee meisjes te zijn en wel Philippina die 26 October 1664 met de schipper Christoffel Pietersen Knollaert huwt¹⁷²) en Maria die 5

169 Gem. Arch. B.o.Z. R 234 fol. 221 verso.

170 Gem. Arch. B.o.Z. R 238 fol. 49 recto.

171 Gem. Arch. B.o.Z. R 238 fol 214 recto.

172 Gem. Arch. B.o.Z. R 747 fol. 288 recto testament voor Not. Hieromus de Rouck.

Februari 1668 met attestatie te Halsteren huwt met de slootmaker Govert Aerdtsen Drooge (ondertrouwd te Bergen op Zoom 18 Januari 1668) ¹⁷³).

Toch is Marinus die in 1648 en 1652 als deken en in 1649 en 1653 als gezworene van het gilde wordt genoemd niet de laatste pottenbakker van die naam.

De laatste potmaker van deze stam

Van PIETER ADRIAENSSEN VAN LEUR heb ik weinig kunnen vinden. Hij huwt 22 Februari 1618 te Bergen op Zoom met Abigail Stoffels, wed. van Christiaan Cornelis, en vertrekt waarschijnlijk ruim tien jaar later naar Vlaanderen. Uit het huwelijk werden te Bergen op Zoom geboren, 9 April 1619; CHRISTOFFEL, 4 Juni 1621; LEIJNTKEN, 1 Augustus 1627. CORNELIS en JASPERIJN (zij huwt 22 Juni 1677 met de soldaat Jan Bapptist Appelmans) zijn in Dendermonde geboren.

Van deze twee laatste kinderen komt Cornelis zich te Bergen op Zoom als potmaker vestigen.

CORNELIS PIETERSSEN VAN DE LEUR huwt 13 Juli 1663 te Bergen op Zoom met MARIJ DE HAMER (Marijke Maghielsen de Hamer) j.d. van Bergen. Uit het huwelijk worden geboren : PIETER, 30 Maart 1664; MICHIEL, 24 November 1665; PIETERNELLEKEN, 24 December 1667; ADRIAEN 1 April 1670; JACOBUS, 5 Januari 1672; MARIA, 22 September 1673; ADRIANUS, 17 April 1675; BEATRIS, 19 Juli 1676; CORNELIS, 8 December 1677.

Cornelis is de laatste meester pottenbakker van de familie van der Leur. 19 Juli 1676 vinden we zijn naam bij de ondertekenaars van een brief uitgaande van de potmakers naar de magistraat. In het gildebestuur komt hij niet voor.

173 Gem. Arch. B.o.Z. Testament voor Not. Adr. v d. Creke. R 733.

Familie Coenraedt Douwens (Pauwelszen)

COENRAEDT DOUWENS is waarschijnlijk een zoeker die het land doortrekt om fortuin te zoeken. Van Gouda komt hij naar Bergen en huwt daar 2 Jan. 1622 met WILLEMYN CORNELIS VAN HOVEN, een dochter van de gezeten potmaker Cornelis Willemsen van Hoven.

Reeds 28 Juni 1624 koopt hij van zijn zwager Philips Adriaens de potterij "de Rooden Leeuw" ¹⁷⁴) en 14 Juni 1624 een stukje erf naast "de Rooden Leeuw" van Jan Willemsen Schipper ¹⁷⁵).

We vinden van Coenraedt Douwens en Willernpje Cornelis maar twee kinderen: ANNEKEN (25 Febr. 1624) en JANNEKEN (12 Aug. 1626). Dan vertrekt de familie naar Middelburg ¹⁷⁶) nadat dd. 28 April 1628 de potterij is verkocht aan de potmaker Pieter Daneus ¹⁷⁷).

In het gildebestuur komt Coenraedt slechts eenmaal, in 1624, als gezworene voor.

174 Gem. Arch. B.o.Z. R 231 fol. 193 recto.

175 Gem. Arch. B.o.Z. R 231 fol. 192 recto.

176 Gem. Arch. B.o.Z. R 234 fol. 221 verso.

177 Gem. Arch. B.o.Z. R 232 fol. 203 verso.

Familie Poy

In het begin van de 17e eeuw, doet JOOS HERMAN SZ POYE, weduwnaar uit Hulst in Bergen op Zoom zijn intrede en huwt daar 15 Mei 1607 MAYKEN JACOBS, de weduwe van ADRIAEN ROSTIJNS van Bergen op Zoom. Vader Joos heeft van zijn eerste vrouw twee kinderen ADRIAEN en DINGETJE want later vinden we deze met name genoemd. Uit het eerste huwelijk van Mayken Jacobs met Adriaen Rostijns leeft in 1639 nog slechts een kind, Neelken Adriaens die gehuwd is met Huybrecht Jacobssen Schalck.

Uit het tweede huwelijk vinden we MAYKEN, 18 Mei 1607; HERMAN 25 Maart 1609; JACOB 23 November 1611 en JOSINA 15 Juni 1614. Mavken huwt 2 Mei 1633 met ANDRIES ENGELSEN en later met MICHIEL JORISSEN terwijl Josina 17 Juli 1639 huwt met de potmaker HENDRIK ADRIAANSEN DE PAAUW.

De jongens worden allen potmakers.

Joos Hermans Poye komt in het bestuur van het potmakersgilde voor als deken in 1617 en 1620 en als gezwoorene in 1614; 1615; 1618; 1621; 1626 en 1629. Hij exploiteert de potterij "*Ter Gouwe*" die door zijn erven dd. 7 Jan. 1639 wordt verkocht aan hun mede-erfgenaam Harmen Joosen Poy¹⁷⁸). Overigens bezit Joos Hermans Poy nog meer onroerend goed.

De kinderen Poy

Vele jaren later dan zijn vader komt ADRIAEN JOOSZ POY pas naar Bergen op Zoom. Onder borg van Hendrick Hendricks wordt hij 11 Febr. 1635 als poorter, afkomstig uit het land van Waes ingeschreven. In 1639 is hij gezwoorene van het potmakersgilde.

178 Gem. Arch. B.o.Z. R 234 fol. 222 verso.

9 November 1629 huwt hij Neelken Jans j.d. van Bergen op Zoom en ontvangt van haar vier kinderen: JANNEKEN 29 Maart 1630; JOOS, 8 Mei 1633; JAN, 1 April 1636 en MAYKEN 14 Sept. 1638.

Janneken huwt in de zomer van 1650 de potmaker QUILHAM WOLFERTS terwijl Mayken met JACOBS GIJSBRECHT DE LANGE in het huwelijk treedt. Van de jongens wordt Joos potmaker. Jan huwt 12 Oct. 1659 met LIJSBETH CORSTIAENSSEN. Zijn beroep heb ik niet kunnen vinden.

Vader Adriaen sterft voor 1640 want 26 Januari 1640 ¹⁷⁹⁾ verkoopt zijn weduwe aan Philips Adriaens potmaker en Cap van de Burgerij de gehele potterij met al de gereedschappen genaamd "*Den Rooden Leeuw*" gelegen aan de Z.Z. van de Dubbelstraat. Adriaen kwam in het bezit van deze potterij door aankoop dd. 4 Febr. 1639 van Philips Adriaens ¹⁸⁰⁾,

Na zijn dood huwt zijn weduwe 12 Februari 1642 met GILLES PHILIPSEN DE NEEF, potmaker van beroep.

Zijn broer HARMAN JOOSEN POY huwt 3 December 1630 met de potmakersdochter LEVIJNTIEN PIETERS DANIELS afkomstig van Gent. Hij is deken van de potmakers in 1639 en gezworene in 1640, 1645, 1649 en 1654 ¹⁸¹⁾. Uit dit huwelijk stammen JACOMIJNTKEN 9 Sept. 1631; JOOS 22 Juni 1633; MAYKEN 20 Mei 1635; PIETER 21 Sept. 1636; en JACOBUS 5 Nov. 1638.

179 Gem. Arch. B.o.Z. R 235 fol. 23 verso.

180 Gem. Arch. B.o.Z. R 234 fol. 234 recto. In deze acte wordt als koper genoemd Harman Joosen Poy. Dit moet een vergissing zijn. Een redelijke verklaring is hiervoor niet te vinden.

181 Zie voor zijn handmerk: keure voor de potmakers dd. 28 Dec. 1653 Art. 89.

Joos volgt in het geheel niet de voetsporen van zijn vader ¹⁸²). Hij wordt procureur en controleur van stads bier-en-wijnaccijns en laat zich deftig Justus noemen ¹⁸³). Hij huwt 6 Maart 1665 met MARTHA DONCKERS j.d. van Bergen op Zoom. Hij is overleden voor 31 Dec. 1670 ¹⁸⁴).

De jongste broer JACQUES JOOSEN POY huwt 22 Juni 1636 met MARGAREETJE COMMERS j.d. van Bergen op Zoom. Enkele jaren na zijn huwelijk op 26 November 1638 koopt hij de *potterij van Pieter Daneus van Gent* gelegen in de Havenstraat *achter de potterij "De Kat"* ¹⁸⁵).

In de loop van twintig jaren wordt hij eenmaal gekozen als deken nl. in 1642 en tweemaal als gezworene in 1643 en 1661.

Hij overleeft twee vrouwen; zijn derde vrouw draagt hem ten grave. JOOS 13 Jan. 1637; DINA 25 Sept. 1639 en MARIA 18 Dec. 1644, worden uit Margrietje Commers geboren.

JANNEKE MARINUS j.d. van Poortvliet waarmee hij 5 Jan. 1648 in het huwelijk treedt schenkt hem ADRIAANTJEN 18 Nov. 1648; JACOBUS 9 Aug. 1651; MARIA 24 Dec. 1653; MARINUS 28 Dec. 1655; CORNELIS 3 Maart 1658 en JOHANNES 27 Jan. 1660. Waarschijnlijk overlijdt deze moeder in 1663 in het kinderbed.

28 Juli 1664 huwt hij voor de derde maal met CLASINA ANTHONIS CABOORT, wed. van JAN CORNELISSEN VAN DORT Uit dit huwelijk vinden we nog MARIA ± 1665 (zij is 7 Sept. 1669 vier jaar) en JOHANNA

182 Gem. Arch. B.o.Z. R 720 dd. 7 Maart 1659.

183 Gem. Arch. B.o.Z. R 808 fol. 72 recto testament voor Not. Philips Scheurlingh.

184 Gem. Arch. B.o.Z. R 853 dd. 31 Dec. 1670. Zijn weduwe vermaakt al haar bezittingen aan haar moeder Maeyken de Groot.

185 Gem. Arch. B.o.Z. R 234 fol. 213 verso.

29 Maart 1669. Bij de dood van vader Pooy zijn er 8 minderjarige weeskinderen ¹⁸⁶).

We weten alleen dat Joos Jacques Pooy huwt met Anneken Jans; Adriaantjen huwt 8 Mei 1673 te Brielle op een schip *Delft* met Pieter Jacobssen Landou j.m. van Bergen, Maria huwt met Marinus van Oudthuyzen j.m. op 20 Juni 1688.

Na de dood van haar man verkoopt de weduwe Clasina Anthonis Caboort d.d. 22 Juli 1689 aan de potmaker JACOBUS SCHAEYMAKS 'n complete pottelij gelegen achter "De Kat" in de Havenstraat en derhalve genaamd "*Achter Kat*" ¹⁸⁷). Eerder in 1669 verkocht zij enige huisjes aan Marinus Cornelissen van Dorth ¹⁸⁸).

De Kleinkinderen

De oudste zoon van Adriaen Joosz. Poy, genaamd JOOS ADRIAENS POY wordt weer potbakker. Hij huwt 10 Juni 1654 met ADRIAENTJEN LIEVENS VAN HOVEN.

Omtrent deze potbakker heb ik geen gegevens. Een zoon LIEVEN JOOSEN POOY is gehuwd met ELISABETH JANS eerder wed. van Paulus Erasmus, potmaker ¹⁸⁹).

PIETER HARMANS POY, kortweg PIETER POY genaamd. vinden we in :670 en 1679 als deken en in 1662, 1665, 1666, 1568, 1671, 1676, 1680 en 1683 als gezworene van het potmakersgilde. Hij doet 26 Mei 1664 ondertrouw met DINA VAN DER VLIET.

186 Gem. Arch. B.o.Z. Zie Notulen Weeskamer 7 Sept. 1669.

187 Gem. Arch. B.o.Z. R 244 fol. 72 recto.

188 Gem. Arch. B.o.Z. F. 240 fol. 273 recto.

189 Gem. Arch. B.o.Z. Zie R 248 fol. 77 verso.

Uit dit huwelijk stammen zes kinderen. HERMANUS 28 Mei 1664; WILHELMUS, 1 Dec. 1666; JACOBUS, 10 Febr. 1669; LEVINA 3 April 1673; PIETER 19 Juni 1676 en BARBARA 14 October 1679.

Wilhelmus huwt voor het eerst 2 Oct. 1694 met HELENA VERDONCK j.d. van Bergen en voor de tweede maal op 21 April 1710 met LUCRETIA VERSCHUYREN j.d. van Bergen. LEVINA huwt 22 Juni 1694 met JOHANNES RIBBERS. Van de andere kinderen heb ik nog niets kunnen vinden.

PIETER POY oefent zijne ambacht uil in de potterij "*Her Rad van Avontuur*" die hij in Januari 1664 kocht van de erven JAN ROCHUSSEN¹⁹⁰). 28 Jan. 1695 verkoopt hij deze potterij aan PHILIP ADRIAENSEN WITTERMANS.

Overigens schijnt hij in goeden doen te zijn, want hij koopt en verkoopt zo nu en dan onroerend goed.

Van JACOBUS HARMAN POY, die ook potmaker is, is mij niets bekend.

190 Gem. Arch. B.o.Z. R 240 fol. 4 recto.

De familie Antheunis

Zeer moeilijke reconstructie

Met de potmakersfamilie Antheunis dienen we zeer voorzichtig te zijn. De Antheunissen die op het einde van de 16e eeuw in de gilde-boeken voorkomen dragen weliswaar een bijnaam ter onderscheiding; Jan Antheunissen met eere; Jan Antheunissen Mange; Jan Antheunissen den oude; Jan Antheunissen in de catte, maar nauwelijks de drempel van de 17e eeuw overschreden wordt - met uitzondering van de familie Antheunissen met eeren - het achtervoegsel weggelaten, zodat het heel moeilijk wordt het juiste verloop van de geslachten te volgen. Daarbij komt nog dat in deze tijd testamenten ontbreken; katholieke doopboeken niet aanwezig zijn; de registers van opdrachten meestal vrij korte zakelijke acten bevatten en de diverse families Antheunis of geen of zeer weinig kinderen voortbrengen.

Hoewel niet te bewijzen is dat de hieronder besproken takken van de familie Antheunis rechtstreeks verbonden zijn met elkaar en met de eerder beschreven familie van Hoven, wijzen verschillende feitjes erop dat er toch een sterke binding moet zijn geweest. Ik meen dan ook de familie Antheunis bij de tweede groep Bergse potmakers te moeten betrekken.

Jan Antheunis den oude

Vader ANTHEUNIS heeft minstens twee zoons die we in de tweede helft van de 16e eeuw in het gildebestuur van de potmakers ontmoeten.

Een van hen, JAN ANTHEUNISS DEN OUDE komt na 1596 niet meer in het bestuur van de gilde voor. Hij heeft blijkbaar maar een dochter THEUNKEN JANS, die op 7 Sept. 1608 in het huwelijk treedt met de

potmaker ADRIAEN ADRIAENSEN CALUWAERT j.m. uit Utrecht. Zijn potterij is gelegen aan de Havenstraat naast die van zijn broer Jacques. Deze broer JACOB ANTHEUNIS heeft zeker een zoon ANTHEUNIS en hoogstwaarschijnlijk een dochter LIJSKEN JACOBS, die eerst met Willem Theunissen (van Hoven) en later met de passementwerker Marinus Philipssen was gehuwd.

ANTHEUNIS JACOBSEN huwt 25 Febr. 1590 te Bergen met MAEIJKEN JACOBS de dochter van Jacob Diercx. Hij komt voor als deken in 1606 en als gezworene in 1604 en 1607. Uit het huwelijk stammen MARCUS, 14 Febr. 1593; JACOBUS JOHANNES 10 Oct. 1603; AELTKEN 23 Nov. 1605 en THEUNTKEN, 17 Febr. 1608.

Hij sterft op middelbare leeftijd want zijn vrouw huwt 19 Juni 1623 te Bergen QUILLAUME PHILIPSEN, wed. van Halle. In welk perceel hij zijn bedrijf uitoefende heb ik niet kunnen achterhalen. 15 December 1595 verkopen Antheunis Jacobssen en Marinus Philipssen passementwerker, elk een vierde deel in een potterij op de N.Z. van de Haven aan de schipper Andries Willemsen, die de andere helft in zijn bezit heeft ¹⁹¹).

In 1627 vinden we Jacques Antheunis als deken en in 1618, en in 1632 en 1637 als gezworene genoemd. Deze JACQUES ANTHEUNIS huwt 4 Mei 1614 met ADRIAENTKEN HUYBRECHTS j.d. van Reimerswaal. ANTHONIS, 8 April 1615; MAEJJKE 13 Maart 1618 en HUYBRECHT 25 April 1621 zijn de kinderen die ik van dit huwelijk heb kunnen vinden. De enigste zoon Huybrecht blijft in het vak ¹⁹²).

191 Gem. Arch. B.o.Z. R ?J7 fol. 178.

192 Gem. Arch. B.o.Z. Notulen Weesboek 12 Oct. 1649.

4 Febr. 1622 verkoopt Jacques Jacobssen enig onroerend goed aan de Dubbelstraat gelegen aan de potmaker FRANS ROCHUS ¹⁹³). Volgens een acte van 24 April 1626 is Jacques Anthonissen een neef van Theunken de dochter van Jan Anthonissen potmaker ¹⁹⁴).

HUIJBRECHT JACOBSSEK komt als getuige voor in het testament van de potmaker HUIJBRECHT GILLISSEN VAN GROENEVELT ¹⁹⁵). Of deze Huijbrecht identiek is aan Huijbrecht Jacobssen die op 24 Juni 1664 als j.m. van Bergen in het huwelijk treedt met Crijntje Cornelis j.d. van Scherpenisse kan ik niet bevestigen.

Jan Anthonissen in de catte

Naast de reeds eerder genoemde Jacques vinden we in de registers rondom dezelfde tijd een andere JACQUES ANTHONISSE die 7 Mei 1617 te Bergen huwt met LISKEN STEVENS en blijkens de doopgetuigen bij de verschillende kinderen ook nauw aan de potmakers is verbonden. Bij het huwelijk wordt Lirken Stevens aangeduid als de wed. van Jan Jansen. Uit dit huwelijk worden geboren: ANTHONIS, 17 November 1617; PIETER, 6 October 1619; JOHANNES, 17 Juli 1622; STEVEN en GODELIEVE, 4 Oct. 1625; MAEYKEN, 23 Jan. 1628; CORNELIA, 5 Mei 1630.

Deze Jacques Anthonissen staat blijkbaar goed in de pas bij de potbakker JAN ANTHONISSEN IN DE CATTE, die in 1601 en 1610 als deken en in 1602 t.e.m. 1606, 1611, 1612, 1617 en 1621, als gezworene voorkomt. 10 Dec. 1621 verkoopt hij namens hem enig

193 Gem. Arch. B.o.Z. R zn fol. 46 verso.

194 Gem. Arch. B.o.Z. R 212 fol. 71 verso.

195 Gem. Arch. B.o.Z. R 892. Not. Adr. Schipperts dd. 12 Oct. 1680.

onroerend goed aan de potmaker Dignus Willemsen ¹⁹⁶). Na het overlijden van Jan Anthonissen in de catte verkoopt diens weduwe TANNEKEN JANS op 18 Febr. 1622 de *potterij de Kat* aan Jacques ¹⁹⁷).

Jan Antheunissen Mange

Van JAN ANTHEUNISSEN MANGE heb ik wel het minst kunnen vinden. Waarschijnlijk verdiende hij zijn kost in de potterij aan de Dubbelstraat "*de Rosenkrans*" die later *de Lampe* genoemd wordt. Een dochter MAYKEN JANS huwt 24 Juli 1595 met de potmaker ADRIAEN CORNELISSEN. Deze komt voor in het bestuur van de gilde als deken in 1607 en als gezworene in 1600 en 1608. Jan Antheunissen Mange woonde in de potterij de Rosenkrans onder de Noordmolen ¹⁹⁸) die later in het bezit blijkt te zijn van Pieter Willems de Coninck.

Stortlaag van misbaksels, opgegraven achter potterij De Rode Haan

196 Gem. Arch. B.o.Z. R 231 fol. 36 recto.

197 Gem. Arch. B.o.Z. R 231 fol. 50 verso

198 Gem. Arch. B.o.z. R 227 fol. 227 verso.

De familie Caluwaert

ADRIAEN ADRIAENSEN CALUWUART afkomstig van Utrecht huwt op 7 September 1608 te Bergen met THEUNKEN JANS de dochter van de potmaker Jan Antheunissen den oude. Adriaen Caluwaert komt voor als gezworene in 1611, 1613 en 1615.

Het huwelijk is rijk aan dochters. MAEIJKEN ziet het levenslicht op 26 Juli 1609, dra gevolgd door SUSANNA, 13 April 1611; ADRIAENTKEN, 15 Febr. 1613; SARA, 19 November 1614; LIJSBETH, 15 Juli 1616 en TANNEKEN, 6 Sept. 1620.

Om een of andere reden vertrekt Adriaen Caluwaert naar elders en laat vrouw en kinderen achter. Theunken heeft blijkbaar moeite om het bedrijf op gang te houden want bij afwezigheid van haar man verkoopt ze dd. 16 Maart 1629 het gehele *potmakersbedrijf gelegen in de Havenstraat naast de potterij van Jacques Antheunis* aan de potmaker Philips Adriaens ¹⁹⁹), die onmiddellijk het bedrijf overdoet aan de potmaker *Pieter Daneus* (van Gent) ²⁰⁰).

Reeds eerder, 24 April 1626, verkoopt zij een hoeve, grond en toebehoren genoemd in de marge '*potterij*' aan Philips Adriaens potmaker ²⁰¹).

Van de kinderen van Adriaen weten we alleen dat Maeijken op 17 November 1630 in het huwelijk treedt met de potmaker CORNELIS CORNELISSEN SCHOEN die in de acte genoemd wordt j.m. van Herle (zie familie Schoen).

199 Gem. Arch. B.o.Z. R 233 fol. 24 recto.

200 Gem. Arch. B.o.Z. R 233 fol. 25 recto.

201 Gem. Arch. B.o.Z. R 232 fol. 71 verso.

Familie Pieter Danielssen Gent of Pieter Lambrechts Daneus ²⁰²⁾.

Zoals de naam reeds aanduidt is PIETER DANIELS, afkomstig van Gent ²⁰³⁾. De opzet van deze familie is niet erg duidelijk. Waarschijnlijk is zijn eerste vrouw JAQUEMYNTKE PEETERS, familie van Cornelis Willems van Hoven en een broer van de potmaker JAN PIETERS waar we ook heel weinig van weten.

Uit het huwelijk van Pieter Daneus met Jaquemyntke Peeters vinden we twee kinderen : CORNELIS, 29 Sept. 1619 en MARGRIETE, 23 Nov. 1625. d.d. 24 Juni 1626 huwt hij als weduwnaar TRUYKEN PIETERS, wed. van de *kuiper* JAN ANTHONISSEN ²⁰⁴⁾ waarmee zij 9 Jan. 1601 in het huwelijk trad en waarvan deze kinderen bekend zijn : ANTHONIS, 9 Jan. 1618; MAEYKEN, 1 Dec. 1619 en ANTHONIS, 12 April 1622.

Verder vinden we nog een dochter LEVIJNKEN uit het eerste huwelijk die te Gent werd geboren en 3 Dec. 1630 de potmaker HARMAN JOOSEN POY huwt.

Pieter Daniels is deken in 1634 en gezworene in 1629, 1632 en 1635. 16 Sept. 1616 verkoopt Pieter Daneus Lambrechts aan Adriaen Augustijn een *potterij* met toebehoren gelegen aan de Dubbelstraat en afkomstig van de timmerman ANDRIES VAN COUVERINGHE ²⁰⁵⁾.

De potterij "*de Rooden Leeuw*" koopt hij dd. 28 April 1628 van Coenraedt Douwers. Hij verkoopt deze potterij 16 Maart 1629 weer aan Philips Adriaens en Pieter de Nagel.

202 R 230 fol. 47 en 52 verso.

203 R 680 fol. 359 recto acte van donatie Pieter Willems.

204 R 232 fol. 74 verso.

205 R 230 fol. 47 en 52 verso.

Op dezelfde datum 16 Maart 1629 koopt hij van Philips Adriaens ²⁰⁶) een potterij aan de Havenstraat die dit bedrijf eveneens op 16 Maart 1629 kocht van Adriaen Adriaens Caluwaert.

26 Nov. 1638 verkoopt hij de potterij aan de Havenstraat aan Jacob Joosen Poy, potmaker ²⁰⁷).

Van de nazaten van Pieter Daniels van Gent is niets bekend.

206 R 233 fol. 25 recto.

207 R 234 fol 213 verso.

Familie Antheunissen (met ere)

Jan Antheunissen met ere

Hij komt voor als deken in 1583, 1587, 1590 en 1593 en als gezworene in 1584, 1588, 1591 en 1592. 4 Januari 1590 huwt hij als weduwnaar van Bergen met STOFFELKEN CLAES, dochter van Claes Janssen van Bergen op Zoom. Behalve MAIJKEN JANS, gedoopt 5 Mei 1591 eerst gehuwd met de kleermaker JERONIMUS HENRICX MENSAART ²⁰⁸) en later met GEERART JANSSEN v. WEERT, weduwnaar van TANNEKEN AERTS v. HERK, heb ik als nakomeling gevonden CLAIS JANSEN die later potmaker wordt.

Waarschijnlijk is hij eigenaar van de potterij "*den Swerten Pot*" die d.d. 30 Maart 1629 aan zijn zoon Claes overgaat ²⁰⁹).

Na het overlijden van Jan Antheunissen huwt zijn weduwe d.d. 17 Juli 1594 met de potmaker AERT JACOBSSE VAN HERK, j.m. uit Hulst.

Clais Jansen met ere

De familie heeft blijkbaar haar glorieperk al achter de rug want ze takelt snel af. CLAIS JANSEN MET ERE komt niet eens meer voor in het gildebestuur, 15 September 1613 huwt hij te Bergen op Zoom BEATRIS HUBREGTS j.d. van Bergen.

Over kinderzegen heeft dit echtpaar niet te klagen. JANNEKEN, 5 September 1614; CORNELIA, 20 December 1615; JOSIJNEKEN, 18 April 1617; STOFFELIJNTKEN, 7 October 1618; HUYBRECHT, 24 November 1619; JAN, 27 Mei 1622; CORNELIS, 24 Juli 1624; WILLEM, 3 April 1626; CORNELIS, 21 Mei 1627; TANNEKEN, 18 October 1628; TANNEKEN, 12

208 Uit het huwelijk werden vier jongens geboren o.a. Hendrik, Jeronimus Mensaert als oudste. Zie kanttekening in R 233 fol. 27 verso Gem. Arch. B.o.Z.

209 Gem. Arch. B.o.Z. R 227 fol. 96 verso; R 233 fol. 27 recto.

Februari 1630. Het gros van deze kinderen sterft vroeg. Cornelia huwt met HEIJNDRIK LONCKEN.

Jan wordt schrijnwerker en huwt LYSBETH JANS ²¹⁰). De jongste dochter Tanneken sterft voor 18 Dec. 1666 ²¹¹), waarschijnlijk als ongehuwde moeder. Zij liet een kind na. De jongste zoon Cornelis blijft in het potmakersvak.

Bij de dood van Claes Jansen is er geen enkele mannelijke telg meerderjarig. De weduwe zit blijkbaar om geld verlegen en verkoopt daarom 20 Febr. 1632 de potterij "*den Swerten Pot*" aan haar zwager de schrijnwerker GEERART VAN WEERT (gehuwd met Maijken Jans met eere ²¹²).

Deze verkoopt later 5 Oct. 1640 ²¹³) de potterij aan de potmaker CORNELIS JANSEN DE VRIES en wanneer deze de paymenten van de koopsom niet betaalt, koopt hij de potterij weer terug op 26 Juni 1649 ²¹⁴).

Cornelis Claes met eeren

2 Juli 1656 huwt CORNELIS CLAES MET EEREN met CORNELIA HENDRICHS DE PAUW, een potmakersdochter. Cornelis is blijkbaar niet financieel krachtig genoeg om een potterij te beginnen. Hij begint dus van meet af aan als potmakersknecht ²¹⁵). Langzaam weet hij zich iets

210 Kinderen uit dit huwelijk zijn o.a. Claes 30 Jan. 1647 Elisabeth 8 Maart 1648, Johannes 8 Dec. 1651.

211 Gem. Arch. B.o.Z. Testament notaris Hieronimus de Rouck 18 Dec. 1666 in R 747 fel 306 recto.

212 Gem. Arch. B.o.Z. R 233 fol. 201 recto.

213 R 235 lol 81 recto.

214 R 237 fol. 120 recto.

215 Zie noot 211211

omhoog te werken want in 1680 wordt hij in een testament ‘*mr. potmaker*’ genoemd ²¹⁶).

Overigens vinden we weinig meer van deze familie. Kinderen uit dit huwelijk heb ik niet kunnen vinden. Er zijn redenen om aan te nemen dat het huwelijk kinderloos is gebleven. Immers 21 Juni 1709 verkopen de erfgenamen van de wed. wijlen Cornelis Claes met eeren, zijnde Joost de Pauw en Hendrik en Jan van Capelle aan hun mede-erfgenaam Joos de Pauw een huisje genaamd de *Poort van de Marotte*, gelegen in de Dubbelstraat. Onder deze erfgenamen komen dus geen kinderen voor.

Nog ontmoeten we Cornelis Claessen met eeren potmakersgezel, als voogd en de potmaker THOMAS JANSEN als toezierder voor de twee minderjarige kinderen van Jacob Cornelisse van Abbenbroeuck resp. geprocureerd bij MAEYCKEN ANTHONIS en Theuntie Reyniers en erfgenamen voor een vierde part van de metselaar Cornelis Jacobssen van Abbenbroeuck bij een verkoop van een huis in de Mosselstraat aan de schipper Joos van Spenvoorden dd. 14 Mei 1689 ²¹⁷).

216 Gem. Arch. B.o.Z. Notaris Adr. Schipperts 2 Jan. 1680 R 892 en 12 Oct. 1682 R 893.

217 Gem. Arch. B.o.Z. R 242 fol. 169 recto.

De familie van Herk

Als STOFFELKEN CLAES, de wed. van Jan Antheunissen met eere d.d. 17 Juli 1594 met de potmaker AERT JACOBSSE VAN HERK huwt ontstaat er een binding tussen deze families.

Aert Jacobsse van Herk wordt in de huwelijksacte aangeduid als jongeman afkomstig uit Hulst. Van de ouders van Herk heb ik niets kunnen vinden. Hij is deken van de potmakers in 1596, 1599, 1604, 1609, 1614 en gezworene in 1597, 1600, 1601, 1602, 1603, 1610, 1613, 1615, 1617.

Uit dit huwelijk spruiten voort: TANNEKEN AERTS VAN HERK en KATHELIJNE AERTS VAN HERK, die respectievelijk huwen met GEERARDT JANSEN VAN WEERT ²¹⁸) d.d. 5 Febr. 1623, j.m. van Antwerpen en schrijnwerker van beroep ²¹⁹) en met ADRIAEN LAUWERIJSEN, timmerman ²²⁰).

Op 7 October 1595 verkoopt de potmaker Aert Jacobssen van Herk aan Marinus Philipssen passementwerker het vierde part van een potterij met huis en erf gelegen aan de Dubbelstraat ²²¹).

218 Uit dit huwelijk werden geboren : Aernout, 19 Mei 1624; Maria, 9 Febr. 1628; Geraert 19 Sept. 1629 en Catelijne, 7 Feb., 1634.

219 Een broer is Anthony Jansen van Weert gehuwd met Godelieve Adriaens wed. van de potmaker Pieter Cornelissen Mueren.

220 Een van hun kinderen is Quirijntje Adriaensen die 30 Maart 1629 meerderjarig is (R. 233 fol. 27 verso, kanttekening)

221 Gem. Arch. B.o.Z. R 227 fol. 169 recto.

Familie de Vries

CORNELIS JANSSEN DE VRIES is in feite een eendagsvlinder. 4 September 1624 huwt hij als j.m. van Bergen met FRANCHIJNTKE GOVAARTS j.d. van Bergen.

5 Oct. 1640 koopt hij van Geraert Jansen van Weert de potterij "*den Swerten Pot*"²²²). Hij kan het bedrijf echter niet gaande houden want 25 Juni 1649 verkoopt de schout de potterij weer terug aan Geraert van Weert²²³).

We vinden deze potmaker tweemaal als gezworene genoemd: 1643 en 1649. Van zijn kinderen MAIJKEN, 12 Febr. 1625; CORNELIA, 27 Jan. 1627; MAEIJKEN, 23 Mei 1628, GOVAERT, 6 Febr. 1632; JAN, 18 Maart 1635; ANNA, 20 Jan. 1643 en JACOMIJN, 26 Dec. 1649 heb ik bij de potmakers geen spoor kunnen terugvinden.

222 Gem. Arch. n.o.z. R 235 fol. 81 recto.

223 Gem. Arch. B.o.Z. R 237 fol. 120 recto.

De familie Langejaan Langneyn ²²⁴).

De oorsprong

Uit het huwelijk van WOLFERT WOLFERTS LANGEJAEN met CATELYNE MATTHIJS worden o.a. geboren QUILLIAM, 18 Juni 1627; MARIE, 24 Juli 1629; MATTHIJS; MACHTILTJEN, 23 Nov. 1632 en GEERTRUYT, 30 Nov. 1640 of 41. Quilliam en Matthijs vinden we terug onder de potbakkers. Waarschijnlijk is de familie van elders gekomen want de naam Wolfers of Langejaen komt tot dan toe, niet in potmakerskringen voor, terwijl de huwelijksregisters ook niets loslaten cmtrent dit huwelijk.

QUILLIAM WOLFERS LANGEJAEN doet 25 Mei 1650 te Bergen op Zoom ondertrouw met de potmakersdochter JANNEKEN ADRIAENSEN POY. Het huwelijk is vruchtbaar. ADRIAENTJEN, 19 Nov. 1652; MARTIJNTJE (?) ²²⁵); ANTHONIE en ADRIAEN 23 Mei 1656; CORNELIA, 7 Oct. 1659; WOLFERT, 28 Aug. 1661; JOANNES, 27 Dec. 1662; CORNELIS, 29 April 1664 ²²⁶); ANTONIS, 5 Juni 1667; MARINUS, 5 Febr. 1670; en WOLFERT, 3 Juni 1672 vinden we in de doopboeken genoteerd.

Al deze kinderen zijn voor de potmakersgeschiedenis van geen betekenis.

QUILLIAM koopt 26 Jan. 1663 van Philip Cornelissen Berendans een potterij Steenbergen nu "*De Haan*" gelegen in de Dubbelstraat ²²⁷). Waarschijnlijk is het bedrijf zwaar belast want 8 Maart 1680 draagt de schout de potterij over aan notaris Mr. Adriaen Schippers ten behoeve

224 Zie familie Pooy.

225 Gem. A.rch. B.o.z. Zie doopgetuigen Bartholomeus Saymans 7 Jan. 1676.

226 Hij huwt 1 Mei 1691 met Jaquemina Heckman j.d. v. Bergen.

227 Gem. Arch. B.o.Z. R 239 fol. 336 recto.

van Sr. Jan Arentsen Meis. Overigens is Quilliam deken in 1658 en gezworene in 1655, 1659, 1667 en 1670.

MATTHIJS WOLFERT beoefent het edele ambacht in de potterij "*De Coolpot*" gelegen bij de watermolen die hij in 1663 kocht van de potmaker Jan Sanders Cornet ²²⁸).

Hij is blijkbaar uit het goede hout gesneden want nog in 1697 komt hij als gezworene van het potmakersambacht voor. Slechts eenmaal is hij deken: 1689.

30 Nov. 1659 huwt hij te Bergen op Zoom met ENGELTJE CORNELIS j.d. van Bael (Bavel). We vinden de kinderen uit dit huwelijk gedeeltelijk in de R.K., gedeeltelijk in de Ned. Herv. doopboeken. HELENA, 20 Aug. 1660; ANTHONY, 26 Sept. 1662; LOUWIS, 17 Sept. 1664; CORNELIS, 4 Aug. 1666; JOANNES, 3 Jan. 1668; WOLPHERT, 31 Jan. 1672; MAEYKEN, 1 Aug. 1674; CORNELIS, 28 Febr. 1776 en BASTIAAN, 18 Febr. 1678.

Hij boert beter dan zijn vader. Eerstens heeft hij een niet onbemiddelde vrouw gehuwd ²²⁹) en tweedens schijnen de zaken ook niet slecht te gaan. 14 April 1690 verkoopt hij aan Michael de Pottere ten behoeve van Servaes van Uffelen 'n schuur, genaamd "*de Panne Schuer*" gestaan en gelegen op de Z.Z. van de Haven ²³⁰).

Zijn zoon Jan voluit genoemd JAN MATTHIJS WOLFERS LANGEJAAN neemt het bedrijf van zijn vader over. Hij is gezworene in 1691. 26 Nov. 1688 huwt hij met CATHARINA ZEGERS j.d. van Bergen op Zoom. Een zoon MATTHIJS LANGEJAAN huwt 25 Oct. 1715 met JOHANNA MARIA VAN DEN BROECKE j.d. van Breda.

228 Gem. Arch. B.o.Z. R 240 fol. 193 verso.

229 Gem. Arch. B.o.Z. R 244 fol. 78 recto. Haar zuster Anneken Cornelis was gehuwd met Willem v. Raast.

230 Gem. Arch. B.o.Z. R 2'14 fol. 120 recto.

De familie Saijmans, Schaymans, Schoeijmans, Schiemans.

(Zie familie Wittermans).

BERT SAIJMANS en CATHARINA BEERMEUS, (Cathrijn Buijsman) zien hun huwelijk gezegend met een WILLEMEIJNTJEN, 31 Mei 1643 en een JACOBUS, 4 Oct. 1647.

JACOBUS SCHAEIJMANS ontmoeten we als potbakker. Hij is deken van het gilde in 1684, 1687, 1700 en 1704 en gezworene in 1685, 1688, 1701 en 1710. 6 April 1675 doet hij ondertrouw met ADRIAENTJEN QUILJAMS LANGNEIJN, potmakersdochter. Uit dit huwelijk wordt slechts een zoon BARTHOLOMEUS geboren op 7 Jan. 1676. De moeder sterft vrij kort daarna want op 1 Juli 1678 stelt de weeskamer de grootvader Quilliam Wolfaerts, potbakker, als voogd en Cornelis Bruls, potbakker, oom van vaderszijde, als toeziende voogd aan over het enig nagelaten kindje ²³¹). De familieband tussen Cornelis Bruls en Jacobus Schaeijmans kan ik in de mij ter beschikking staande gegevens niet vinden.

Tegen het einde van 1678 huwt Jacobus Schaeijmans voor de tweede maal met MARTIJNTIEN GIJSBRECHTSEN DE LANGE, dochter van Gijsbrechts Cornelissen de Lange. Het kind ADRIAEN dat uit dit huwelijk wordt geboren sterft blijkbaar op jeugdige leeftijd, want in het testament van Jacobus Schaeijmans en zijn vrouw Martientie wordt Bartholomeus als enigste erfgenaam genoemd ²³²).

22 Juli 1689 koopt Jacobus Schaeijmans van Clasina Anthonis Caboort, wed. van Jacques Joosen Poy een *potterij* met toebehoren genaamd

231 Gem. Arch. B.o.z. Zie Notulen Weeskamer 1678.

232 Gem. Arch. n.oz. Not. Schipperts R 893, d.d. 9 Met 1690.

"Achter de Kat" en gelegen in de Havenstraat ²³³). 14 Mei 1700 koopt hij van de erven van Maijken Geerts, wed. van de potbakker JAN PIETERSEN HOPMANS een huisje tegenover de potterij "Het Rad van Avontuur" eveneens in de Havenstraat gelegen ²³⁴).

BARTHOLOMEUS SCHAYMANS j.m. huwde 14 Juni 1699 (ondertr. 23 Mei 1699) eerst DINA DE GEEP.

Later op 6 Febr. 1705 huwt hij als wedr. van Bergen (ondertr. 21 Jan. 1705) met AALTJEN BRUGMANS, weduwe van PHILIPS WITTERMANS. Hij volgt de voetsporen van zijn vader en beoefent het potbakkersbedrijf in de potterij "Den Boom der Liefde" op de hoek van de Dubbelstraat en de Havenstraat.

Hij overlijdt nog voor hij de middelbare leeftijd heeft bereikt. 21 April 1713 verkoopt zijn weduwe de potterij aan de potmaker PIETER MOOR ²³⁵).

De rechten van vader Bartholomeus gaan over op zijn enigste zoon JACOBUS BARTELSEN SCHAEIJMANS die in 1715 nog een minderjarige knaap blijkt te zijn

12 Juli 1715 verkopen WILHELMUS VAN BOMMEL, potmaker en PIETER MOORE, potmaker, respectievelijk voogd en toeziende voogd over Jacobus Bartelsen Schaymans, enige erfgenaam van Jacobus Schayrnans, in zijn leven Capt. van een Compagnie Burgers, aan ADRIAAN DE PAUW, mr. potmaker, de potterij genaamt "Agter de Kat" en gelegen in het Havenstraatje ²³⁶).

233 Gem. Arch. B.o.Z. R 244, fol. 72 recto.

234 Gem. Arch. B.o.Z. R 246 fol. 140 recto.

235 Gem. Arch. B.o.Z. R 249 fol. 57 verso.

236 Gem. Arch. B.o.Z. R 249 fol. 156 verso.

Familie Rochus²³⁷).

JAN ROCHUS²³⁸) behoort tot een van de best gesitueerde potmakers uit de eerste helft van de 17e eeuw. In 1629 is hij deken, in 1624, 1627, 1630, 1635, 1640 en 1650 gezworene van het potmakersambacht²³⁹). 5 Juni 1616 doet hij voor pastoor Daniel den Suspet te Halsteren ondertrouw met DINGETJE JOOS afkomstig uit het land van Aelst in Vlaanderen en waarschijnlijk familie, zo niet een dochter van JOOS HARMANSZ. POYE. Hij woont rond 1638 in de potterij "Het *Rad van Avontuur*"²⁴⁰).

We hebben hier waarschijnlijk met 'n gemengd huwelijk te doen.

Immers uit een testament²⁴¹) blijkt dat er in 1636 zeven kinderen in leven zijn. Van deze kinderen vinden we JOOS, 13 Sept. 1622; APPOLLONIE, 31 Juli 1624; ROCUS, 10 Febr. 1630 en nog een ROCUS, 6 Mei 1635 in de Ned. Herv. doopboeken.

DINGETJE, MARINUS, SUZANNA, HELENA en ELISABETH vinden we niet, waarschijnlijk zijn deze dus Katholiek gedoopt.

237 Zie families Pooij en Rosen.

238 Een broer van hem is waarschijnlijk Cornelis Rocus gehuwd met Quintjen Laureys (zie doop 13-4-1649) een zuster van Jan Laureys Meeussen gehuwd met Maeyken Adriaens (zie doop 17-11-1647).

239 Voor zijn handmerk zie art. 89 keure voor de potmakers 28 Dec. 1653.

240 Gem. Arch. B.o.Z. R 234 fol. 213 verso. De potterij "Het Radt van Avonturen" bestaande uit huis, erf, schuur en potterij is gelegen aan de Noordzijde van de Haven in het Claes de Backerstraatje Oost 's Heerenstraete, Zuid hét huis en de potterij van Jacob Pooy; West den dele de schuur van Adiaaensen Vetten en Noord de potterij van het huis "den Boom der Liefde".

241 Gem. Arch. B.o.Z R 667 fol. 58 verso.

11 Febr. 1654 huwt Jan Rochus voor de tweede maal met TANNEKEN JORIS, de wed. van Jan Cornelis ²⁴²).

Uit dit huwelijk zijn blijkbaar geen kinderen. Jan Rochus overlijdt 5 Dec. 1663.

Ruim een maand na het overlijden van Jan Rochus verkopen zijn weduwe, kinderen en kindskinderen de potterij *het Rad van Avontuur* aan de potmaker Pieter Pooy ²⁴³).

Bij deze verkoop treden op :

TANNEKEN JORIS, wed. wijlen Jan Rochussen, Mr. potmaker alhier, Mr. JOOS JANSEN, tavernier; LAUWEREYS LAUWEREYSSSEN DE LIMALE, potmakersknecht, gehuwd met HELENA JANS; PASCHASIUS DE CRAENE, rentmeester van het weeshuis namens SUSANNEKEN JANS (zwakzinnig); JOOS POY, procureur namens de wezen wijlen MARINUS JANSEN, Mr. potmaker en gehuwd met MAYKEN ADAMS; ROCHUS GEERTSSEN ROOSE, potmakersknecht voor zichzelf en als broedervoogd met Lauwreys Lauwereysen de Limale, behuwd-oom en toezijnde voogd over CATAL YNE GEERAERDTS ROSE; de rentmeester de Craenie voor de drie minderjarige kinderen van wijlen GEERAERT ROSE, Mr. potmaker, gehuwd geweest me: wijlen DINGETJE JANSEN; DINGENIS WILLEMS, potmakersknecht, als behuudvader (peetvader) en voogd en THOMAS CLAESSEN, gehuwd met een zuster van Willem Rose, schoenmaker en oud-oom en toezijnde voogd van de wezen wijlen WILLEM GEERTSEN ROOSE, potmaker, gehuwd met ELISABETH JANS ²⁴⁴).

242 Gem. Arch. B.o.Z. Zie huwelijk Tanneken Joris met Jan Cornelis d.d. 16 Aug 1626.

243 Gem. Arch. B.o.Z. R 249 fol. 130 recto. d.d. 2 Nov 1714 en acte Jan. 1664 R 240 fol. 4 recto.

244 Zie fam. Roosen.

Op dezelfde datum verkopen de erven aan hun moeder en grootmoeder Tanneke Joris zes onbelaste huizen aan de Dubbelstraat genaamd de "Zijnken Kannekens", begrensd door zuid erf en hof van oud-burgemeester Brouwers, west erf en huis genaamd Groenewoud, noord 's Heerenstraat ²⁴⁵).

Jan Rochussen was niet onbemiddeld. 8 Juni 1635 verkoopt hij een potterij met toebehoren en een huis met erf, de Kleine Sale aan zijn schoonzoon Geeridt Rose ²⁴⁶). Reeds eerder had hij dit bedrijfje verkocht (dd. 24 Jan. 1631) aan de potmaker Cornelis Cornelissen ²⁴⁷), maar later kocht hij het weer van deze terug ²⁴⁸).

MARINUS JANSEN volgde zijn vader op. Hij huwt met MAYKEN ADAMS. Martinus is zwak van gezondheid en zwak van financiën. Hij oefent zijn bedrijf uit in een potterij gelegen aan de Dubbelstraat.

De potterij is zwaar belast en als hij zijn rente niet kan betalen verkoopt de schout dd. 29 April 1650 de potterij aan Jan Rochussen en Geeridt Rose die beiden voor Marinus borg bleven ²⁴⁹).

Met de dood van Marinus heeft deze familie als potbakkers afgedaan.

²⁴⁵ Op kaarten is N. van de Dubbelstraat geen straat aanwezig; mogelijk verdwenen bij de aanleg van de omwalling/vestingwal.

²⁴⁶ Gem. Arch. B.o.z. R 234 fol. 61 verso.

²⁴⁷ Gem. Arch. B.o.Z. R 233 fol. 149 verso.

²⁴⁸ Gem. Arch. B.o.Z. R 233 fol. 227 recto.

²⁴⁹ Gem. Arch. B.o.z. R 237 fol. 193 verso.

De familie Cornet ²⁵⁰⁾

(zie fam. Augustijn)

Een onrustige familie

Het is een opmerkelijk feit dat de katholieke takken in de potmakerswereld zich dikwijls moeilijk kunnen ontplooien. Zij groeien zelden uit tot flinke potmakers en het heeft er alle schijn van dat ze gestadig tegengewerkt worden.

Ook ZANDER CORNET die uit Brussel komt, zit slecht in zijn financiën. Hij huwt rond 1630 met MAYKEN HENDRICX en wordt 6 Jan. 1640 poorter. Hij is deken in 1646 en gezworene in 1644, 1648 en 1651. Uit dit eerste huwelijk vinden we drie kinderen : ANTHONIE, JAN en IKEN ²⁵¹⁾, die allen of te Oosterhout of te Bergen op Zoom R.K. zijn gedoopt. 5 Februari 1644, koopt hij van de wed. van Adriaen Augustijn de potterij met gereedschap gelegen aan de Dubbelstraat ²⁵²⁾.

22 April 1647 huwt hij voor de tweede maal te Bergen op Zoom MAYKEN ADRIAENS (AUGUSTIJS ?) en procureert bij haar minstens vijf kinderen: ADRIANUS, 9 Oct. 1651; WINANDUS, 21 Oct. 1653; WINANDUS, 25 November 1654; CATHARINA, 10 Juni 1656; ELISABETH, 13 Juli 1658.

Voor de derde maal treedt hij in het huwelijk op 5 October 1659 met TANNEKEN ADOLPHUS geb. te Huybergen. Dit huwelijk brengt een kind voort: ADOLPHUS, 3 Nov. 1663.

250 Gem. Arch B.o.Z. Voor zijn meesterteken zie art. 89 keure potmakers.

251 Iken (Martina of Ida) huwt 20 Maart 1655 met Geraert Marcelis.

252 Gem. Arch. B.o.Z. R 236 fol. 27 verso.

Tenslotte huwt hij voor de vierde maal op 2 Januari 1667 met AGNIET LEENDERTS, j.d. van Roosendaal. Dit huwelijk is kinderloos ²⁵³).

In een testament van 7 Mei 1670 is er slechts sprake van drie kinderen ²⁵⁴), zodat we mogen aannemen dat de kinderen uit het tweede huwelijk alsmede het kind uit het derde huwelijk zijn overleden.

18 Febr. 1667 verkoopt hij de potterij, eerst "*De Marotte*" nu "*De Doolhoff*" genoemd, aan BARTHOLOMEUS PIETERSEN DE KONINCK. De potterij is gelegen in de Dubbelstraat naast "*De Rooden Leeuw*" ²⁵⁵).

Anthonie en Jan

ANTHONIE SANDERS CORNET wordt in het bestuur van het gilde niet genoemd. Wel wordt hij als potbakker genoemd in een keure van het potbakkersgilde van 1653 ²⁵⁶).

Hij huwt 2 Januari 1650 met JOHANNA ADRIAENS AUGUSTIJS, waarschijnlijk een zuster van zijn tweede moeder. Niet minder dan tien kinderen worden er uit dit huwelijk geboren: MARIA, 17 Nov. 1650; ADRIANUS, 14 Nov. 1653; JOANNES, 11 Febr. 1655; WYNANDUS, 12 Juli 1656; JOANNES, 8 Dec. 1658; CATHARINA, 16 Febr. 1661; HENRICUS, 20 Dec. 1661; CATHARINA, 27 Febr. 1664; ALEXANDER, 19 Febr. 1666; WINANDUS, 9 Maart 1669.

253 Gem. Arch. B.o.Z. Zie testament voor not. van Rinckhuysen d.d. 8 Maart 1667 R 782.

254 Gem. Arch. B.o.Z. Zie testament Zander Cornet d.d. 8 Mrt 1659 voor not. Hieronymus de Rouck R 747 en d.d. 7 Mei 1670 voor not. J. van Rinckhuysen R 782.

255 Gem. Arch. B.o.Z. Zie R 728 d.d. 6 Febr. 1667 voor not. Adr. van der Creke en R 240 fol. 133 verso.

256 Gem. Arch. B.o.Z. Art. 83; zie ook overeenkomst tussen Anthony Sanders en Hubert Theunissen, schipper van R'dam R 717 d.d. 17 Aug. 1656

4 November 1661 verkoopt hij aan zijn broer Jan een pottierij genaamd "De *Coolpot*" gelegen in de omgeving van de Watermolen ²⁵⁷) en 4 Juni 1666 enige huizen met grond genaamd "De *Marotte*" aan de koopman Cornelis Berendans.

JAN SANDERS CORNET die in 1662 als gezworene van het potmakersambacht voorkomt is de laatste telg van de familie Cornet die het potmakersambacht uitoefent.

12 Januari 1658 huwt hij CHRISTINA ENGELS COQUIL, een dochter van Engelbert Coquils Constabel. Zij is in het kinderbed gestorven.

MARIA, 28 Sept. 1659; LOWIJSKE, 18 Sept. 1661; WILLEMEYNTJEN, 5 Jan. 1663; LOWIJS, 13 Maart 1665 en LOWIJSKEN, 12 Aug. 1667 worden uit dit huwelijk geboren. Behalve Willemeijntjen zijn op 12 Nov. 1667 alle kinderen reeds overleden ²⁵⁸). Zoals we reeds hierboven zagen koopt Jan op 4 Nov. 1661 van zijn broer de pottierij "De *Coolpot*".

In 1668 verkoopt hij deze pottierij weer aan Matthijs Wolfaerts ²⁵⁹). Enkele jaren later, 20 Juni 1670, huwt hij WILLEMEYNT JEN REYERS, wed. van Marinus Hout wonende te Bergen op Zoom en vertrekt naar Leiden ²⁶⁰).

257 Gem. Arch. B.o.Z. R 239 fol. 218 recto.

258 Gem. Arch. B.o.Z. Notulen Weeskamer 12 Nov 1667.

259 Gem. Arch. B.o.Z. R 240 fol. 193 verso.

260 Gem. Arch. B.o.Z. Zie huwelijkscontract d.d. 31 Mei 1670 gepasseerd voor not. van der Mast R 853.

Familie van de Velde

(Zie fam. Vetten)

CORSTIAEN VAN DE VELDE wordt 3 Mei 1640 poorter van de stad en reeds in 1642 komen we hem als gezworene van het potmakersgilde tegen. Later vinden we hem nog als gezworene in 1647 en 1652 en als deken in 1651.

Hij huwt te Bergen op Zoom met MAEYKEN ADRIAENS VETTEN omstreeks 1640. Het is een katholiek huwelijk en doordat de doopboeken vóór 1650 ontbreken kunnen we de geboortedata van de kinderen niet achterhalen. De testamenten van Corstiaen van de Velde brengen echter uitkomst ²⁶¹). Hieruit blijkt dat in 1667 nog 5 kinderen leven en wel ADRIAEN; JANNEKEN, gehuwd met Balten Jacques Balten; ADRIAENTJE, 20 Febr. 1661 gehuwd met JAN. JACOBSEN VAN BENEDEN, potmaker; HELENA, gehuwd met Pieter Cornelissen en HENDRICK, die in 1670 nog ongehuwd is en van zijn vader de potterij "Steenbergen" erft. ARNOLDUS, 4 Mei 1652 geboren is evenals JACOBINA als kind overleden.

Vader Corstiaen koopt 11 Mei 1646 van de potmaker Jasper Adriaens de potterij "Steenbergen" die voorlopig in de familie blijft ²⁶²).

HENDRIK CORSTIAEN VAN DE VELDE blijft, voor zover we kunnen nagaan ongehuwd en volgt slechts enkele jaren de voetsporen van zijn vader.

261 Gem. Arch. B.o.Z. Not. Adr. v.d. Creke d.d. 7 Mei 1667 R. 728 en Not. Adr. v. d. Creke dd. 11 Juli 1670 R. 728.

262 Gem. Arch. B.o.Z. R 236 folio 207 verso.

Familie van Beneden

(Zie fam. Rosen)

.JAN VAN BENEDEN huwt als jongeman afkomstig uit het land van Waes op 28 Sept. 1653 (R.K. 21 Oct.) Dingetje Jans wed. van de potbakker Geeridt Rosen. Het huwelijk is onvruchtbaar.

Dingetje Jans overlijdt voor Juni 1659 ²⁶³). Tot haar dood gebruikte zij de potterij "*de Boom der Liefde*" die door haar eerste echtgenoot Geeridt Rosen werd gedreven.

Op 20 Februari 1661 huwt JAN JACOBSEN VAN BEDEN als weduwnaar afkomstig van St. Nicolaas met ADRIAENTJE CORSTIAENS VAN DE VELDE. Uit dit, eveneens katholieke huwelijk, spruiten voort : JACOBUS, 22 Dec. 1661; MARIA, 15 Juni 1663 en JOANNES, 29 Januari 1668.

Tien jaar later blijkt Jan van Beneden te zijn overleden. 19 September 1679 stelt de weeskamer Balten Jacobssen La Fonteijn en Hendrik van de Velde aan als voogden over deze drie minderjarige kinderen ²⁶⁴). Jan van Beneden was gezworene in 1654 en 1658 en deken in 1657.

263 Gem. Arch. B.o.Z. R 239 fol. 40 verso dd. 27 Juni 1659.

264 Gem. Arch. B.o.Z. Notulen Weeskamer 19 Sept. 1679

Familie van de Weijde

Adriaentje blijft niet bij de pakken neerzitten maar huwt op 12 November 1679 met de potmaker HUYBRECHT VAN DE WEIJDE, weduwnaar van GELEIJNTJE VAN ANGEREN, j.d. van Bergen op Zoom, waarmede hij op 30 November 1677 als j.m. afkomstig van Zierikzee in het huwelijk trad.

Uit het huwelijk van Huybrecht van de Weijde en Adriaentje van de Velde vinden we ANTONIA, geb. 28 Sept. 1678 en nogmaals ANTONIA, geb. 19 December 1681.

Door erfenis en koop komt hij in het bezit van de potterij "Steenbergen". d.d. 16 Febr. 1685 verkopen de erfgenamen wijlen Christiaan van de Velde, in leven potmaker, deze potterij aan Huybrecht van de Weyde die reeds voor een vierde deel mede-eigenaar was ²⁶⁵).

We vinden de potmaker van de Weijde als gezworene in 1681 en 1694 en als deken in 1680.

265 Gem. Arch. B.o.z. R 243 fol. 71 recto.

Familie Mueren

(zie familie Augustijn en familie de Koninck)

PIETER CORNELISSEN MUEREN, een jongeman afkomstig uit Dongen huwt 6 Februari 1605 met ADRIAENTKEN ANTHONIS wed. van de potbakker Augustijn Adriaens en procureert bij haar een dochtertje ADRIAENTKEN (23 Juni 1606).

Meerdere kinderen heb ik uit dit huwelijk niet kunnen vinden.

Bovendien overlijdt Adriaentken ongehuwd zodat er praktisch geen band meer met de familie Augustijn overblijft als ook Adriaentken Anthonis overlijdt.

Pieter zoekt zijn tweede vrouw wederom onder de "adel" van de Bergse potbakkers en huwt 19 November 1623 met GODELIEVE WILLEMS, dochter van de bekende potbakker Willem Meeus.

Uit dit huwelijk worden geboren: CORNELIS op 10 Juni 1625 die voor 1659 blijkt te zijn overleden en KATHELIJNE op 5 Jan. 1627 die rooms katholiek huwt met Pieter Jacobssen van Adden ²⁶⁶).

Kort na de geboorte van Kathelijne overlijdt Pieter Mueren en reeds het volgende jaar, op 7 October 1628 huwt zijn weduwe Godelieve met ANTHONY JANSEN VAN WEERT, die het eerzaam beroep van timmerman uitoefent. Kinderen uit dit huwelijk zijn Wilhelmina, Cornelis, Mattheus (22 Sept. 1638) en Jan ²⁶⁷).

Door zijn huwelijk met Adriaentken Anthonis komt Pieter Mueren in het bezit van de helft van de potterij de *Marotte*. Op 28 April 1623 koopt hij de andere helft van zijn stiefzoon Adriaen Augustijn en is dan eigenaar ²⁶⁸).

266 Als eerste kind wordt op 29 Oct. 1658 Jacoba geboren.

267 Gem. Arch. B.o.Z. Not. Adr. v. d. Creke R 270 dd. 14 Nov. 1659.

268 Gem. Arch. B.o.Z. R 231 fol. 187 verso.

20 Mei 1616 verkoopt hij een huisje aan de Z.Z. van de Dubbelstraat aan CORNELIS JANSEN potmaker. Het huisje grenst aan het erf van de potmaker JAN PIETERSEN ²⁶⁹).

Pieter Mueren is deken van het potmakersgilde in 1616 en gezworene in 1617, 1622 en 1625.

269 Gem. Arch. B.o.Z. R 230 fol. 38 recto.

Familie Hendricssen

Hendrick Hendricssen de Oude

Van de potmaker FRANCOIS ROCHUS, waarschijnlijk een broer van de potmaker Jan Rochus, weet ik alleen dat hij gehuwd is met FRANCIJNTJE JANS en op 4 Febr. 1622 van Jac. Anthonissen enig onroerend goed koopt ²⁷⁰).

Zijn weduwe huwt 22 Februari 1626 met de potbakker HENRIC HENDRICSSEN, weduwnaar van Bergen. Hij komt in 1641 in het bestuur van de gilde voor als Hendrics Hendricssen de oude.

Van het eerste huwelijk van Henric Hendricssen de oude heb ik ondanks hardnekkig zoeken niets kunnen vinden.

Wel zijn mij uit het eerste huwelijk bekend de kinderen HENDRIK HENDRIKS DE JONGE en CATHELIJNE HENDRICKS gehuwd met Geeraert Janssen ²⁷¹).

Uit het tweede huwelijk heb ik gevonden FRANCHOYS, geb. 21 Febr. 1627 en ANNEKEN geb. 25 Febr. 1629.

Hendrik Hendriks de oude is waarschijnlijk een potmaker van geringe betekenis. 7 Sept. 1618 verkoopt hij een huisje "*de Steenencamer*" aan de potmaker HARMAN PIETERSSEN ²⁷²).

Hendrik Hendrikxen de Jonge

Met zijn zoon HEIJNDRICK HEIJNDRIXEN VAN DUFHOUT. ook wel DE JONGE, neemt de familie Hendriks enigszins in aanzien toe. Als "Hendrick Hendricz in de Catte" komt hij in het bestuur van de gilde

270 Gem. Arch. B.o.z. R 231 fol. 46 verso.

271 Gem. Arch. B.o.Z. R 237 fol. 241 recto.

272 Gem. Arch. B.o.Z. R 230 fol. 160 recto.

voor; als deken in 1645 en als gezworene in 1642, 1646 en 1652. Hij heeft ook een eigen handmerk ²⁷³).

Hij bouwt een middelmatig groot gezin op. Achtereenvolgens worden geboren: HENDRICK, 4 Sept. 1633; ADRIAEN, 9 Maart 1636; MATGEN, 27 Mei 1639; MATTHIJS, 5 Aug. 1640; MARINUS, 14 April 1648 en MARINUS, 22 Aug. 1650, allen geboren uit DIGNA MATTHIJS waarmede Hendrik op 5 Sept. 1632 in het huwelijk is getreden.

Rond 1670 verkopen de kinderen van wijlen Hendrik Hendrikssen de Jonge en Dingentje Matthijs enige huisjes aan de potmaker JAN PIETERSEN HOPMANS ²⁷⁴).

HEKDRICH HENDRICKS VAN DUFHOUT huwt 24 Aug. 1653 (29 Maart 1654 R.K.) met ANNEKEN JANS VERMEULEN, dochter van Jan Pieterssen Vermeulen en Jobken Jans ²⁷⁵).

Uit dit huwelijk spruiten voort HENRICUS, 14 Apr. 1654 (R.K.); JANNEKEN, 26 Mei 1656 (Ked. Herv.); TANNEKEN, 1 Nov. 1658 (Ned. Herv.) en HEYNDRICK, 21 Nov. 1660 (Ned. Herv.).

273 Gem. Arch. B.o.Z. Zie keure voor de potmakers art. 89 dd. 8 December 1653.

274 Gem. Arch. B.o.Z. R 240 fol. 237 recto.

275 Gem. Arch. B.o.Z. Register van Odrachten 1653-1658, R. 238.

Kinderen van Jan Pieterssen Vermeulen en Jobken Jans zijn : Jan Jansen Vermeulen, broodbakker, Pieter Jansen Vermeulen, wonende in Princeland, Tanneken Vermeulen gehuwd met Hendrich Hendricks van Dufhout, Anthony Jansen Vermeulen, Maeijken Vermeulen gehuwd met de potmakersgezel JAN LAUREIJSSSEN DE LIMALE en gestorven voor 9 Nov. 1666 nalatende drie minderjarige kinderen Jubine (?) 1659; Janneken 1662 en Maijcken 1665. (Zie notulen weeskamer Gem. Arch. B.o.Z.; voogden zijn Jan Jansen Vermeulen, broodbakker en Jan Samsoms, aangehuwde oom van vaderszijde); en Jaspermeijntke Vermeulen.

Familie van Dorth

(Zie familie Pooy en de Pauw)

JAN CORNELISSEN VAN DORTH huwt als j.m. van B. op Zoom, op 3 Juni 1653 CLASINA ANTHONIS CABOORT afkomstig van Poortvliet. Het huwelijk wordt gezegend met twee kinderen : CORNELIA, geb. 9 November 1655 huwt de potbakker JOOS HEIJNDRIXEN DE PAUW (ondertrouw te Bergen op Zoom 27 Juni 1676), terwijl ANTHONI, geb. 1 Mei 1658 op 2 Aug. 1678 in het huwelijk treedt met JACOBA DUVELAERS j.d.. van Tholen. Na de dood van haar man huwt Clasina Caboort op 28 Juli 1664 met Jacques Joosen Pooy. Het beroep van vader Jan Cornelissen van Dorth ²⁷⁶) is mij niet bekend maar zijn zoon ANTHONI vinden we als deken van het potmakersgilde in 1685 en als gezworene in 1681, 1683 en 1686. CLASINA, 14 Mei 1679; CORNELIS, 4 October 1680 en JOHANNA, 2 Aug. 1682 zijn de kinderen uit zijn huwelijk met Jacoba Duvelaers. Onbekend is in welke potterij hij zijn beroep uitoefende.

276 Broers en zusters van Jan Cornelissen van Dorth zijn : Godelieve Cornelissen van Dort gehuwd met Claes Janssen de Geep; Maria of Maeijken Cornelissen van Dort, gehuwd met Boudewijn Jobsen de Jager (kind 3 Mrt. 1676); Marinus Cornelissen van Dort gehuwd met Mar'ia van Reppel en 25 Juli 1684 met Elisabeth Jansen de Bont.

Gilles Philipssen

(zie familie van der Leur)

GILLES PHILIPSEN DE NEVE, DE NEEFF, is waarschijnlijk een kleinzoon van Cornelis Philipsz van de Leur, de broer van Adriaen Philipsz van de Leur, potbakker. Het is slechts een hypothese. Hij huwt als j.m. van Bergen op 12 Febr. 1642 met NEELTJE JANS, de weduwe van de potmaker ADRIAEN JOOSEN POOY en woont in de potterij *Steenbergen* die hij d.d. 16 Mei 1642 koopt van de potbakker Jasper Adriaens, in de acte omschreven als een potterij met schuur en huisje gelegen *naast* de potterij *Steenbergen* aan de N.Z. van de Dubbelstraat ²⁷⁷).

Door de schout wordt 19 October 1649 de potterij verkocht aan Philips Cornelissen Berendans ²⁷⁸), die op zijn beurt de potterij d.d. 26 Jan. 1663 verkoopt aan de potbakker QUILLIAM WOLFERS ²⁷⁹).

Gilles Philipssen de Neeff is katholiek en heeft waarschijnlijk geen kinderen. Gilles is gezworene in 1644 en 1647 ²⁸⁰).

277 Gem. Arch, B.o.Z. R 235 fol. 235.

278 Gem. Arch. B.o.Z. R 237 fol. 140 recto.

279 Gem. Arch. B.o.Z. R 239 fol. 336 recto.

280 12 Oct. 1649 (notulen Weeskamer) worden Philips de Neve, potmaker, als voogd en grootvader en Huybrecht Jacobs, potmaker, als toeziende voogd beëdigd over het nagelaten kind wijlen Lysbeth Philips en Cornelis Jansen, potmakersknecht.

Familie van de Zande

(zie fam. de Coningh)

Na het overlijden van de potbakker Willem Meeussen de Coningh huwt op 26 Oct. 1652 te Bergen op Zoom, zijn weduwe MAIJKEN JACOBS met de potmaker JACOB VAN DE ZANDE, jongeman afkomstig van Santhove. Hij is gezworene van het gilde in 1653 en 1657.

In de loop van de volgende tien jaren worden geboren: ADRIAENTGEN, 24 Oct. 1655; JACOBUS, 15 Oct. 1657; MATTHIJS, 9 Juli 1659; AELTIE, 5 Jan. 1661; en JANNEKEN, 1 Juli 1664.

Door zijn huwelijk met de potmakersweduwe Mayken Jacobs kwam hij waarschijnlijk in het bezit van de potterij genaamd *Croonenborch* gelegen aan de Noordzijde van de Haven en uitkomende in de Kleine Dubbelstraat. 19 Mei 1662 verkoopt hij deze potterij aan Pieter Meeussen de Coninck²⁸¹) en verdwijnt uit de Bergse potmakerswereld.

281 Gem. Arrh. B.o.Z. R 239 fol. 263 verso.

Familie Groeneveld

(zie fam. van Overstraten)

Ook dit is weer een kleine onbelangrijke familie. HUIJBRECHT GILLISSEN VAN GROENEVELT huwt 30 Juni 1676 met ADRIAANTJE DE BEER, jongedochter van Bergen. Van eventuele nazaten uit dit huwelijk is mij niets bekend ²⁸²).

15 Juli 1678 huwt hij voor de tweede maal te Bergen op Zoom met de potmakersdochter NELLEKE VAN OVERSTRATEN. Uit dit huwelijk worden geboren : MARIA, 15 Aug. 1679 -- zij huwt 19 April 1702 net de weduwnaar Jan de Haas --; ADRIANA, 13 November 1680; en CATARINA, 28 November 1690.

HENDRIKA JACOBS, wed. van Wouter Dikpoort waarmee hij op 9 Augustus 1696 huwt is zijn derde vrouw. Naar kinderen uit dit huwelijk is door mij niet gezocht.

Huijbrecht van Groenevelt komt voor als gezworene van het potmakersgilde in 1680, 1685, 1688, 1690 en 1613.

19 April 1680 koopt hij van de erfgenamen van wijlen de potmaker Hendrick Antonissen van Overstraten de potterij "*de Drij Potkens*" gelegen in de Dubbelstraat ²⁸³). Later op 19 October 1697, wanneer hij reeds in Goes woont, verhuurt hij deze potterij aan de potbakker PIETER MOOREN ²⁸⁴).

Hij schijnt niet onbemiddeld te zijn want naast de potterij is hij in het bezit van een tweetal tot één omgebouwde woning gelegen aan de Grote Markt, die hij 22 Febr. 1697 kocht van Martinus Rolseleth(?) ²⁸⁵).

282 Gem. Arch. B.o.Z. Not. Adriaan Schipperts 12 Oct. 1680.

283 Gem. Arch. B.o.Z. R 242 fol. 33 verso.

284 Gem Arch. B.o.Z. Not. Drabbe d.d. 19 oei. 1697.

285 Gem. Arch. B.o.Z. R 245 fol. 70 verso.

11 Juni 1687 vinden we nog een huwelijk van GILLES JACOBS GROENEVELT met de potmakersdochter AELTJE WITTERMANS (geb. 18 Jan. 1658) en 27 Juni 1696 van dezelfde Gilles met LIJSBETH ROMBOUTS j.d. van Bergen op Zoom. Hij koopt als "potmaeker" 22 Febr. 1700 van PIETER POY een tweetal huisjes gelegen aan de Zuidzijde van de Dubbelstraat ²⁸⁶).

In de familierelatie tussen deze Groenevelts heb ik me niet meer kunnen verdiepen.

286 Gem. Arch. B.o.Z. R245 fol. 119.

Enige losse aantekeningen

Tot slot volgen hierachter nog enkele losstaande aantekeningen van potmakers of potmakersgezellen waarover ik ondanks hardnekkig zoeken niets heb kunnen vinden of waarover ik te weinig aanknopingspunten heb om ze in verband te kunnen brengen met de reeds eerder beschreven families.

JAN GEERTSZ deken in 1602 en gezworene in 1599, 1600, 1601, 1603, 1605 en 1610 is gehuwd met THEUNKEN ADRIAENS. Zijn weduwe verkoopt d.d. 12 Juli 1647 enige bezittingen ²⁸⁷).

JAN PIETERS komt niet in het bestuur van de Gilde voor.

Toch is hij zeker van 1616 tot 1622 potmaker²⁸⁸). 20 Mei 1616 verkoopt de potmaker Pieter Cornelissen Mueren een huisje dat grenst aan het erf van JAN PIETERSEN *potmaker*, gelegen aan de Z.Z. van de Dubbelstraat.

CHRISTIAEN CORNELISSEN hacker huwt 16 October 1595 met Neelken Adriaens, dochter van Adriaen Franssen Wallen. Of hij potmaker of potmakersgezel is geweest kan ik niet bewijzen. Wel is hij in het bezit van een potterij gelegen in het straatje van de haven naar de Kleine Dubbelstraat ²⁸⁹).

287 Gem. Arch. B.o.Z. R 236 fol. 293 recto.

288 Gem. Arch. B.o.Z. R 231 fol. 83 verso.

289 Gem. Arch. B.o.z. R 231 fol. 80 verso.

JAK MARTENS is gehuwd met AEIJKEN PHILIPS. Bij de doop van een dochter LIJSBETH (Oct. 1622) wordt de vader Jan Martens potmaker genoemd.

ANTHONY ELINCK blijkt gezworene te zijn in 1613. Waarschijnlijk is hij gehuwd met Neelken Pieters. 28 Maart 1618 wordt uit dit huwelijk een dochtertje Janneken geboren.

ANTHONY CORNELISSEN is potbakker rond 1633. Hij komt voor onder de doopgetuigen bij de kinderen van de potbakker Jacques Anthonissen. Ook vinden we hem genoemd in een actie van donatie van de potbakker Pieter Willems ²⁹⁰). Op 11 Jan. 1641 verkoopt hij enig onroerend goed aan Neeltken Jans, weduwe van de potbakker Adriaen Poy ²⁹¹) en op 18 Maart 1667 aan Claes Jansen Brughman het Groenhuis gelegen bij de haven in de Keizerstraat bij het begin van de Dubbelstraat. 15 Maart 1669 verklaart CORNELIS ANTHONISSEN namens zijn vader dat de kooppenningen zijn voldaan ²⁹²). Onder alle voorbehoud vermeld ik het huwelijk van ANTHONY CORNELISSEN afkomstig van Strijen, "ruyter onder den Marquis van Rouillac" d.d. 23 December 1626 (ondertrouw 10 Juni 1626) met MAIJKEN ROCUS weduwe van WILLEM ANTHONISSEN en afkomstig van Dongen. Uit dit huwelijk wordt 11 Aug. 1627 MAEIJKEN geboren. Getuigen zijn JACQUES ANTHONISS en LISKEN STEVENS. Van de kinderen die op 17 Juni 1631 en 13 Januari 1634 gedoopt werden komen geen namen in de doopboeken voor.

290 Gem. Arch. B.o.Z. R 680 fol. 359 e.v.

291 Gem. Arch. B.o.Z. R 235 fol. 113 verso.

292 Gem. Arch. B.o.z. R 240 fol. 140 recto.

De antecedenten van de potbakker EGBERT EGBERTSSEN zijn al even duister als die van de hiervoor genoemden. Als j.m. van GROENINGEN huwt hij 26 Sept. 1628 te Bergen op Zoom met PAESKEN CORNELIS, j.d. van Bergen. Uit dit huwelijk vind ik een dochtertje HEIJLTJE 11 Dec. 1637.

De schout verkoopt zijn potterij met schuur, erf en huisjes gelegen aan de Z.Z. van de Haven achter het huis var, de burgemeester Vroeschap²⁹³).

19 Aug. 1632 wordt FREDERICK DOUWENZ, potmaker, laatst gewoond hebbende in den Briel, als poorter toegelaten. 5 Nov. 1634 vinden we een kindje RUTGEN. Getuigen zijn Egbert Egbertssen en Reijntge Douwens, waarschijnlijk een zuster van de vader.

MARCUS JANSSEN IN ROCHELLE komt voor als gezworene in 1646. Ik vermoed dat deze Marcus Jansen dezelfde is als de potbakker Marinus Jansen gehuwd met een dochter van Jan Rchussen, wiens potterij wegens niet betalen van hypotheekrente 29 April 1650 verkocht wordt²⁹⁴).

JAN JANSEN KEUIJDT wordt potmaker genoemd in een acte d.d. 19 Febr. 1649²⁹⁵).

293 Gem. Arch B.o.Z. R 235 fol. 10.

294 Gem. Arch. B.o.Z. R 237 fol. 193 verso.

295 Gem. Arch. B.o.Z. R 237 fol. 93 recto.

FRANCOIS JANSSEN komt voor als deken in 1649 en gezwoorene in 1650.

JAN COURTEN, CORTTEN. KOETSSSEN blijkt gehuwd te zijn met GEERTRUYT JACOBS. 29 Sept. 1641 wordt een kindje MARGRIET gedoopt. Eerst op 15 Maart 1645 verkrijgt hij het poorterschap. Enkele jaren later is hij lid van het gilde. We vinden hem als gezwoorene in 1648, 1651, 1655, 1659 en 1663 en als deken in 1654 en 1662. Hij koopt 29 September 1651 van de potmaker Gilles Philipssen, diens gehele bedrijf genaamd "het Zeepeert" gelegen aan de Dubbelstraat ²⁹⁶). Jan Courten heeft ook een meesterteken ²⁹⁷).

REIJS PONSEN wordt potmaker genoemd in de keure voor de potmakers van 8 December 1653 ²⁹⁸).

De potmaker JAN DE BACKER is gezwoorene in 1654. De potmaker JAN ROONSS is gezwoorene in 1656.

De potmaker AERT DIRCK FRANCKEN is een zoon van DIERCK WILLEMSEN wonende te Oosterhout en gehuwd met AELTJE CORNELIS WOUTERS ²⁹⁹). De familie is kennelijk arm. Aert Francken treft het niet met zijn achtereenvolgende echtgenoten. Na het overlijden van zijn vrouw Aeltje huwt hij met MAIJKEN CLAES, dochter van Aeltjen Goossens ³⁰⁰) en procureert bij haar twee kinderen met name AELTGEN

296 Gem. Arch. B.o.Z. R 237 fol. 277 verso.

297 Gem. Arch. B.o.Z. Art. 89 keure van het potmakersgilde d.d. 28 Dec. 1653.

298 Als voor d.d. 8 Dec. 1653.

299 Gem. Arch. B.o.Z. Not. Adr. v. d. Creke R 271 dd. 19 Februari 1660

300 Een broer van Aeltjen Goossens. Claes Goossens is landman en schepen van Ossendrecht.

1644 en JANNEKEN 1647 ³⁰¹). Rond 1660 huwt hij met CATHLIJNE COCKS wed. van wijlen Dirck Jansen en als ook deze is overleden huwt hij 17 Augustus 1664 met JANNEKEN LEENDERTS j.d. van Bergen.

De familie Hopmans

JAN PIETERSEN HOPMANS potmaker afkomstig van Wachtendonk huwt 4 Mei 1661 met MAETGEN GEERIDTS SCHODT (SCHOUTS) van Bergen op Zoom. Kinderen zijn PEETER, 17 Sept. 1662; PIETER, 16 Dec. 1663 ³⁰²); GEERTRUID ³⁰³); MATTHIJS, 27 Dec. 1667; DINA, 20 Maart 1670; JACOMIJN, 17 Sept. 1673; ANNEKE ³⁰⁴).

Jan Pietersen Hopmans is de zoon van PIETER CORSTIAENSEN H. en een broer van CORSTIAEN PIETERSEN HOPMANS ³⁰⁵) en SAMUEL PIETERSEN HOPMANS ³⁰⁶). Hij komt voor als gezworene van het gilde in 1671 ³⁰⁷). Van Bartholomeus Pietersen de Keuninck heeft hij de potterij *de Kat* aan de N.Z. van de Haven in onderhuur ³⁰⁸). Hij is rond 1674 overleden ³⁰⁹). Zijn weduwe vermaakte bij testament van 3 November 1691 al haar bezittingen aan haar zoon Matthijs en haar

301 Gem. Arch. B.o.Z. Notulen Weeskamer dd. 16 Nov. 1649 en 17 Oct. 1660.

302 Hij huwt te B.o.Z. 28 Sept. 1687 met Cornelia Engelssen van der Cuylen. Een zoon Jan Peetersen Hopmans huwt 25 Juni 1710 met Francyn Aernouts Berne.

303 Zij huwt te B.o.Z. 25 Juli 1688 met Gilleman (Schilleman) Engelen Cuyt.

304 Zij huwt C. Kruyt.

305 Corstiaen heeft een zoontje Peter.

306 Samuel huwt met A. Pieters. Kindje Maria (1646).

307 De kinderen van wiilen de potmaker HendJ:ic Hendricksen de Jonge en Dingentje Matthijs verkopen pl.m. 1670 aan Jan Pieterssen Hopmans enige huisjes (R 240 fol. 237 recto

308 Gem. Arch. B.o.Z. R 728 Not. Adr. v. d. Creke dd. 6 Februari 1667 huurcontract met Cornelia Jacobssen van Adden.

309 Gem. Arch. B.o.Z. Zie acte Not. v. d. Creke 19 Febr. 1674.

dochteren Digna en Janneke ³¹⁰). De andere kinderen zijn dan blijkbaar overleden. Op 14 Mei 1700 verkochten de kinderen erfgenamen van wijlen Maijken Geerts weduwe van de potmaker Jan Pietersen Hopmans aan Jacobus Schaeijmans een huisje tegenover het *Rad van Avontuur* ³¹¹).

Familie Jansen

THOMAS JANSEN is gezworene in 1680. Hij wordt genoemd in het testament van de potmaker Anthony Hendricksen van Overstraten ³¹²). 12 Juli 1680 koopt hij van de erven van Geertien Claes Hoeck, wed. van ADRIAEN ADRIAENSSEN VETTEN, eerder van AUGUSTIJN ADRIAENS, een potterij met toebehoren gelegen in de Dubbelstraat ³¹³). Hij betaalt echter de kooppenningen niet en daarom verkoopt de schout d.d. 12 November 1688 de potterij aan de mede-erfgenaam ADRIAEN AUGUSTIJN ³¹⁴). Familie-relatie met andere potmakers heb ik niet kunnen ontdekken. Misschien is Thomas Janssen, geboren omstreeks 1649, de enige zoon van Jan Thomassen de Jonge, bezemmaker (gestorven voor 19 Juni 1655) en Maijken Anthonis voor de tweede maal gehuwd met de metselaar Jacob Cornelissen. Een oom van Thomas is Hendrick Thomassen bezemmaker en een aangehuwde oom Philips Dendermans.

310 Gem. Arch. B.o.Z. R 893 Not. Adr, Schippers dd. 3 Nov. 1691 test. wed. Jan Pleteresse-Hopmans.

311 Gem. Arch. B.o.Z. R 246 fol. 140 recto.

312 Gem. Arch. B.o.Z. R 892. Not. Adr. Schipperts dd. 23 Febr 1679

313 Gem. Arch, B.o.Z. R 242 fol. 54 recto.

314 Gem. Arch. B.o.Z. R 244 fol. 46 verso.

Familie van der Vooren

HENDRIK VAN DER VOOREN gehuwd met CHRISTINA LAETS komt voor als deken in 1690 en als gezwoorene in 1685, 1688. Uit het huwelijk worden geboren 20 Maart 1674 een niet met name genoemd kind, 8 Maart 1676, MARCUS, 15 Augustus 1677, MARGRIETA; 3 Januari 1679, MARCUS; 27 October 1580, STEPHANUS; 12 Juni 1682, ISABELLA ³¹⁵). In welke potterij Hendrik zijn beroep uitoefende is mij niet bekend.

Familie Quakaas (zie familie Bruls)

JAN CLAESSEN QUAKAES huwt 19 bec. 1694 met ANNA CORNELISSEN BRULS. Hij is gezwoorene in 1696 en 1702 en deken in 1701.

315 Zie verder geklapperde registers.